

Gonçalo Neves

SUPLEMENTA

Ido-

LEXIKO

kun detaloza defini en Ido, tradukuri en la Angla, Franca, Germana, Italiana, Hispana, Rusa ed Esperanto, exemplo-frazi, uz-expliki, filologia komenti, historiala ed etimologia noti, bibliografiala referi, edc

(7ma versiono)

Editerio Sudo

Gonçalo Neves

SUPLEMENTA IDO-LEXIKO

**kun detaloza defini en Ido, tradukuri en la
Angla, Franca, Germana, Italiana, Hispana, Rusa
ed Esperanto, exemplo-frazi, uz-expliki, filologia
komenti, historiala ed etimologia noti,
bibliografiala referi, edc**

Editerio Sudo

Lisboa, agosto 2008

©

Todos os direitos reservados
Omnia iura reservata

Editorio Sudo

R. Camilo Castelo Branco, 34, 4 Dt
2870-015 Montijo
Portugal
tel. +351 210 173 883
e-mail: edisudo@clix.pt

AVERTO LEKTENDA

Ica lexiko esas privata verko dal autoro, quankam ol redaktesis maxim-granda-parte dum ilua kurta ofico-tempo kom Linguala Sekretario di ULI, inter februaro ed agosto 2008. Konseque, omna linguala

opinioní e lexikala propozí híke kontenata reprezentas nur ilua privata opiniono e tote ne obligas la Direktanta Komitato di ULI. Oficala vortí e senci esas nur tí qui ne esas markízita per

un del quar sequanta signí:

* (*) o +

(videz la expliki en la prefaco)

PREFACO

1. Skopo

Ja de longe la Idisti plendas ke, por konoceskar la vortaro di sua linguo, li mustas konsultar plura vorto-libri e vorto-listi. Nu, la dicionario da Marcel Pesch, editita en 1964, kontenas Ido-defini di omna radik-vorti tillore aprobita¹. Tamen por la vorti aprobita depos 1964 li mustas konsultar la lexiko da De Cock (1988), qua kontenas 504 nova radik-vorti², e la lexiko da Robert Carnaghan (2001), qua kontenas 434 radik-vorti³. Por la vorti aprobita depos 2001⁴ li mustas

¹ Advere, mankas che Pesch adminime 38 radik-vorti lore oficala, quin il omisis certe ne-volunte, forsan pro egarita karteti dum lua ofta voyaji. Yen li: *amento, antikristo, asertar, atrapar, cerealo, dimensiono, efluvio, efebo, elizionar, fako, fixa, gorgolar, harmoniumo, hodie, ilustrar, jeneroza, kilsono, konjedar, kontanta, kornako, masturbar, mestica, mimetika, municipo, nupciala, parotidito, pluvialo, polara, pramo, prezuntar, primordiala, rodinalo, sidar, springar, toko, tresayar, uverturo, vertigo*.

² La lexiko da De Cock konsistas ek du listi. La listo A kontenas “la vorti uzebla en la vivo omnadia” e konsistas ek 354 artikli. Tamen ne omna artikli koncernas nova radiki. On devas sustracionar ok artikli koncernanta anciena radiki (*-aj, -as, ank, ankor, apen, kand, lud-sonalio*) ed un artiklo koncernanta la substantiva formo di nova verbal radiko (*brodkasto*). La listo B kontenas “quaze nur ciencala vorti” e konsistas ek 162 artikli. Tamen tri de ca artikli koncernas anciena radiki (*plan-kanto, sendubite, tempope*). La Listo B kontenas nula defino e nula AFGHIR-tradukuro. La listo A kontenas defino ed AFGHI-tradukuri di preske omna radik-vorti. La longeso e qualeso dil defini esas tre variema.

³ 38 de ca nova radik-vorti koncernas lando-nomi. Ica lexiko kontenas AFGHI-tradukuri di omna radik-vorti (do mankas la Rusa, same kam che De Cock) ma nula defino, kontraste kun De Cock. Tamen la AFGHI-tradukuri che Carnaghan kontenas tre bona kursiva uzo-indiki en la rispektiva lingui, qui helpas la lektero orientizar su e kelke kompensas (ma nur kelke!) la manko di Ido-defini.

konsultar la nova lexiko Germana-Ido da Ferdinand Möller od un del plura interretala lexiki da Carnaghan. Pluse, existas plura ne ja oficala vorti quin la Idisti uzas plu o min ofte, kun o sen asterisko.

Per ica *Suplementa Ido-Lexiko* (SIL) me vizas helpar la Idisti qui serchas apta defini o tradukuri di ta vorti ne ja oficala. Me vizas anke propozar probable apta vorti por importanta nocioni en plura feldi, mem se la Idisti ne ja uzas li. Espereble la abundanta lexikala materiario hike prizentata esos uldie utila por eventuala oficaligo di plura nova vorti certe o probable necesa.

2. Konsisto

La nuna verko konsistas ek 800 artikli, kap-vorti o lexikala unaji. Tamen ne omna artikli traktas nova radik-vorti.

29 artikli koncernas sive plusa senci di vorti ja oficala⁵, sive vorti kompozita ek oficala elementi (radiki, prefixi, sufixi, dezinenci)⁶. Omna ca vorti markizesas per preiranta ⁺. Exemple: ⁺*mantelo*, ⁺*abel-manjero*. En la unesma kazo (plusa senci di vorto oficala) la vorto sequesas nur del plusa senco (exemple: ⁺**mantel/o** 2), t.e. del senco propozata, qua ne aparas che Pesch.

14 artikli traktas oficala radiki por qui me proponas kelke modifikita defino kompare al defino aparanta che Pesch⁷. Omna ca vorti markizesas per preiranta ^o. Exemple: ^o*balono*.

⁴ En 2003 aprobesis 27 nova radik-vorti (*aceraceo, aerodromo, agnato, akileo, aktiniumo, americio, ampero, analogika, araknido, artiodaktilo, astato, bakelito, balalaiko, barbiturato, baudo, bauxito, berilio, biotopo, borio, damaceno, dendrologio, deontologio, dermatito, dizignar, distala, dumdumo, egiptologio*). Ad ici on adjuntez *heroeno* (aprobita inter 2001 e 2003) e du vorti (*algologio, dialektologio*) forsan aprobita (dokumentizo mankas).

⁵ *cinemo, demotika, diviziono, mantelo, mikro-, primara, sekundara, vampiro*.

⁶ *abel-manjero, auto-imuna, bekaseto, brakio-lukto, bril-pomado, emirio, gros-beko, hindua, intenseso, Inter-reto, latrin-vazo, laut-parolilo, lev-charioto, magnetismo, mam-zono, mil-folio, mustard-gaso, orel-grebo, ostro-kaptero, rond-ireyo, volkanismo*.

⁷ *astrakano, balono, baroka, decidua, felgo, juraso, Macedonia, mioceno, oligoceno, plioceno, quaternara, radio, terciara, triaso*.

3 artikli koncernas radiki por qui me proponas tote altra defino, pro la motivi indikita fine dil respektiva artikli⁸. Ca tri vorti markizesas per preiranta (*). Exemple: (*)*primato*.

6 artikli traktas radiki oficala⁹ qui aparas en ca lexiko nur pro ke li mankas en importanta vorto-libri, o pro ke hike ofresas plu detaloza defino. Pro esar oficala, ca vorti markizesas per nula specala signo.

Pluse, me rezolvis inkluzar anke omna vorti mencionita en la noto 4, t.e. omna vorti aprobita inter 2001 e 2003, pro ke li mankas en preske omna vorto-libri. Pro esar oficala, ca vorti markizesas per nula specala signo. Tamen *algologio* e *dialektologio*, di qui l'oficaleso esas ne-certa, markizesas per preiranta ?.

Omna cetera kap-vorti, pro esar ne-oficala, markizesas per preiranta *.

La indikita signi (* (*) + ° ?) adjuntesas al respektiva vorti ne nur kande olci aparas kom kap-vorti, ma en omna cetera okazioni (en subartikli, derivaji, exemplo-frazi, edc). Tale on nultempe konfundos radiko oficala a radiko propozata od a senco adjuntita o modifikita.

3. Fonti

Kande me elektesis kom Linguala Sekretario di ULI, en februaro 2008, me recevis de Robert Carnaghan, antea sekretario, klada listo konsistanta ek cirkume 300 nova radik-vorti. La listo kontenis anke konciza defino ed AFGHI-tradukuri por preske omna radik-vorti (anke R-tradukuro por multi) e kelka komenti e bibliografiala referi. Ta klado da Carnaghan esis departo-punto por la lexikografiala explori e studii qui abutis al nuna lexiko. Olca kontenas preske omna radik-vorti de ta listo: eliminesis nur poka radiki quin me judikis kom ne-urjanta o mem ne-necesa. La konciza definin da Carnaghan me preske sempre kompletigis ed adaptis al generala kriterii di ca lexiko. Tamen en kelka kazi me transprenis li senchanje o kun tre mikra modifiki od adapti. Me uzis anke preske omna lua komenti e bibliografiala referi. Konseque, la nuna lexiko debas multo a la longa, zeloza, kompetenta, detaloza, ofte silencoza (tamen ne min laudinda) laboro da Carnaghan, saja ed experiencoza Idisto, quan me

⁸ megafono, paletto, primato.

⁹ blastemo, Bura, egiptologo, gasteropodo, kureto, sadisto.

hike dankas e homajas publike¹⁰. Evidente pri omna erori, lakuni e manki dil nuna lexiko responsas e kulpas nur me.

Ultre la mencionita listo, me uzis mult altra fonti. Kun profito me konsultis anke plura plu frua listi da Carnaghan, publikigita che Idolisto, qui kontenas plusa utila radik-vorti. Me konsultis anke plura vorto-libri e literaturala verki, quin me mencionas en la bibliografiala listo di ca lexiko. De ta konsultado rezultis 500 individuala bibliografiala referi tra la tota verko¹¹. Ica referi skribesis per diferanta liter-tipo e preiresas dal signo . Kande koncernesas vorti cherpita de librala o revuala teksti, me sempre indikas la titolo e la pagin-numero dil koncernata libro o revuo, por ke la lektero ne mustez konstante konsultar la finala bibliografiala listo. Tamen kande parolesas pri vorti cherpita de vorto-libri, me indikas nur la autor-nomo. Se ula vorto ne esas facile trovebla en la koncernata vorto-libro (exemple, se ol ibe ne aparas en la normala alfabetala ordino), me indikas anke la pagin-numero. Por distingar la paperala lexiko da Carnaghan de lua retala lexiko Ido-Angla (videz la finala bibliografio) me indikas olca per C@RNAGHAN ed olta per CARNAGHAN en la korpo dil lexiko.

Ca verko kontenas anke vorti uzata od uzebla por parolar pri omnadia temi ed objekti, ma maxim-granda-parte li traktas aparta faki dil homala agado. Singla fako indikesas per interkrampona kursiva abreviuro kun mayuskula komenc-litero (vd. la koncernata

¹⁰ Da Carnaghan esas anke la detaloza expliko pri **evidenco* e **garaĵo*. La detaloza expliko pri **quoniam* (e preske omna olua exemplo-frazi) esas da Carlo Nardini. En omna ta expliki me facis nur tre mikra modifiki ed adapti, por fitigar li en la generala redakto-kriterii dil tota verko. Nur pro to me ne uzis cito-hoketi en la koncernata artikli. Tamen hike me prizentez mea tributo a ta eminenti.

¹¹ Yen la kompleta listo: Neves (76 referi), Stuijbergen (66), Rodi (49), Carnaghan (41), Möller (37), Pesch (30), Martignon (28), Stevenson (28), Rylander (25), Roze (24), Juste (22), Nardini (15), Anton (13), Pontnau (12), Carlevaro (10), Chandler (8), Dyer (8), A. Neussner (8), De Cock (7), F. Kasper (5), Schlemminger (5), Beaufront/Couturat (2), Escuder/Marcilla (2), Hysko (2), Moureaux (2), H. Neussner (2), Annavarapu (1), Auerbach (1), Feder (1), Feder/Nordin (1), Jacob (1), Landais (1), Steve (1).

listo). Exemple, [*Mat.*] indikas vorto o senco uzata en matematiko¹². Se ula vorto uzesas en plura faki, omna ta faki indikesas inter la kramponi. Interparenteza kursiva abreviuri kun minuskula komenc-litero koncernas altra indiki. Exemple, [*Lit.*] indikas fak-vorto uzata da literatur-specialisti, kontre ke (*lit.*) indikas vorto uzata nur o precipue en poemi od altra literaturala teksti.

Forsan ula lekteri plendos ke ca o ta probable o certe necesa vorto mankas en ca lexiko, dum ke ca o ta vorto nultempe renkontrita o mem renkontrebla kontenesas en ol. Nu, unesme me mustas konfesar ke ca verko esas tre ne-kompleta. Certena faki traktesas sat abundante, altri nur pasable, altri tre skarse od apene. To konsequas ne nur del konsultita fonti, ma anke del konoci dal autoro ipsa e mem de lua interesi e gusti. To esas desfacile evitebla en verko quala ica. Kelka-foye eventis ke me mustis enduktar rara e dubitinde necesa vorto nur pro ke me bezonis ol por definar altra vorto quan la lexiko ne povis karear. Advere, singla asteriskizita vorto uzata en irga defino aparas anke kom aparta kap-vorto. Nur tale on povas garantiar ke la lektero ne perdos la voyo en lexiko plena de vorti neologisma od apene konocata. Kelka-foye me rezolvis enduktar vorti pro hazardala deskovro di lexikala lakuni en Ido. Exemple, me konstatis ke Ido indijas ordinara bramo-vorti, kande me probis tradukar la sequanta texto del unesma chapitro di *Animal farm* (“La bestio-farmeyo”) da George Orwell:

“And then, after a few preliminary tries, the whole farm burst out into ‘Beasts of England’ in tremendous unison. The cows lowed it, the dogs whined it, the sheep bleated it, the horses whinnied it, the

¹² Traktesas 47 faki: geografio (91 referi), etnografio (82), zoologio (62), botaniko (46), geologio (46), kemio (37), fiziko (29), linguistiko (25), patologio (22), biologio (20), medicino (20), sporto (16), anatomio (15), biokemio (10), ekonomio (10), elektro (10), historio (10), informatiko (10), muziko (10), ekologio (7), gramatiko (7), ornitologio (7), mineralogio (5), paleontologio (5), religio (5), eklezio katolika (4), kirurgio (4), arkitekturo (3), arto (3), astronomio (3), entomologio (3), matematiko (3), politiko (3), *sexologio (3), fiziologio (2), *militara aferi (2), farmacio (2), psikologio (2), geometrio (1), hinduismo (1), islamo (1), judaismo (1), komerco (1), meteorologio (1), optiko (1), psikiatrio (1), statistiko (1).

ducks quacked it.”¹³

Per uzar nur la poka oficala bramo-vorti di Ido on abutus a tradukuro tro povra, mem ridinde karikatura. Plusa explori montris ke omna lingui havas aparta radik-vorti por la brami di kavalo ed altra domestika bestii, quin Ido indijas. Mem la precipua lingui artificala havas tala vorti¹⁴. Ta indijo en Ido konsequas forsan del maniero quale Couturat e posa Ido-pioniri konceptis ed elaboris la linguo, qua dum la unesma (e maxim importanta) periodo devis esar apta precipue o mem nur por texti ciencal. Pro to la literaturo e vortaro di omnadia vivo tante neglijesis lore, e mem la posa eminenta literatural agado da Andreas Juste e plura renkontri e konferi ne sucesis kompensar ta komencala prejudiko.

4. Tradukuri

Sequante la kustumo di antea verki simil-skopa (DE COCK, CARNAGHAN), ica lexiko prizentas AFGHIR-tradukuri di omna nova radik-vorti, qui pluse tradukesas anke ad Esperanto (videz punto 5 di ca prefaco). Kelka vorti tradukesas anke a la Latina e (pasable rare) anke ad altra lingui (Greka, Nederlandana, Sueda). Ne nur la kap-vorti esas tradukita, ma anke la precipua derivaji. Pro to la totala nombro de tradukuri (6 606) esas sat alta¹⁵. Esas komprenebla ke inter tanta tradukuri en 10 lingui trovesas anke erori ed omisi. Me pregas omna lekteri informar me pri li.

¹³ Yen mea traduk-probo: “*E lore, pos poka probi preliminar, la tota farmeyo komencis kantar “Bestii di Anglia” per perfekta unisono. La bovi mujis ol, la hundi aboyis ol, la mutoni *blekis ol, la kavali *hinis ol, l’anadi *quakis ol.*” Ulte la bramo-vorti uzata hike, me propozas en la lexiko anke le sequanta: **brear* (asno), **honkar* (ganso), **mekar* (kapro) e **rorar* (leono, tigro e altra granda felini).

¹⁴ Yen exemple por la bramo di kavalo: E *heni*, Ie *hinnir*, vPII *hinön*, Ia *hinnir*.

¹⁵ Yen la kompleta listo: Angla (988 tradukuri), Franca (969), Hispana (947), Italiana (947), Germana (927), Esperanto (922), Rusa (887), Latina (14), Greka (2), Nederlandana (2), Sueda (1).

On atencez ke la AFGHIR-tradukuri¹⁶ esas nura guidilo, ne-separebla de la rispektiva Ido-defino. Pro la granda *polisemio existanta en la AFGHIR-lingui, certa tradukuri povas esar ambigua o mem miskomprenibla. En la lexiko da Carnaghan to evitesas per sat detaloza kursiva indiki pri la semantikala feldo dil “problemoza” tradukuri. To judikesis kom ne-necesa en la nuna lexiko, pro ke olca kontenas Ido-defini e mem sat multa exemplo-frazi, kontraste a la lexiko da Carnaghan. Konseque, por plene komprenar la tota semantikala feldo di singla kap-vorto o derivajo, on uzez omna disponebla moyeni: Ido-defino, exemplo-frazi e tradukuri. La defini esas sat detaloza ma ne tro teknikala. Evidente li esas tante plu rigoroza o fidinda quante plu multe me ipsa konocas la koncepto o dominacas la rispektiva fako. Kande traktesas faki quin me konocas nur surfacale (do preske omna 46 faki, ecepte biologio, botaniko, entomologio, gramatiko, ornitologio, sporto e zoologio), me evidente mustas fidar al fonti. Forsan en kelka kazi me ne komprenis o mem misinterpretis fidinda fonti. Tamen me nultempe “inventis” ulo quon me ne konocis o ne studiabis. Kelka defini postulis longa e profunda explori. Altra defini esis tre tempivora, ne tam pro komplekseso dil koncernata koncepto kam pro desfacilesio vortizar ol sat komprenible e sen ambiguaji, o mem pro divergo di konsultata fonti. Exemple, por atingar “definitiva” (ed espereble kontentigiva) defino pri **ergonomio* me bezonis cirkume tri hori.

Por la AFGHIR-tradukuri me ne nur konsultis plura vorto-libri papera ed elektronikala ma anke recevis tre valoroza helpo da plura amiki, kolegi e kunlaboranti qui esas indijena parolanti di ta lingui. Inter li me volas emfazar e publike dankar Igor Viktorovich Vinogradov (Игорь Викторович Виноградов), plu konocata kom iZoommm, qua ne nur bele kantas en Ido ma anke savas paciente (e humuroze) explikar lexikala detali dil ravisanta Rusa linguo, e mea amiki Partaka e Tiberio Madonna, qui zeloze revizis omna defini e anke omna tradukuri Hispana ed Italiana, rispektive.

¹⁶ Pri la akrostiki DEFIRS ed AFGHIR on lektez interesiva artiklo da Nardini che:

<http://tech.groups.yahoo.com/group/linguolisto/message/509>

5. Esperanto

Ula lekteri forsan astonesos konstatante ke omna kap-vorti (e sat multa derivaji) di ca lexiko esas tradukita anke ad Esperanto, linguo kontre qua certena Idisti semblas esar alergiika (same kam ordinare Esperantisti esas alergiika kontre Ido). Unesme me explikez ke me ne esas pioniro pri to. Ton iniciis Carnaghan kom Linguala Sekretario di ULI, en plura listi publikigita che Linguolisto depos 2001. Esperanto-tradukuri trovesas anke en la supere mencionita klada lexiko da Carnaghan, de qua departis la lexikologia studii qui pose abutis al nuna verko. En 2005, questionite da me pri to, Carnaghan publikigis che Linguolisto¹⁷ tre interesiva respondo, quan me permisas a me citar hike:

“Pri la inkluzo di tradukuri en Esperanto, esas plura motivi:

- (1) Inkluzo povas helpar ni kande ni serchas apta vorto por Ido, ma ni certe ne bezonas seque Esperanto.
- (2) Inkluzo povas helpar ni kande on serchas tradukuri en nacionala lingui.
- (3) Future ol esos utila por vortaro Ido-Esperanto.”

A lo explikita da Carnaghan me devas o mem mustas adjuntar plusa argumento, quan kelka-foye on tendencas ad ignorar, obliviar o mem celar: anke Esperanto esas fonto-linguo di Ido! E pluse, ol esas lua unesma fonto-linguo. Same kam la Franca, la Hispana, la Italiana, la Portugalana, la *Kataluna ed altra tale nomizita Romanala lingui lexike e sintaxe derivesas de la Latina, Ido lexike e sintaxe derivesas de Esperanto, qua do naturale esas lua matro-linguo, malgre la sequanta astoniva (e filologiale ne-sustenebla) kontrea aserto da Usana Juda oftalmologiisto Max Talmey (1867-1941), olim eminenta Ido-filologo, forsan la maxim eminenta en la tota historio

¹⁷ <http://tech.groups.yahoo.com/group/linguolisto/message/1560>

di Ido,¹⁸ e pose autoro di Idatra linguo-projeto, unesme nomizita Arulo (1925), pose Gloro, projeto qua ganis nula adepti e tote obliviesis en la sat ampla interlinguistikala tombeyo: “*Ido tote ne esas Esperanto simpligita [...]; ol forsan esas plu multe ‘Idiom-Neutral’ simpligita, ec.*”¹⁹ Sam-grada alergion kontre la matro-linguo di Ido montris triadek yari pose altra eminenta Idisto, Suiso Hans Cornioley (1896-1977), autoro di pasable bona Ido-dicionario, regretinde interruptita²⁰ pro okul-maladeso, qua abominis Esperanto tante multe ke en 1959 il mem postulis ke Ido purigesez de omna Esperanto-influi.²¹

Tamen ne sempre tante explicite on abjuris la vera genealogio di Ido. Kelka-foye on agis lo plu subtile, per mi-verajo, omiso o mem mentio. Yen nur tri exempli:

La frua lexiko Ido-Germana da Beaufront/ Couturat/ Thomann (1908) indikas la origino di singla Ido-radiko per la konocata abreviuri [DEFIRS], quon pose imitis plura vorto-libri, i.a. la importanta lexiko Ido-Angla da Dyer (1924) e la Ido-dicionario da Pesch (1964). Nu, se on serchas ta indiki pri la prepoziciono *pri*, on trovas nur [G] (t.e. Greka) che Beaufront/ Couturat/ Thomann e nulo che Dyer e Pesch. La unesma indiko esas nur mi-verajo, nam la Greka περί ne povas esar direkta *etimono dil Ido-prepoziciono *pri*. Se ol esus la direkta *etimono, la Ido-prepoziciono esus ne *pri* ma

¹⁸ Tamen ne *one of the constructors of Ido* (“un del konstruktinti di Ido”), quale Talmey aplombe asertigis da jurnalisto di Time, ye la 5ma di aprilo 1937, en interesiva artiklo lektelebla (en la Angla) che:

<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,757553-1,00.html>

<http://ial.wikia.com/wiki/Arulo>

Biografiala noto pri Talmey (en Esperanto) esas lektelebla che:

http://wapedia.mobi/eo/Max_Talmey

¹⁹ *Non raporti al Idoakademio*. New York: Ido Press 1922, p. 32.

²⁰ Pri vorto-libri interruptita od anuncita ma egarita o nultempe kompozita Nardini publikigis tre interesiva artiklo che:

<http://tech.groups.yahoo.com/group/linguolisto/message/717>

²¹ “*Lia abomeno kontraŭ Eo atingis tiel altan gradon, ke en 1959 li eĉ postulis, ke Ido estu purigita de ĉiuj Eo-influoĵ*” (KÜNZLI, *Universalaj lingvoj en Svislando*. SES / CDELI: La Chaux-de-Fonds 2006, p. 805).

*peri*²². La prepoziciono *pri* esas direta heredajo de Esperanto ed uzesas en Ido same kam en la matro-linguo. Dyer e Pesch, konciante ke ta indiko esas nura mi-verajo, preferis omisar ol ma ne audacis indikar la vera *etimologio. Che li on do trovas nula indiko, quale se *pri* naskabus per spontana genito...

Pri la prepoziciono *ye* on trovas nula indiko en la tri mencionita vorto-libri. Pro quo? Nur pro ke ol esas direta prunto del Esperanto-prepoziciono *je*²³. Do on preferas omisar la verajo kam mencionar la nomo dil “damninda” matro-linguo...

Koncerne etimologio, la konduto da Beaufront en KGD esas kelke ambigua. Exemple, il agnoskas sen remorso ke la afixi *-ar-*, *bo-*, *-eg-*, *-ey-*, *-um-*, *-uy-* esas heredajo de Esperanto. Tamen il tote omisas la Esperanto-origino di *-ebl-*, *-em-*, *-estr-*, *ge-*, *-il-*, *-ind-*, e *pri* *-ig-*, vice indikar la vera *etimono (la sam-forma Esperanto-sufixo) il inventas ke ol esas “modifikuro di *ag*” (p. 154).

Advere, la formo di sat multa Ido-vorti (od en poka kazi, mem la senco) ne povas komplete ed apte explikesar nur per la respektiva AFGHIR(L)-formi. Frapanta exemplo esas precize la vorto *senco*. La tri mencionita vorto-libri adjuntas ad ol la indiko [EFIS]. Do segun li ca vorto derivesas de la Angla, Franca, Hispana ed Italiana. Tamen se on analizas la kozo plu detale, on trovas ke la equivalanta vorti en ta fonto-lingui esas A *sense*, F *sens*, H *sentido*, I *senso*. Do nula fonto-linguo justifikas la *c* di *senco*. Ca vorto derivesas direte del sam-senca e sam-forma Esperanto-vorto *senco*, ya kelke sustenata da

²² Ca Greka prepoziciono, di qua la precipua senco esas “cirkum”, cetere trovesas kom prefiko en sat multa Ido-vorti: *perianto*, *periferio*, *perifrazo*, *perigeo*, *perihelio*, *perikardio*, *perimetro*, *perineo*, *periodo*, *periesto*, *perioŝto*, *peripatetika*, *peripeccio*, *periskopo*, *peristalta*, *peristilo*, *peritoneo*.

²³ En sua *Histoire de la langue universelle*, publikigita en 1903, Couturat informas (p. 313, noto 1), ke “*Un philologue de nos collègues nous disait que l’invention de je est un trait de génie linguistique*” (“Inter nia kolegi trovesas filologo qua dicis a ni ke la invento di *je* esas linguistikala genialajo”). Ca filologa kolego certe esis Otto Jespersen, posa vice-prezidanto dil komitato qua selektis Ido, nam en 1928 en sua verko *An international language* (p. 161) il asertis ke la mencionita prepoziciono kreesis dal genio di Zamenhof (VILBORG, *Etimologia Vortaro de Esperanto*, tom. 2, p. 110).

AFH, ma modifikita da Zamenhof pro ne-konocata motivo²⁴. Ca vorto apartenas a specala kategorio di Ido-vorti quin Vilborg nomizis *espismoj* (abreviuo di *esperantismoj*), t.e. vorti di qui la formo (od en poka kazi la senco) ulgrade influasis dal equivalanta Esperanto-vorti, od altre dicite, vorti qui probable ne havus en Ido la nuna formo, se Ido, vice esar linguo derivita de Esperanto kun susteno dal fonto-lingui, esus linguo direte derivita nur del fonto-lingui. La sat longa listo de *espismoj* che Vilborg²⁵, a qua me adjuntus suplementa listo²⁶ de vorti, quin la Sueda filologo pro ula motivo omisis o ne konsideris, pruvas i.a. ke oportas inkluzar Esperanto inter la fonto-lingui di Ido e justifikas la kurajoza rezolvo da Carnaghan, sequata en la nuna verko, qua konsideras AFGHIR(L)E vice la tradicionala AFGHIR(L).

Per preiranta * me markizis omna Esperantala radik-vorti qui aparas nek en PIV (*Plena Ilustrita Vortaro*) nek en NPIV (*Nova Plena Ilustrita Vortaro*). Per preiranta + me markizis omna vorti ne

²⁴ Fakte, en 1887 Zamenhof ne bezonis evitar kolizio kun *senco*, nam lore ca vorto ne existis en la vortaro di Esperanto (VILBORG, tom. 5, p. 31).

²⁵ Yen la 128 *espismoj* trovebla che Vilborg: -ach/, aglo, akurata, -ar/, brovo, bubo, buchar, cimo, cirkulero, che, cherpar, desegnar, do, domo, drapirar, drashar, dronar, dubar (ark.), -ebl/, -eg/, -em/, -estr/, -et/, exter, exemplero, -ey/, fairo, fako, faldar, fastar, felo, ferdeko, fingro, fisho, flarar, flegar, flugar, foyo, for, framasono, frambo, frua, fushar, -ge/, glavo, glitar, -id/, -ig/, -il/, -in/, -ind/, irar, jus, kameno, kapitulacar, kardelo, kartavar, kartocho, kazeo, keglo, kerno, kesto, quirlar, kisar, komplezar, kripla, kuglo, kuko, kun, ya, ye, yen, kuracar, kurteno, kuseno, quankam, quar, lango, lasta, latuni, lauta, lernar, lorno, mirtelo, monato, muelar, muntar, orgeno, pafar, paruo, pigo, pinchar, pinglo, pinto, plado, plando, plaudar, pleto, plugar, po, por, pordo, posteno, pro, pruntar, pruvar, rastar, rimeno, rinocero, rivero, rubando, rusto, selakto, sen, senco, socio, spegulo, stebar, streko, sturgo, shalmo, shirmar, tondrar, tostar, vekto, verko, -uy/, -um/.

²⁶ Yen 57 plusa *espismoj* ne konsiderita da Vilborg: abelo, alko, apogar, axelo, benko, bezonar, botelo, cinamo, cindro, chagrenar, chamo, chapelo, charniro, examenar, fosto, fotelo, gargarar, hela, heliko, hoboyo, intencar, juvelo, kuniklo, kin, kosmaro, lumo, mandareno, manovrar, masonar, matraco, meza, milda, minacar, ok, orelo, osto, pantoflo, peco, pego, perdriko, pluvar, postular, sango, sata, sateno, sep, sitelo, strikar, shovar, tegar, tindro, tro, tuko, tuno, tushar, vadar, voyo.

aparanta en PIV/ NPIV ma konsistanta ek radiki aparanta en adminime un de ta du verki. Per preiranta^o me markizis omna vorti a qui me donas senco qua kelke diferas de la senco prizentita en PIV/ NPIV.

6. Rebela diftongi

La lektero certe remarkos ke en defini me uzas la vorti **fayro* e **veyno* vice la tradicionala (ed oficala) *fairo* e *veino*, e ke me propozas non nova vorti en qui y sequesas da konsonanto²⁷, kontre la tilnuna kustumo. Pro quo? Simple pro ke la ortografio *fairo* ne reflektas la reala pronunco en Ido.²⁸ On ya pronuncas ol kom bisilabo (*fay-ro*), do oportas skribi distingar ol de *naiva*, qua naturale pronuncesas kom trisilabo. Tamen semblas ke til nun ta fonetikala ortografio impedesas da misterioza preskripto en KGD. Ni do apertez ta verko e lektez sur pagino 15 (§ 3):

y = y en *yeux* F., *yes* E. En Ido ta litero nultempe divenas vokalo, quale en altra lingui. Pro fonetikal motivi tre grava, nultempe ol sequas *a*, *e*, *o*, *u* en la sama silabo, quale agas erore pri *j*, olua korespondanto, la linguo Esperanto (2)

Parolesas do pri “fonetikal motivi tre grava”. Kad espereble ta “fonetikal motivi tre grava” explikesos en la noto (2)? Ni lektez do ta noto en la infra parto dil sama pagino:

(2) To demonstresis en « Phonétique de l’Esperanto », p. 299, *Bulletin Français-Ido*, n°s 77-78,

²⁷ **balalayko*, **dezaynar*, **krayto*, **Malayala*, **Malayzia*, **Taylando*, **taygo*, **taypar*, **taypano*.

²⁸ Pronunco facile konstatabla dum Ido-renkontri, ed indikita anke en du importanta Esperanto-verki: *Eseo pri Ido* (p. 18) da Tazio Carlevaro (olim aktiva Idisto, qua partoprenis plura renkontri e parolis Ido fluante) ed *Ido, unu jarcenton poste* (p. 22) da André Cherpillod (konocata filologo e poligloto, qua publikigis plura interesanta Ido-artikli en Progreso, multa yari ante nun, quankam il nultempe esis Idisto).

Nu, hike me trovas adminime quar stranjaji: **(a)** LdB mencionas “fonetikal motivi tre grava” ma tote ne prizentas li; **(b)** LdB nek citas nek mem aludas akademiala decido koncernanta ca gramatikala punto; **(c)** LdB sustenas ca “regulo” per “demonstro” publikigita en *Bulletin Français-Ido*, qua tamen tote ne esis oficala publikajo, ma nura personala bilingua buletino redaktata ed editata da lu ipsa; **(d)** La numeri 77-78 (sama kayero 8-pagina), en qui publikigesis ta “demonstro”, aparis en marto-aprilo 1925, do poka monati ante la publikigo di KDG.

Fortunoze me havas fotokopiita exemplero di ta historiala dokumento, e do nun me povas prizentar a vi la “fonetikal motivi tre grava” e la famoza “demonstro” quin LdB aludas en KGD. Yen mea Ido-tradukuro del Franca originalajo²⁹:

[p. 299] Altra kazo: **j**, qua en Esperanto pronuncesas quale **y** en *yole* o *yes*. Avan la vokali *a, e, o, u* ol esas facile pronuncebla da omni e produktas la soni **ya, ye, yo, yu**. Ma **j** divenas desfacila silabo-fine dop la sama vokali – **aj, ej, oj, uj** (*miāj, plej, homoj, kiuj*) – precipue kande ol preiras *n* (*miajn, homojn, kiujn*). Franco facile povas

²⁹ [p. 299] Autre cas : le **j**, qui se prononce en Esperanto comme **y** dans *yole* ou dans *yes*. Suivi des voyelles *a, e, o, u* il est pour tous facile à prononcer et donne comme son : **ya, yé, yo, you**. Mais précédé des mêmes voyelles et terminant une syllabe : **aj, ej, oj, uj** (*miāj, plej, homoj, kiuj*), à plus fort raison suivi d'un *n*: (*miajn, homojn, kiujn*), le **j** devient difficile. Un Français arrive, même aisément, à prononcer **aj, ej, uj** (dont d'autres peuples font *aï, eï, uï*) parce qu'il a ces sons dans sa langue (*paille, oseille, fouille*), mais lui-même prononce mal **ajn, ojn, ujn**, qui deviennent dans sa bouche : *aïn, oïn, uïn*. Et cette difficulté est bien plus grande pour d'autres peuples. Ainsi les Anglais ne peuvent pas de tout prononcer **uj**, encore moins **ujn**, dans **chiujn** par exemple.

Eh bien, ces sons, que réprouvent en chœur Anglais, Italiens, Espagnols, Portugais, Grecs, Japonais et autres, se rencontrent à chaque instant en Esperanto. Lourds, désagréables, ils y deviennent fastidieux par leur fréquence même, plus grande encore que celle des chuintantes, avec lesquelles d'ailleurs ils s'associent pour la plus grande souffrance de toute oreille délicate: **prenu chiujn tiujn kiujn vi volos kaj lasu chiujn tiujn** [p. 300] **kiuj ne plachos al vi**, prenez tous ceux que vous voudrez, et laissez tous ceux qui ne vous plairont pas. En Ido : *prenez ti omna, quin vu volos, e lassez ti omna, qui ne plezos ad vu*.

pronuncar **aj**, **ej**, **uj** (quin altra populi pronuncas *a-i*, *e-i*, *u-i*) pro havar ta soni en sua linguo (*paille*, *oseille*, *fouille*), ma lu male pronuncas **ajn**, **ojn**, **ujn**, qui en lua boko divenas *a-in*, *o-in*, *u-in*. E ta desfacilajo esas mem plu granda por altra populi. Exemple, Angli tote ne povas pronuncar **uj**, e mem mine **ujn**, qua i.a. aparas en **chiujn**.

Or ca soni, quin unanime desaprobas Angli, Italiani, Hispani, Portugalani³⁰, Greki, Japoniani ed altri, *okuras omna-instante en Esperanto. Pezoza, desagreadla, oli divenas tedanta pro esar tante frequa, mem plu multe kam le sh-atra, kun qui oli cetere unionesas por sufrigar mem la maxim delikata orelo: **prenu chiujn tiujn kiujn vi volos kaj lasu chiujn tiujn** [p. 300] **kiuj ne plachos al vi**, “prenez ti omna, quin vu volos, e lasez ti omna, qui ne plezos ad vu”.

Nu, yen la texto, yen la historiala dokumento. Lektinte e rilektinte ol, me trovis nula “demonstro” e nula traco di “fonetikal motivi tre grava”. Cetere LdB apene parolas pri Ido en ca texto. Il simple kritikis ula fonetikal *trayti di Esperanto, per tono tote ne ciencala e per argumenti quin acceptus nula profesionala filologo.

Konseque, la “regulo” segun qua on ne darfus skribar e pronuncar **fayro*, **trayto*, **veyno*³¹, edc esas absurda. Ol ne existas. La **y** ne bezonas dopa vokalo por pronuncesar korekte. Se esus tale, on ne darfus elizionar la dezinenco dil adjektivo *gaya*. Ka *gay* esas vorto interdiktita en Ido? Yen: *muliero bel e gay*. Kad ica expresuro esas interdiktita? La “lego” inventita da Louis de Beaufront esas do ne-

³⁰ Tamen **ajn**, **ejn**, **ojn**, **ujn** sonas tote normale ad orelo Portugalana, e por parolanti di ta linguo li esas multe plu facile pronuncebla kam la nazala diftongi qui abundas en ol (*ão*, *ãos*, *õe*, *ães*, *õe*, *ões*). Inter la maxim frequa vorti Portugalana esas l’adverbo *muito* (“tre”, “multe”) e l’equivalanta adjektivi *muito*, *muitos*, *muita*, *muitas* (“multa”, “multi”), en qui **ui** esas quaze duople nazala diftongo, sonanta quale se on dicus [ũỹ] en Ido (ube ~ reprezentas nazaleso)...

³¹ Tamen *gaĩno* esas filologiale aceptebla. Ol sustenesas da I *guaina* e P *bainha*. Anke la Latina *etimono acentizesas sur la **i** (*vagĩna*). Evidente anke **gayno* esus sustenebla: H *vaina* ed I *guaina* (olca povas ya pronuncesar *gwayna* od *gwaina*.). Se me mustus selektar un de li, forsan me selektus *gaĩno* pro IPL, kontre “nur” HI di **gayno*, e anke pro F *gaine* (susteno nur ortografiala, tamen ne neglijebla).

sustenebla. Ol cetero ne existis en Ido primitiva (1908), kande on exemple skribis *boykotar* (vd. lexiko Ido-Germana da Beaufront/Couturat/ Thomann). E lo maxim detrimentiva di ca “regulo” esas la fakto ke ol “impedas” la nuna Idisti skribar e pronuncar korekte nova vorti adoptinda, exemple: **taypar*, **Taylando*, **Malayzia*³².

Konseque, mea rezolvo skribar e propozar *ay*, *ey*, edc en ca lexiko semble esas justifikinda e mem necesa.

7. Homonimeso e *polisemio

En la prefaco di sua Ido-dicionario, Pesch skribis ke en Ido “singla vorto havas senco *unika*, e ta senco esas definita precize, minucioze”. Nu, suficas apertar lua verko e foliumar ol hazardale por konstatar ke tante rigoroza *monosemio ne existas e mem ne povas existir en la linguo³³. *Monosemio esas e restez ne skopo ma moyeno – moyeno per qua on devas e povas evitar ambiguaji e miskompreni maxim multe posible, moyeno praktikala, aplikinda ed aplikata maxim multe posible, tamen sen obliviar ke vorti ne existas kom izolita bloki: li ganas vivo e senco nur en frazi, kuntexti, *situacioni e cirkonstanci.

Anke en la nuna lexiko me aplikas ta principo. Exemple, me ne hezitis enduktar necesa etnografiala e geografiala nomi qui esas homonimi (se on ne egardas la komencal mayuskulo) di komuna vorti³⁴. Cetero, en Ido tala homonimeso ja existas sen ula detrimento en sat multa kazi³⁵. Me do nur extensis ta homonimeso ad altra kazi, kande to semblis a me esar necesa e ne-evitebla. Tamen me preferis

³² Semblas a me ke la “regulo” inventita da LdB konsequas de la Franca fonetiko, nam en la Franca, *ai* (od *ay*) pronuncesas *ay* nur kande ol sequesas da vokalo o da muta konsonanti (exemple: *paille*). Kande *ai* (o *ay*) sequesas da ne-muta konsonanti, ol pronuncesas *e* od *a-i*. Do en la kapo di Couturat/ Beaufront, en Ido *ay* + konsonanto simple ne esis “posibla”. Mem la *boykotar* de 1908 konsequis forsan de la Franca *boycotter*, vorto en qua la *oy* eceptale pronuncesas *oy* vice *wa*...

³³ Konsultez exemple la sequanta artikli: *grapino*, *grenado*, *indexo*, *indico*, *kadro*, *konjunciono*, *kono*, *korto*, *orbito*, *parabolo*, *quadrilo*, *sordino*...

³⁴ **Basko*, **Fino*, **Gana*, **Grenada*, **Gruzo*, **Kazako*, **Lombardo*, **Saraceno*, **Tayo*.

³⁵ *Buro*, *Cheko*, *Korea*, *Kuba*, *Malta*, *Media*, *Monako*, *Parto*, *Trako*, *Togo*.

enduktar la sportala nomo **judoo*, vice **judo*, pro ke **judisto* povus esar konfundigiva vorto (malgre la endukto di *judaisto* en 2001, vd. CARNAGHAN) e pro ke **judoisto* justifikesas da I *judoista* e R дзюдоист (*dzyudoist*). Me preferis anke enduktar la sportala nomo **poloo* vice propozar homonimeso kun *polo*. Pro lua granda internacioneso ed apene posibla konfundebleso al homonima komuna vorto, me preferis enduktar **kataro* kom religiala fak-vorto, vice **kataristo*, quan me uzadis tillore.³⁶

8. Konkluzo

Malgre la deskreskanta intereso pri linguala questioni che la mikra Ido-movimento³⁷, la nuna lexiko esos forsan utila por ti qui ankore uzas la linguo di la delegitaro por skribar artikli pri diversa temi (precipue ciencala) o mem por kompozar literaturala texti. Me esperas ke altri plu kapabla volos e povos plubonigar e kompletigar ol.

³⁶ Kelke analoge a *prioro* / *priora*, tote ne-jeniva homonimi.

³⁷ Inter januaro e julio di 2008 aparis nur 112 mesaji che Linguolisto, kontraste a 358, 257 e 408 en la sama periodo di 2007, 2006 e 2005, respektive...

SIMBOLI ED ABREVIURI

*	radiko ne-oficala (en Ido) o radiko ne en PIV (en Esperanto)
(*)	radiko sam-forma kun tote altra senco
°	radiko sam-forma kun senco kelke modifikita
+	vorto ek radiki ja existanta o plusa senco dil sama radiko
?	radiko forsan oficiala
<	evolucio de
~	remplasas la kap-radiko dil artiklo
	bibliografiala referi
►	semantikala referi

A	Angla linguo
ag.	agosto
<i>Anat.</i>	anatomio
apr.	aprilo
<i>Arkit.</i>	arkitekturo
<i>Art.</i>	arto
<i>Astron.</i>	astronomio
<i>Biokem.</i>	biokemio
<i>Biol.</i>	biologio
<i>Bot.</i>	botaniko
c.	cirkume
dec.	decembro
E	Esperanto
edc	ed ceteri
ed.	edituro
<i>Ekl.</i>	katolika eklezio
<i>Ekol.</i>	ekologio
<i>Ekon.</i>	ekonomio
<i>Elekt.</i>	elektro
<i>Entom.</i>	entomologio
<i>Etnog.</i>	etnografio

F	Franca linguo
fam.	familio
<i>Farm.</i>	farmacio
feb.	februaro
<i>fig.</i>	figurala senco
<i>Fizik.</i>	fiziko
G	Germana linguo
gen.	genero
genit.	genitivo
<i>Geog.</i>	geografio
<i>Geol.</i>	geologio
Gr	Greka linguo
<i>Gram.</i>	gramatiko
H	Hispana linguo
<i>Hind.</i>	⁺ hinduismo
<i>Hist.</i>	historio
I	Italiana linguo
i.a.	inter altri
Ia	Interlingua
Ie	Occidental / Interlingue
<i>Inf.</i>	informatiko
<i>Islam.</i>	islamo
jan.	januaro
<i>Jud.</i>	judaismo
jul.	julio
jun.	junio
<i>Kemi.</i>	kemio
KGD	Kompleta Gramatiko Detaloza
<i>Kir.</i>	kirurgio
<i>Kom.</i>	komerco
L	Latina linguo
LdB	Louis de Beaufront
<i>Ling.</i>	linguistiko
<i>Lit.</i>	uzata da literatur-specalisti
<i>lit.</i>	uzata en literaturala teksti
mart.	marto
may.	mayo
<i>Med.</i>	medicino

<i>Mil.</i>	militara aferi
<i>Min.</i>	mineralogio
<i>Muz.</i>	muziko
Nd	Nederlandana linguo
nov.	novembro
<i>ntr.</i>	ne-transitiva verbo
okt.	oktobro
<i>Opt.</i>	optiko
<i>Ornit.</i>	ornitologio
p.	pagino
<i>Paleo.</i>	paleontologio
<i>Patol.</i>	patologio
PIV	Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto
<i>Pol.</i>	politiko
<i>pop.</i>	populara
Pref.	prefixo
Pseud.	pseudonimo
<i>Psik.</i>	psikologio
<i>Psikiat.</i>	psikiatrio
R	Rusa linguo
<i>Rel.</i>	religio
REM.	remarko
sept.	septembro
<i>Sexol.</i>	*sexologio
<i>Sport.</i>	sporto
<i>Stat.</i>	statistiko
Su	Sueda linguo
tom.	tomo
<i>tr.</i>	transitiva verbo
Trad.	tradukita da
ULI	Uniono por la Linguo Internaciona
US	Angla linguo en Usa
vd.	videz
VpII	Volapük revizita
yc	yar-cento
yM	yar-miliono
<i>Zool.</i>	zoologio

A

***abazi/o** [*Patol.*] Manko di kapableso pazar normale, pro afektita koordino di movi [[AHN abasia](#) | [F abasie](#) | [G Abasie](#) | [R абазия](#) | [E abazio](#)].

+**abel/manj/er/o** [*Zool.*] Komuna nomo di plura insektivora uceli del gen. *Merops* (precipue *M. apiaster*), karakterizata da forte kolorizita plumaro [[A bee-eater](#) | [F guêpier](#) | [G Bienenfresser](#) | [H abejaruco](#) | [I gruccione](#) | [R шурка](#) | [E meropo](#)].

***abrakadabra!** Magiala klamo artikulata precipue lor (des)aparigo o transformo di ulu od ulo [[AFHI abracadabra](#) | [G Abrakadabra](#) | [R абракадабра](#) | [E *abrakadabre](#)].

acerace/o [*Bot.*] Irga arboro del fam. *Aceraceae*, a qua apartenas i.a. acero e sikamoro [[A \(~i\) maple familiy](#) | [F acéracée](#) | [G Ahorngewächs](#) | [H aceráceo](#) | [I aceracea](#) | [R \(~i\) кленовые](#) | [E *aceraco](#)]. **REM.** Radiko aprobata en 2003. C@RNAGHAN, MÖLLER.

***acerol/o** [*Bot.*] Cerizo-simila frukto, richa ye vitamino C, ofte uzata por preparar suki [[AHN acerola](#) | [F acérole](#) | [G Acerola](#) | [R ацерола, барбадосская вишня](#) | [E *acerolo](#)]. ***aceroliero.** Arbusto del fam. *Malpighiaceae*, produktanta *aceroli (*Malpighia glabra* = *Malpighia puniceifolia*).

***adax/o** [*Zool.*] Saharana antilopo kun longa ondatra korni turnita addope (*Addax nasomaculatus*) [[AFHI addax](#) | [G Mendesantilope, Addax](#) | [R аддакс](#) | [E *adakso](#)].

***aerobik/o** [*Sport.*] Gimnastiko qua per vigoroza movi kun muziko vizas augmentar la quanto de aspirata oxigeno: ***aerobikala** docisto [[A aerobics](#) | [F aérobic](#) | [G Aerobic](#) | [H aeróbic, aerobic](#) | [I aerobica, ginnastica aerobica](#) | [R аэробика](#) | [E aerobiko](#)].

aerodrom/o. Tereno preparita por arivo e departo di aeroplani [[A aerodrome, \(US\) airdrome](#) | [F aérodrome](#) | [G Flugplatz, Aerodrom](#) | [H aeródromo](#) | [IE aerodromo](#) | [R аэродром](#)]. **REM.** Radiko aprobata en 2003. C@RNAGHAN, MÖLLER.

***Afrikaner/a** [*Etnog.*] Koncernanta Sudafrikana blanka *etnio qua

parolas la *Afrikansa e decendas del Buri, e lua kustumi, kulturo, edc. ***Afrikanero**. Membro di ta *etnio [AG *Afrikaner* | F *afrikaner* | G *Afrikaaner* | H *afrikáner* | I *africander, afrikander* | R *африкандер* | E **afrikanera*]. ► BURA, *GRIQUA

***Afrikans/a** [Ling.] Nom-epiteto di linguo derivita del Nederlandana, parolata precipue da *Afrikaneri e *Griqui en Sudafrika e da *Basteri en Namibia [AG *Afrikaans* | FI *afrikaans* | H *afrikáans* | R *африкаанс* | E *afrikansa*]. ***Afrikansano**. Irga parolanto dil Afrikansa. 📖 (~a) PONTNAU (*Progreso* 332, p. 5-9).

***afrodiziak/a**. Sexuale ecitiva [A *aphrodisiac, aphrodisiacal* | F *aphrodisiaque* | G *aphrodisisch* | H *afrodisíaco, HI afrodisiaco* | R *являющийся афродизиак* | E ⁺*afrodizia, afrodiziiga*].

***afrodiziako**. Irgo *afrodiziaka (manjajo, drogo, pociono, edc) [A *aphrodisiac* | F *aphrodisiaque* | G *Aphrodisiakum* | H *afrodisíaco, HI afrodisiaco* | R *афродизиак* | E *afrodiziigajo*]. ► *GINSENGO

agnat/o. Decendanto per maskuli de komuna maskula ancestro [A *agnate* | F *agnat* | G *Agnat* | H *agnado* | IE *agnato* | R *агнат*]. REM. Radiko aprobata en 2003. 📖 C@RNAGHAN, MÖLLER. ► *KOGNATO

akile/o [Bot.] Nomo di plura herbi del gen. *Achillea* del fam. *Asteraceae*, precipue: **milfolia akileo** o simple ⁺**milfolio**. Perena rizomoza herbo kun tre segmentigita folii, e tre mikra flori en kapituli, frequa en Europa (*Achillea millefolium*) [A *yarrow, milfoil* | F *mille-feuille* | G *gemeine Schafgarbe* | H *milennama* | I *millefoglio, millefoglie, achillea, centofoglie* | R *тысячелистник обыкновенный* | E *milfolia akileo*]. REM. Radiko aprobata en 2003. 📖 C@RNAGHAN, MÖLLER.

aktinium/o [Kem.] Elemento kun atomala numero 89 (Ac) [AF *actinium* | G *Actinium* | H *actinio* | I *attinio* | R *актиний* | E *aktinio*]. REM. 1. Radiko aprobata en 2003. REM. 2. Dicerenda de AKTINIO [Zool.], ja oficala. 📖 C@RNAGHAN, MÖLLER.

***Alban/a** [Etnog.] Koncernanta la precipua *etnio di Albania, e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: la **Albana* (linguo) [A *Albanian* | F *albanais* | G *albanisch* | H *albanés, albano* | I *albanese* | R *албанский* | E *albana*]. ***Albano**. Membro di ta *etnio [A *Albanian* | F *Albanais* | G *Albaner* | H *albanés, HE albano* | I *albanese* | R *албанец*]. REM. ALBANIANO signifikez nur “habitato

di Albania”.

***alel/o** [*Biol.*] Singla de du geni qui okupas identa punti en amba kromosomi dil sama paro [*AI allele* | *F allèle* | *G Allel* | *HE alelo* | *R аллель*].

***Algik/a** [*Ling.*] **1** Nom-epiteto di familio di lingui parolata da plura aborijena Nord-Amerikana tribui, ed inkluzanta i.a. la *Wiyota, la *Yuroka e la lingui *Algonkinal. **2** Koncernanta singla de ta lingui [*A Algic* | *F algique* | *G algische* | *H álgico* | *I algico* | *E *algika*].

?**algologi/o** [*Bot.*] Cienco pri algi [*A phycology, algology* | *F algologie, phycologie* | *G: Algologie, Phykologie, Algenkunde* | *H algología, ficología* | *I algologia, ficologia* | *R альгология, фико́логия* | *E algologio*]. **REM. 1.** Radiko propozita e forsan aprobita (dokumentizo mankas) en 2003. **REM. 2.** Anke *FIKOLOGIO esus selektebla, ma ol esus facile konfundebla a PSIKOLOGIO, ed ?ALGOLOGIO esas plu frequa en omna fonto-lingui (ecepte la Angla). C@RNAGHAN, MÖLLER.

***Algonkin/a** [*Etnog.*] Koncernanta aborijena Kanadana tribuo e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: la *Algonkini | la *Algonkina (linguo) [(~o) *AF Algonquin* | *G Algonkin* | *H algonquino* | *I algonchino* | *E *algonkena*]. ***Algonkinala.** Koncernanta singla linguo apartenanta al subfamilio di *Algika lingui, qua inkluzas i.a. la *Algonkina, la *Mikmaka, la *Mohikana e la *Yuroka [*A Algonquian*].

***alofon/o** [*Ling.*] Singla del parol-soni qui esas libera o kondicionita varianti dil sama *fonemo [*AF allophone* | *G Allophon* | *H alófono* | *I allofono* | *R аллофон* | *E alofono*].

***alomorf/o** [*Ling.*] Varianto di morfemo [*A allomorph* | *F allomorphe* | *G Allomorph* | *HE alomorfo* | *I allomorfo* | *R алломорф*].

***Amazon** [*Geog.*] La maxim voluminoza fluvio en la mondo, trafluanta Peru e *Brazil [*A Amazon* | *F Amazone* | *GH Amazonas* | *I rio delle Amazzoni* | *R Амазонка* | *E Amazono*].

***Amazoni/a** [*Geog.*] Granda regiono, situata maxim-granda-parte en *Brazil, konsistanta ek la baseno di *Amazon e la foresto qua cirkondas ol [*AH Amazonia* | *F Amazonie* | *G Amazonien* | *I*

Amazzonia | R Амазония | E *Amazonio*].

***ambient/o** [*Ekol.*] Ensemblo de fizikal faktori qui cirkondas ed afektas personi, bestii, planti, edc: *vivar en polutata *ambiente* | *nocar, egardar, protektar la *ambiente* [A *environment* | F *environnement* | G *Umwelt* | H (*medio*) *ambiente* | I *ambiente* | R окружающая среда, природа; микроклимат | E *vivmedio*].

***ambientala**. Koncernanta la *ambiente: **ambientala temperaturo, poluteso, problemi* | **ambientale ne-nociva produkturo* [A *environmental* | F *environnemental* | G *Umwelt-*, H (*medio*)*ambiental* | I *ambientale*]. ***ambientalista**. Individuo qua sucias la *ambiente ed agadas por protektar o plubonigar ol: **ambientalista *movemento, organizuri* [A *environmentalist* | F *environnementaliste* | G *Umweltschützer* | H (*medio*)*ambientalista* | I *ambientalista*]. 📖 (~o) STEVE (*Progreso* 287, p. 10), H. NEUSSNER (*Progreso* 292, p. 7), A. NEUSSNER (*Progreso* 337, p. 9, 10), SCHLEMMINGER (*Ido-saluto!* 3/2008, p. 18).

americ/o [*Kem.*] Elemento kun atomala numero 95 (Am) [A *americium* | F *américium* | G *Americium* | HIE *americio* | R америций]. REM. Radiko aprobita en 2003. 📖 C@RNAGHAN, MÖLLER.

***Amhar/a** [*Etnog.*] Koncernanta *etnio di Etiopia e lua linguo semida, kustumi, kulturo, edc: *la *Amhara (linguo)* [A *Amharic* | F *amharique* | G *amharische* | H *amhárico* | I *amarico* | R амхарский | E *amhara*]. ***Amhar/o**. Membro di ta *etnio.

***amilaz/o** [*Biokem.*] Enzimo qua deskompozas amilo [AF *amylase* | G *Amylase* | H *amilasa* | I *amilasi* | R амилаза | E *amelazo, amilazo*].

amper/o [*Elekt.*] Mezur-unajo di +intenseso di kurento (A) [AI *ampere* | F *ampère* | G *Ampere* | H *amperio* | R ампер | E *ampero*]. REM. Radiko aprobita en 2003. 📖 C@RNAGHAN, MÖLLER; *AMPÈRE che ROZE (p. 23) e PESCH.

***ampersand/o**. Signo &, signifikanta “e” [AHI *ampersand* | F *esperluette* | G *Et-Zeichen* | R амперсанд | E **ampersando*].

***anafilaxi/o** [*Med.*] Akuta e severa alergiala hipersentiveso [A *anaphylaxis* | F *anaphylaxie* | G *Anaphylaxie* | H *anafilaxia, anafilaxis* | I *anafilassi* | R анафилаксия | E *anafilaksio*].

***anafilaxiala shoko.** Tre severa alergiala reakto, kelka-foye mortigiva, produktata da antígeno che persono hipersentiva ad ol [A *anaphylactic shock* | F *choc anaphylactique* | G *anaphylaktischer Schock* | H *choque anafiláctico* | I *shock anafilattico* | R анафилактический шок | E +*anafilaksia šoko*].

analogik/a. Functionanta per grandi kontinue chanjebla: *analogika* *komputoro, *televiziono* [A *analogue*, (US)G *analog* | F *analogique* | H *analógico* | I *analogico* | R аналоговый | E *analoga*]. **REM.** Radiko aprobita en 2003. 📖 C@RNAGHAN, MÖLLER. ► *DIJITALA

***Andaluz/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Andaluzia, e lua dialekto, kustumoj, kulturo, edc: *la* *Andaluzia (*dialekto*) [A *Andalusian* | F *andalou* | G *andalusisch* | H *andaluz* | I *andaluso* | R андалусский | E *andaluza*]. ***Andaluzo.** Membro di ta *etnio [A *Andalusian* | F *Andalou* | G *Andalusier* | H *andaluz* | I *andaluso* | R андалузец | E *andaluzo*]. **REM.** ANDALUZIANO signifikez nur “habitantulo di Andaluzia”.

***anelid/o** [*Zool.*] Singla del vermi del *filumo *Annelida*, di qua la korpo konsistas ek ringatra segmentoj (exemplo, lombriko, sanguisugo) [A *annelid, segmented worm* | F *annélide* | G *Ringelwurm* | H *anélido* | I *anellide* | R кольчатый червь | E *anelido*]. **REM.** 1. La ortografio *annel-* (AFL) esas etimologie eroroza, nam la vorto venas ne de L *annus* (“yaro”) ma de L *ānellus* (“ringeto”), diminutivo di *ānus* (“ringo”). 📖 PESCH: *ANELIDO (p. 511, che SANGUISUGO) ed *ANELIDEO, min bona formo (p. 344, che LOMBRIKO).

***animist/a** [*Rel.*] Koncernanta animismo e lua adeptoj o praktikantoj: *animista kulto, sacerdoto [A *animistic, animist* | F *animiste* | G *animistisch* | H *animista* | I *animistico* | R анимистический | E +*animisma*]. ***animisto.** Adepto o praktikanto di animismo [A *animist* | F *animiste* | G *Animist* | H *animista* | R анимист | E +*animisto*].

***anorexi/o** [*Patol.*] Morbala diminuto o manko di apetito [AH *anorexia* | F *anorexie* | G *Anorexie* | I *anoressia* | R анорексия | E *anoreksio*]. [*Psikiat.*] **mentala** ***anorexi**o, **nervala** ***anorexi**o. Nevrosa sindromo afektanta precipue adolecantinoj qui, pro

- obsediva timo grosekar, konstante kontrolas sua korpala pezo per volonta nemanjado, purgado, vomado, ecesiva korp-exercado od ingestado di medikamenti dietal o *diurezigiva [A *anorexia nervosa* | F *anorexie mentale* | G *Anorexia nervosa*, *Anorexia mentalis*, *Magersucht* | H *anorexia nerviosa* | I *anoressia nervosa* | R нервная анорексия | E ⁺*mensa anoreksio*, ⁺*nerva anoreksio*].
- *anorexiika.** 1 Qua sufras de *anorexio. 2 (*fig.*) Morbale aspektanta pro troa magreso: **anorexiika modo-manekino* [A *anorexic* | F *anorexique* | G *anorektisch*; *magersüchtig* | H *anorético* | I *anoressico* | R анорексический | E *anoreksia*].
- *Antigu/a** [*Geog.*] La maxim granda insulo di *Antigua-e-Barbuda, sude di *Barbuda [AFGHI *Antigua* | R Антигуа | E **Antigvo*].
- *Antigu/a-e-Barbud/a** [*Geog.*] Lando en estala *Karibia, konsistanta ek du plu granda insuli (*Antigua e *Barbuda) e plura insuli plu mikra [A *Antigua and Barbuda* | F *Antigua-et-Barbuda* | G *Antigua und Barbuda* | H *Antigua y Barbuda* | I *Antigua e Barbuda* | R Антигуа и Барбуда | E *Antigvo-Barbudo*].
- *antitrag/o** [*Anat.*] Adsupra kartilaga saliajo, ordinare triangula, an la orifico dil orelo, opoze a *trago [AF *antitragus* | G *Antitragus* | HI *antitrago* | R противокозелок | E **antitrago*].
- *Apach/a** [*Etnog.*] Koncernanta plura aborijena Nord-Amerikana tribui e lia lingui, kustumi, kulturo, edc: la **Apachi* [AFG *Apache* | HI *apache* | E *apaça*].
- *apne/o.** Pasable longa cheso di extera respiro, segunvola o senvola [A *apnoea*, (US) *apnea*, | F *apnée* | G *Atemstillstand*, *Apnoe* | R апноэ | E *apneo*].
- *apter/a** [*Entom.*] Sen-ala: **aptera formiko* | **apteri esas sen-ala insekti* [A *apterous* | F *aptère* | G *flügellos* | H *áptero* | I *attero*, *aptero* | R бескрылый | E *senflugila*].
- *apterig/o** [*Ornit.*] Nomo di plura neflugiva uceli del gen. *Apteryx* del fam. *Apterygidae*, havanta pilatra plumi e habitanta Nov-Zelando [AFHI *kiwi* | G *Kiwi* | H *quivi* | I *kivi* | R киви | E *kivio*, *apterigo*].
- *ara/o** [*Ornit.*] Komuna nomo di plura tre koloroza Amerikana papagayi del gen. *Ara* ed altra simila generi [A *macaw* | FI *ara* | G *Ara* | H *guacamayo* | R *apa* | E *arao*].

- araknid/o** [Zool.] Singla artropodo del klaso *Arachnida*, qua kontenas i.a. akari, aranei e skorpionoj [A *arachnid* | F *arachnide* | G *Spinnentier* | H *arácnido* | I *aracnide* | R *арахнид* | E *araneoido*]. **REM.** 1. Radiko aprobita en 2003. **Rem.** 2. Dicerenda de ARAKNOIDO [Anat.], ja oficala. 📖 STEVENSON (Progreso 322, p. 18, 19), C@RNAGHAN, MÖLLER.
- ***Arapah/a** [Etnog.] Koncernanta aborijena Nord-Amerikana tribuo e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: *la* **Arapahi* | *la* **Arapaha* (linguo) [AF *Arapaho* | E **arapaha*].
- ***araukari/o** [Bot.] Komuna nomo de pluraj koniferaj arboj de la gen. *Araucaria*, karakterizata de globata konio kaj horizontalaj branĉoj [AFHI *araucaria*; A *monkey puzzle*; Chile *pine* | G *Andentanne*; *Araukarie* | R *араукария* | E *araŭkario*]. “at”
- ***Arjentin/a** [Etnog.] Koncernanta la pluraj indijanoj *etnoj de Argentino e liaj kustumi, kulturo, edc [A *Argentine*, *Argentinean* | F *argentin* | G *argentinisch* | HI *argentino* | R *аргентинский* | E *argentina*]. ***Arjentino.** Irga membro de tiu *etno [A *Argentine*, *Argentinean* | F *Argentin* | G *Argentinier* | HI *argentino* | R *аргентинец* | E *argentinano*]. **REM.** ARJENTINIANO signifikez nur “habitanto de Argentino”.
- ***arkean/o** [Geol.] La dua eono de *prekambrio (c. 3 800 yM ĝis c. 2 500 yM antaŭ nun) [A *Archaean* | F *Archéen* | G *Archaikum* | H *Arcaico* | I *Archeano* | R *архей* | E *arkeano*].
- ***Armen/a** [Etnog.] Koncernanta la precipua *etno de Armenio e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: *la* **Armena* (linguo) [A *Armenian* | F *arménien* | G *armenisch* | H *armenio* | I *armeno* | R *армянский* | E *armena*]. ***Armeno.** Membro de tiu *etno [A *Armenian* | F *Arménien* | G *Armenier* | H *armenio* | I *armeno* | R *армянин* | E *armena*]. **REM.** ARMENIANO signifikez nur “habitanto de Armenio”.
- ***arob/o.** Signo @, uzata i.a. en adresoj elektronikaj [A “at” *sign* | F *arrobe* | G *At-Zeichen* | H *arroba* | I *chiocciola* | R *собака* | E *heliko*].
- artiodaktil/o** [Zool.] Singla mamifero de la *ordono *Artiodactyla*, karakterizata de para nombro de hufoj ye singla pedo (bovo, porko, kamelo, hipopotamo, cervo, ĵirafoj, edc) [A *artiodactyl* | F *artiodactyle* | G *Paarhufer* | H *artiodáctilo* | I *artiodattilo* | R (~i)]

парнокопытные | E *parhufulo*]. **REM.** Radiko aprobita en 2003.

📖 C@RNAGHAN, MÖLLER. ► *PERISODAKTILO

***artros/o** [*Patol.*] Ne-inflamala kronika afekteso di artikoj [A *arthrosis* | F *arthrose* | G *Arthrose* | H *artrosis* | I *artrosi* | R артроз | E *artrozo*].

***asbestos/o** [*Patol.*] Pulmonala morbo produktata da inhalita asbesto-partikuli [AH *asbestosis* | F *asbestose* | G *Asbestose* | I *asbestos* | R асбестоз | E *asbestozo*].

***Ashkenaz/a** [*Etnog.*] Koncernanta la Judi de mez- ed est-Europa, e lia kustumi, kulturo, edc: *la Ashkenazi [A *Ashkenazic* | F *ashkénaze* | G *aschkenasisch* | H *asquenazí* | I *ashkenazita*, *askenazita*, *askenazi* | R ашкеназский | E *aŝkenaza*].

astat/o [*Kem.*] Elemento kun atomala numero 85 (At) [A *astatine* | F *astate* | G *Astat* | HIE *astato* | R астат, астатин | E *astateno*]. **REM.** Radiko aprobita en 2003. 📖 C@RNAGHAN, MÖLLER.

°**astrakan/o**. Krispa felo de *karakulyuno mortigita kelka dii pos lua nasko.

***audio/** Pref. indikanta sistemo di enregistaro e riprodukto di son-signaloj: *audio-kaseto, *audio-vidalo, *audio-rubando, *audio-signalo, *audio-sistemo [AFGHI *audio/* | G *Audio/* | R аудио/].

***auditori/o**. Chambrego kun bona akustiko, destinita a diskursi, lecionoj, seminarioj, koncertoj, edc [AFI *auditorium* | G *Auditorium* | HI *auditorio*, H *auditórium* | R аудитория | E *aŭditorio*].

***autist/a**. [*Patol.*] Qua suferas de autismo [A *autistic* | F *autiste* | G *autistisch* | H *autístico*, HI *autista* | I *autistico* | R аутистический | E *aŭtisma*].

+**auto/imun/a**. Karakterizata da hiperaktiveso dil imun-sistemo a substancoj o tisui kiuj ordinaras trovegi en la organismo: +*autoimuna morbo*.

***avatar/o** 1 [*Hind.*] Inkarnaco da deajo sur la Tero [AFHI *avatar* | G *Avatar* | I *avatara* | R аватар | E *avataro*]. 2 (*fġg.*) Nova aspekto di ulu od ulo variema.

B

***badminton/o** [*Sport.*] Sporto simila a teniso, praktikata sur agro plu mikra, per raketi plu lejera e *volano [AFI *badminton* | G *Badminton* | H *bádminton* | R бадминтон | E *badmintono, ⁺volanludo, ⁺volanteniso].

bakelit/o [*Kem.*] Sintezala rezino ek fenolo e formaldehido od ek simila substanci [A *bakelite* | F *bakélite* | G *Bakelit* | H *baquelita* | I *bachelite*, *bakelite* | R бакелит | E *bakelito*]. REM. Radiko aprobata en 2003. C@RNAGHAN, MÖLLER.

***balaklav/o** Vesto, tradicionale lana, kovranta la kapo e la kolo, kun trui por la okuli e la nazo [A *balaclava*, *Balaclava helmet* | F *passe-montagne* | G *Balaklava* | H *pasamontañas* | I *passamontagna* | R балаклава | E *lankasko*, **balaklavo*].

***balalayk/o** [*Muz.*] Rusa triangula gitaro, ordinare tri-korda [AI *balalaika* | F *balalaïka* | G *Balalaika* | HI *balalaïca* | R балалайка | E *balalajko*]. REM. *BALALAYKO remplacez BALALAIKO, aprobata en 2003 (📖 C@RNAGHAN, MÖLLER).

°**balon/o** ►*BALUNO, Rem. 2

***balun/o**. Lejera sako streta-apertura, ordinare ek dina kauchuko, quan on plenigas per aero o gaso e pose klozas per nodigar l'aperturo o ligar olca per kordeto, ordinare uzata kom ludilo, o kom dekorivo dum partii, edc [A *balloon* | F *ballon* | G *Luftballon* | H *globo* | I *balloncino* | R воздушный шарик | E *balono*].

***balunego**. Aerostato. REM. 1. Kande nula ambiguoso esas timinda, on povas nomizar AEROSTATO simple *BALUNO vice *BALUNEGO. REM. 2. La tilnuna BALONO restez por signifika nur la diversa sorti di buli od elipsoidi ek materio plu o min elastika, ordinare kava e plenigita per aero, multe plu pezoza kam *BALUNI, uzata en plura sporti (*futbalo, *basketbalo, *voleybalo, edc) [A *ball* | F *ballon* | G *Ball* | H *pelota*, *balón* | I *palla*, *pallone* | R мяч | E *pilko*].

***bandikut/o** [*Zool.*] Nomo di plura rat-simila marsupiala mamiferi del fam. *Peramelidae*, qui havas longa pintatra muzelo e senpila

- kaudo e habitas Australia, Tasmania, Nova Guinea ed Indonezia [AF *bandicoot* | G *Nasenbeutler* | H *bandicut* | I *peramele* | R бандикут | E **bandikuto*]. ***bandikut-rato**. Nomo di plura Aziana mamiferi rodera del gen. *Bandicota* del fam. *Muridae* [A *bandicoot rat* | F *rat-bandicoot* | G *Bandikutratte* | H *rata bandicut* | R бандикот | E **bandikut-rato*].
- *banj/o** [Muz.] Gitar-simila kord-instrumento kun ronda plata sonbuxo, ordinare fel-tegita [AFHI *banjo* | G *Banjo* | I *bangio* | R банджо | E *bangô*].
- *Bantu/a 1** [Ling.] Nom-epiteto di plura lingui parolata en sub-Sahara Afrika, apartenanta al granda familio di lingui Niger-Kongolandana: la **Swahilia* esas **Bantua* *linguo* [A *Bantu* | F *bantou* | G *Bantu-* | H *bantú* | I *bantu, bantù* | R банту | E *bantua*].
- 2** [Etnog.] Koncernanta plura **etnii* di sub-Sahara Afrika, e lia kustumi, kulturo, edc. ***Bantuo**. Irga membro di ta **etnii*.
- *Barain** [Geog.] Insulara lando en la Persiana gulfo, este di **Saudi-Arabia* e nordweste di Katar [AGI *Bahrain* | F *Bahreïn* | H *Bahréin* | I *Bahrein* | R Бахрейн | E *Barejno*].
- *barbadin/o** [Bot.] Frukto manjebla, oblonga, kun shelo dika e rugoza e pulpo akra-dolca, plu insipida kam olta dil **granadili*, produktata da pasifloro de tropikal Amerika (*Passiflora quadrangularis* = *Passiflora macrocarpa*) [A *giant granadilla*, AF *barbadine* | G *Riesengranadilla, Barbadiene* | H *badea, parcha* | E *barbadeno*].
- *barbitur/o** [Kem.] Komuna nomo di plura medikamenti kalmigiva, hipnotigiva od anesteziiva, derivita de **barbitur-acido* [A *barbiturate* | F *barbiturique* | G *Barbiturat* | H *barbitúrico* | I *barbiturico, barbiturato* | R барбитурат | E *barbituraço*].
- *barbitur-acido**. Organika substanco, unesma-foye sintezita en 1864, uzata por fabrikar **barbituri* (C₄H₄N₂O₃) [A *acid barbituric* | F *acid barbiturique* | G *Barbitursäure* | H *ácido barbitúrico* | I *acido barbiturico* | R барбитуровая кислота | E *barbituro*].
- *barbiturika** [Patol.] Qua sufras de **barbiturismo*.
- *barbiturismo** [Patol.] Kronika toxikeso per ecesiva ingesto di **barbituri* [A *barbiturism* | F *barbiturisme* | G *Barbiturismus* | HIE *barbiturismo* | R барбитуризм]. **REM.** **BARBITURO* remplacez

BARBITURATO (📖 C@RNAGHAN, MÖLLER), aprobata en 2003 segun AGR ma poke komoda por derivado.

***Barbud/a** [*Geog.*] La duesma maxim granda insulo di *Antigua-e-Barbuda, norde di *Antigua [AF*GH* *Barbuda* | R *Барбуда* | E **Barbudo*].

***barion/o** [*Fizik.*] *Hadrono konsistanta ek tri quarki [AF *baryon* | G *Baryon* | H *barión* | I *barione* | R *барион* | E *bariono*].

°**barok/a** [*Art., Arkit.*] Koncernanta o konforma ad artala stilo tre expresiva e kompleksa-forma, florifinta en Europa dum la 17ma e 18ma yu [AF *baroque* | G *barock* | H *barroco* | I *barocco* | R *барочный* | E *baroka*]. °**baroko**. Tala stilo. REM. BIZARA (aprobata en 2001, 📖 CARNAGHAN), recevis l'anciena senco di BAROKA, ankore che PESCH.

***Bask/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di *Baskolando, e lua linguo (ne *Indoeuropeana), kulturo, kustumi, edc: la **Baska* (linguo) [A *Basque* | F *basque, basquais* | G *baskisch* | H *vasco, vascongado* | I *basco* | R *баскский* | E *eŭska, vaska*]. ***Basko**. Membro di ta *etnio [A *Basque* | F *Basque, Basquais* | G *Baske* | H *vasco, vascongado* | I *basco* | R *баск* | E *eŭsko, vask o*]. ***Basko-lando** [*Geog.*] Regiono dividita inter Hispania e Francia, ambalatre di westala Pirenei [A *Basque Country* | F *Pays Basque* | G *Baskenland* | H *País Vasco* | I *Province Basche, Paesi Baschi, Paese Basco* | R *Страна Басков* | E *Eŭskio*]. 📖 (~a) RYLANDER (p. 29).

***basketbal/o** [*Sport.*] Sporto en qua du kin-homa esquadi esforcas lansar °balono per la manui aden l'adversa *goluyo, olim korbo, nun reto kun apertita fundo e pendanta de metala ringo ye singla extremajo dil agro [AF *basketball* | G *Basketball* | H *baloncesto* | I *pallacanestro, basket* | R *баскетбол* | E *basketbalo*]. ► *NETBALO

***Baster/a** [*Etnog.*] Koncernanta mestiza *etnio qua parolas la *Afrikansa e habitas precipue Namibia, e lua kustumi, kulturo, edc: la **Basteri* [AG *Baster* | F *baster* | R (~i) *бастеры* | E **bastera*].

baud/o [*Inf.*] Unajo di rapideso di komunikado elektronikala (= un informuno po sekundo) [AFI *baud* | G *Baud* | H *baudio* | R *бод* | E *baŭdo*]. REM. Radiko aprobata en 2003. 📖 C@RNAGHAN, MÖLLER.

bauxit/o [*Min.*] Sedimentala aluminioza petro [*AFI bauxite* | *G Bauxit* | *H bauxita* | *I baussite* | *R боксит* | *E baŭksito*]. **REM.** Radiko aprobata en 2003. C@RNAGHAN, MÖLLER.

***bebe/o**. Tre yuna infanto [*A baby* | *F bébé* | *G Baby* | *H niño, bebé* | *I bambino, bebè* | *R ребёнок* | *E bebo*]. ROZE (p. 75), STUIFBERGEN (*La spegulo granda*, p. 13, 17), STEVENSON (*Progreso* 332, p. 27), NEVES (*Mia kuzo Ido*, p. 22).

***bekas/et/o** [*Ornit.*] Nomo di plura mikra uceli vadera del gen. *Calidris* del fam. *Scolopacidae*, i.a.: **grosa** ⁺**bekaseto**. Robusta ⁺bekaseto kun beko e gambi kurta, nigra beko e plumaro griza supre e blanka infre dum la vintro (*Calidris canutus*) [*A red knot* | *F bécasseau maubèche* | *G Knutt* | *H correlimos gordo* | *I piovanello maggiore* | *R исландский песочник* | *E* ⁺*granda kalidro*]. **mikra** ⁺**bekaseto**. ⁺Bekaseto plu mikra kam l'ordinara ⁺bekaseto, kun beko nigra e kurta, e plumaro griza supre e blanka infre dum la vintro (*Calidris minuta*) [*A little stint* | *F bécasseau minute* | *G Zwergstrandläufer* | *H correlimos menudo* | *I gambecchio comune* | *R кулик-воробей* | *E* ⁺*malgranda kalidro*]. **ordinara** ⁺**bekaseto**. La maxim abundanta e maxim difuzita ucelo vadera, kun beko nigra, longa e tenua e plumaro griza supre e blanka infre dum la vintro (*Calidris alpina*) [*A dunlin* | *F bécasseau variable* | *G Alpenstrandläufer* | *H correlimos común* | *I piovanello* | *R чернозобик* | *E* ⁺*bunta kalidro*]. STUIFBERGEN (*Progreso* 338, p. 7).

***belug/o** [*Zool.*] Arktika cetaceo ronda-kapa e dentoza, tote blanka depos adultesko (*Delphinapterus leucas*) [*AHI beluga, A beluga whale, white whale, sea canary* | *F béluga, bélouga, baleine blanche* | *G Beluga, Weißwal* | *H ballena blanca* | *I balena bianca, delfinattero bianco* | *R белуха* | *E* ^{*}*belugo*]. **REM. 1.** ^{*}BELUGO, un del du speci qui konstitucas la fam. *Monodontidae* (la altra esas NARVALO), ne esas BALENO. **REM. 2.** Dicensenda de ESTURJONO, ja oficala, signifikanta fisho (*Huso huso* = *Acipenser huso*) qua en plura fonto-lingui nomesas same kam ica cetaceo [*AHI beluga, A beluga sturgeon, European sturgeon* | *F béluga, bélouga, grand esturgeon* | *G Hausen, Hausenblase, Europäische Hausen, Belugastör* | *H esturión beluga* | *I ladano, storione beluga,*

storione ladano | R белуга | E huzo].

***benzodiazepin/o** [*Farm.*] Medikamento quietigiva e dormigiva [A *benzodiazepine* | F *benzodiazépine* | G *Benzodiazepin* | H *benzodiazepina* | R бензодиазепин | E *benzodiazepino*].

berili/o [*Kem.*] Elemento kun atomala numero 4 (Be) [A *beryllium* | F *béryllium* | G *Beryllium* | HE *berilio* | I *berillio* | R бериллий].

REM. 1. Radiko aprobita en 2003. REM. 2. Dicerenda de BERILO [*Kem.*], ja oficala. 📖 C@RNAGHAN, MÖLLER.

***Bielorus/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di *Bielorusia e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: la **Bielorusa* (linguo).

***Bieloruso**. Membro di ta *etnio [A *Belarusian, Belorussian* | F *Biélorusse* | G *Belarusse* | H *bielorruso* | I *bielorusso, belorusso* | R белорус | E *beloruso*].

***Bielorusi/a** [*Geog.*] Lando en est-Europa, inter Polonia e Rusia [A *Belarus, Byelorussia, Belorussia* | F *Biélorussie* | G *Weißrussland* | H *Bielorrusia* | I *Bielorussia, Russia Bianca* | R Белоруссия, Беларусь | E *Belorusio*]. 📖 PONTNAU (*Progreso* 339, p. 6).

***bifid/a** [*Bot., Zool., Anat., Med.*] Longesale dividita en du parti: **bifida dardo, folio, lango, spino* [A *bifid* | F *bifide* | G *zweigeteilt* | H *bífid* | I *bifido* | R раздвоенный, расщепленный | E *bifida*].

***bikini/o**. Balno-vesto por mulieri, konsistanta ek supra parto, simila a ⁺mam-zono, ed infra parto, simila a kalsono [AFHI *bikini* | G *Bikini* | H *biquini* | I *bichini* | R бикини | E *bikino*].

***bilbi/o** [*Zool.*] Marsupiala mamifero del fam. *Thylacomyidae*, habitanta la dezerti di Australia, simila a *bandikuto, ma havanta kaudo plu longa, oreli plu granda e pelo plu mola (*Macrotis lagotis*) [AHI *bilby* | F *bilbi* | G *Kaninchennasenbeutler* | R билби | E **bilbio*].

***bing/o**. Sorto di loto-ludo ludata per karti kun numerizita quadrati.

***bingo!** Klamo artikulata kande on plenigas irga serio de ta quadrati. [AFHIE* *bingo* | G *Bingo* | R бинго].

***bio/** Pref. ciencal indikanta elemento biological: **agro-bio-teknologio*, **bio-analizar*, **bio-fiziko*, **bio-demografio*, **bio-diverseso*, **bio-geografio* [AFGHIE *bio/* | R био/].

***bioceno/o** [*Ekol.*] Ensemblo de vivanta organismi (animala, vejetanta, mikroba) qui habitas certena medio e senceso

- interrelatas [A *biocoenosis*, AH *biocenosis* | F *biocénose*, *biocænose* | G *Biozönose* | I *biocenosi* | R биоценоз | E *biocenozo*].
- *biodizel/o.** Fuelo derivita de naturala lipidi (exemple, vejetalaj oleoj o bestio-grasoj) ed uzata por remplasari parte o tote **dizelo* derivita de petrolo [AFI *biodiesel* | F *biogazole* | G *Biodiesel* | H *biodiésel* | R биодизель | E **biodizelo*].
- *biom/o** [E_{kol.}] **Biocenozo* di **makro-ekosistemo* (**taygo*, savano, pluvala foresto, dezerto, edc) [AF *biome* | G *Biom* | HI *bioma* | R биом | E *biomo*].
- biotop/o** [E_{kol.}] Mikra areo qua havas biologiajn specojn distingivajn [AF *biotope* | G *Biotop* | H *biótopo* | IE *biotopo* | R биотоп]. REM. Radiko aprobita en 2003. & C@RNAGHAN, MÖLLER. ► **BIOCENOZO*
- *Bizanc/o** [Geog.] Antikva Greka urbo, nun Turko (Istanbul): **Bizancana* | **Bizancano* | **Bizancala*, **Bizancatra diskuto* [A *Byzantium* | F *Byzance* | G *Byzanz* | H *Bizancio* | I *Bisanzio* | R Византия | E *Bizanco*].
- blastem/o** [Biol.] Ensemblo de embrionala ne-specialeskinta celuloj kiuj povas produkti organojn o korpo-partojn [AH I *blastema* | F *blastème* | G *Blastem* | R бластема | E *blastemo*]. REM. Radiko asteriskizita che DYER, aprobita en 1926, tamen mankanta che PESCH e DE COCK. 📖 ROZE (p. 12, che BIOGENEZO), C@RNAGHAN, MÖLLER.
- *blastom/o** [Patol.] Maligna tumoroj derivitaj de embrionala tisuo [AH I *blastoma* | F *blastome* | G *Blastom* | R бластома | E **blastomo*]. REM. Dicerenda de BLASTEMO [Biol.], ja oficiala.
- *blek/ar** (ntr.) Brami quale mutono [A *to bleat* | F *bêler* | G *blöken* | H *balar* | I *belare* | R блять | E *bei*]. ► **MEKAR*
- *blog/o** [Inf.] Situo che **Interreto*, ordinaraj kreitaĵoj ed aktualigataj da nur unu persono, kontenanta artikolojn, komentojn, raportojn, edc, ofte anke imagojn e **video-dokumentoj*, ordinaraj montrataj segun inversa kronologia ordinaro [AFHI *blog* | F *blogue* | G *Blog* | H *bitácora* | R блог | E **blog*]. ***blogero.** Personoj qua kreas ed aktualigas **blogojn*. 📖 ANNAVAPU (*Kuriero internacia* 2007, 2, p. 7).
- *blogosfer/o** [Inf.] Ensemblo de omnia **blogoj* e liaj interligiloj [A *blogosphere* | F *blogosphère* | G *Blogosphäre* | HI *blogosfera*, H *blogósfera* | R блогосфера | E **blogosfero*].

- ***bolero/o** [*Muz.*] Hispan-devena danso e melodio, tre populara anke en Amerika [AFHIE *bolero* | G *Bolero* | R *болеро*]. RYLANDER (p. 50). Ne-asimilita en omna cetera vorto-libri.
- ***bombix/o** [*Entom.*] Papiliono di qua la raupo produktas kokono uzata por fabrikar silko (*Bombyx mori*) [A *silkworm (moth)*, AF *bombyx* | F *papillon du ver à soie* | G *Seidenspinner* | H *mariposa de la seda* | I *farfalla del baco da seta, bombice* | R *тутовый шелкопряд* | E *bombikso*].
- ***bongo/o** [*Muz.*] Kubana frap-instrumento konsistanta ek du konatra tamburi interligita, de qui la dextra esas plu granda (“femino”) e la sinistra plu mikra (“maskulo”) [A *bongo drums*, AF *bongos* | FI *bongo* | G *Bongos* | H *bongó, bongós* | R *бонго* | E *bongoj*].
- ***bongo/o** [*Zool.*] Granda Afrikana forestal antilopo havanta ondatra korni (che maskuli e femini) e redatre-bruna pelo blanke striizita (*Tragelaphus eurycerus*) [AFHI *bongo* | G *Bongo* | R *бонго* | E **bongoo*].
- ***bonob/o** [*Zool.*] Simio habitanta la humida jungli di Kongolando, tre simila a chimpanzeo, ma kun plu mikra kapo, plu alta fronto, plu longa gambi ed ofta rekta posturo dum lokomoco sur sulo (*Pan paniscus*) [AFGHIE* *bonobo* | R *бонобо*].
- bori/o** [*Kem.*] Elemento kun atomala numero 107 (Bh) [AF *bohrium* | G *Bohrium* | HI *bohrio* | R *борий* | E **borio*]. REM. 1. Radiko aprobita en 2003. REM. 2. Dicernenda de BORO [*Kem.*], ja oficala. C@RNAGHAN, MÖLLER.
- ***boson/o** [*Fizik.*] Singla del subatoma partikuli (fotono, *gluono, edc) havanta integra “spin” [AF *boson* | G *Boson* | H *bosón* | I *bosone* | R *бозон* | E *bosono*].
- ***bovide/o** [*Zool.*] Komuna nomo di singla mamifero del fam. *Bovidae* (antilopo, bovo, kapro, mutono, edc) [A *bovid* | F *bovidé* | G *Hornträger, Rinderartige* | H *bóvido* | I *bovide* | R (~i) *пологие* | E *bovedo*].
- +**braki/o/lukt/o**. Lukto inter du personi qui, sidante oposite an tablo, flexas brakio, apogas la kudo di ta brakio sur la tablo, sizas la manuo dil adverso ed esforcas abasar ol, til ke ol tushas la tablo [A *arm wrestling, arm-wrestling* | F *bras de fer* | G *Armdrücken* | H *pulso, pulseada* | I *braccio di ferro* | R *борьба на руках*;

армспорт, армреслинг | Е ⁺*braklukto*, ⁺*pojnduelo*]. ⁺**brakio-luktar** (*ntr.*) Tale luktar [Н *echar un pulso, pulsear* | І *fare a braccio di ferro*].

***Brazil** [*Geog.*] Lando en Sud-Amerika, an Atlantiko [А *Brazil* | F *Brésil* | G *Brasilien* | Н *Brasil* | І *Brasile* | Р *Бразилия* | Е *Brazilo*].

REM. *BRAZIL remplacez la tilnuna BRAZILIA, por evitar konfundo al nomo di la chefurbo Brasília. En 1908 l'oficala formo esis BRAZILO (heredita de Esperanto). Pose (ante 1915) ol chanjis a BRAZILIA, nam lore on evidente nek savis nek povis previdar ke en 1960 inauguresos samnoma chefurbo. 📖 MARTIGNON (*Letro internaciona* 1997, jul.-sept., p. 4), NEVES (*Linguala babili*, p. 19, 20).

***bre/ar** (*ntr.*) Bramar quale asno [А *to bray* | F *braire* | G *iahen* | Н *rebuznar* | І *ragliare* | Р *кричать* | Е *iai*]. ► *HINAR

⁺**bril/pomad/o**. Kosmetikajo por fermigar e briligar la hararo [А *pomade, brilliantine, pomatum* | F *brillantine* | G *Haarpomade, Brillantine* | Н *brillantina* | Р *бриллиантин* | Е ⁺*brilpomado*].

***briofit/o** [*Bot.*] Komuna nomo di singla planto del ⁺diviziono Bryophyta, qua kontenas muski e tradicionale anke hepatiki [AF *bryophyte* | G *Moospflanze, Bryophyt* | Н *briofita* | Р (*~i*) *моховидных, мохообразные* | Е *briofito*].

***Bulgar/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Bulgaria e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: *la* *Bulgara (*linguo*) [А *Bulgarian* | F *bulgare* | G *bulgarisch* | Н *búlgaro* | І *bulgaro* | Р *болгарский* | Е *bulgara*]. ***Bulgaro**. Membro di ta *etnio [А *Bulgarian* | F *Bulgare* | G *Bulgar* | Н *búlgaro* | ІЕ *bulgaro* | Р *болгарин*]. **REM.** BULGARIANO signifikez nur “habitanto di Bulgaria”. 📖 NEVES (*Progreso* 339, p. 22).

Bur/a [*Etnog.*] Koncernanta la decendanti di Europana koloniani (precipue Nederlandana, Germana, Franca e *Flandra) qui depos la 17ma jc popoke okupis la regiono di Kabo di Bon Espero en Sudafrika, e lia kustumi, kulturo, edc: *la Buri* | *la duesma Bura milito* [А *Boer* | F *boer* | G *burisch* | Н *bóer* | І *boero* | Р (*~o*) *бур* | Е *bura*]. **REM.** Radiko ja oficala. 📖 (*~o*) ROZE (p. 12), C@RNAGHAN, MÖLLER. ► *AFRIKANERA

***Burkin/a** [*Geog.*] Plu kurta nomo di *Burkina-Faso. ***Burkinano**. Civitano di *Burkina-Faso.

***Burkin/a-Fas/o** [*Geog.*] Lando en west-Afrika, sude di Mali e norde di Togo [AFGHI *Burkina Faso* | AF *Burkina* | R Буркина Фасо | E *Burkino*].

***Butan** [*Geog.*] Lando inter India e Chinia [AGI *Bhutan* | F *Bhoutan* | H *Bután* | R Бутан | E *Butano*].

C

***celakant/o** [*Zool.*] Komuna nomo di plura fishi del *ordono *Coelacanthiformes*, longe konocata nur kom fosili e supozata kom desaparinta depos la fino di *kretaceo, til ke on deskovris vivanta exempleri dil speco *Latimeria chalumnae* en 1938 e dil speco *Latimeria menadoensis* en 1999 [A *coelacanth* | F *cœlacanthe* | G *Quastenflosser* | HI *celacanto* | R целакант | E *celakanto*].

***Celebes** [*Geog.*] Anciena nomo di *Sulawesi [AGHI *Celebes* | F *Célèbes* | R Целебес | E *Celebeso*].

***celest/o** [*Muz.*] Muzik-instrumento kun klavaro, simila a planeto, ma kun marteleti frapanta stala lami vice tensita kordi [AI *celesta*, AHI *celeste* | F *célésta* | G *Celesta* | I *tipofono* | R челеста | E *celesto*].

***celiak/a** [*Patol.*] Qua sufras de celiak-morbo. ***celiako**. Persono celiaka. ***celiak-morbo**. ⁺Autoimuna morbo afektanta la tenua intestino di genetikale predispozita *kindi ed adulti, pro ingesto di nutrivi glutenozo (frumento, aveno, sekalo, hordeo, *tritikalo e spello), e karakterizata da kronika diareo, magresko, fatigeso, edc [A *coeliac / celiac disease* | F *maladie cœliaque, cœliaquie* | G *Zöliakie* | H *celiaquía, enfermedad celíaca* | I *celiachia, morbo celiaco* | R целиакия | E **celiako*].

***cenozoik/o** [*Geol.*] La triesma e nuna ero di *fanerozoiko, inkluzanta ^oterciaro e ^oquaternaro e komencinta c. 65 yM ante nun [A *Caiozoic, Cenozoic* | F *Cénozoïque* | G *Känozoikum* | HI *Cenozoico* | R кайнозой | E *kenozoiko*].

- ***cestod/o** [*Zool.*] Komuna nomo dil plata vermi del klaso *Cestoda*, parazita dil intestino: *tenii esas* *cestodi [AFI *cestode*, A *tapeworm* | G *Bandwurm* | HE *cestodo* | R (~i) ленточные черви].
- ***Chad** [*Geog.*] Lando en mez-Afrika, sude di Libia [AH *Chad* | F *Tchad* | G *Tschad* | I *Ciad* | R Чад | E *Ĉadio*].
- ***Chechen/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di *Chechenia e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: *la* *Chechena (linguo).
- ***Checheno**. Membro di ta *etnio [A *Chechen* | F *Tchéchéne* | G *Tschetschene* | H *checheno* | I *ceceno* | R чеченец | E *ĉeĉeno*].
- ***Checheni/a** [*Geog.*] Lando en nordal Kaukazia [A *Chechnya*, AH *Chechenia* | F *Tchéchénie* | G *Tschetschenien* | I *Cecenia*, | R Чечня | E *Ĉeĉenio*].
- ***Cheki/a** [*Geog.*] Land-nomo korespondanta al stat-nomo “Cheka Republiko” [A *Czech Republic* | F *République tchèque* | G *Tschechien*, *Tschechische Republik* | H *República Checa* | I *Repubblica Ceca* | R Чехия, Чешская Республика | E *Ĉeĥio*].
- ***chern/o** [*Zool.*] Manjebla profunda-aqua fisho del fam. *Polyprionidae*, habitanta Atlantiko, Pacifiko ed Indiana Oceano, karakterizata da salianta infra mandibulo e dornoza dorsala flosa (*Polyprion americanus*) [A *wreckfish*, *stone bass* | F *cernier* | G *Wrackbarsch* | H *cherna* | I *cernia* | R окунь бурый каменный | E *ĉerno]. 📖 NEVES (*Progreso* 326, p. 15). ► *MERO
- ***chevalier/o** [*Ornit.*] Nomo di plura mezgranda uceli vadera del gen. *Tringa* del fam. *Scolopacidae*, i.a.: ***marsho-chevaliero**. *Chevaliero nigra-beka, kun longa gambi verdatra, e di qua l’adulto havas plumaro griza supre e blanka infre (*Tringa stagnatilis*) [A *marsh sandpiper* | F *chevalier stagnatile* | G *Teichwasserläufer* | H *archibebe fino* | I *albastrello* | R поручейник | E ⁺*marĉotringo*]. **nigra** *chevaliero. *Chevaliero reda-gamba e reda-beka, kun gambi e beko plu longa kam olti dil ordinara *chevaliero, e di qua la someral adulto havas plumaro nigra supre ed infre, e blanke-makulizita sur la ali e dorso (*Tringa erythropus*) [A *spotted redshank* | F *chevalier arlequin* | G *dunkle Wasserläufer* | H *archibebe oscuro* | I *totano moro* | R щеголь | E ⁺*malhela tringo*]. **ordinara** *chevaliero. *Chevaliero reda-gamba e reda-beka, di qua l’adulto havas plumaro bruna supre, e blanka

tre brune-makulizita infre (*Tringa totanus*) [A *common redshank* | F *chevalier gambette* | G *Rotschenkel* | H *archibebe común* | I *pettegola* | R *травник* | E *ruĝkrura tringo*]. **verda-gamba** ***chevaliero**. *Chevaliero verda-gamba e griza-beka, di qua l'adulto havas plumaro griza supre e blanka infre (*Tringa nebularia*) [A *common greenshank* | F *chevalier aboyeur* | G *Grünschenkel* | H *archibebe claro* | I *pantana comune* | R *большой улит* | E ⁺*griza tringo*]. 📖 (~o) STUIFBERGEN (*Progreso* 338, p. 7).

***Cheyen/a** [*Etnog.*] Koncernanta aborijena Nord-Amerikana tribuo e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: *la* **Cheyeni* | *la* **Cheyena* (linguo) [AI *Cheyenne* | FGH *cheyenne* | E **ĉejena*].

***chikl/o**. Gumo obtenata de la latexo di arboro Amerikana (*sapodiliero), ed olim uzata por fabrikar mastiko-gumo [AFHI *chicle* | G *Chiclegummi* | R *чикл* | E *ĉiklo*].

***Chin/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Chinia, e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: *la* **China* (linguo) [A *Chinese* | F *chinois* | G *chinesisch* | H *chino* | I *cinese* | R *китайский* | E *ĉina*].

***Chino**. Membro di ta *etnio [A *Chinese* | F *Chinois* | G *Chinese* | H *chino* | I *cinese* | R *китаец* | E *ĉino*]. **REM.** CHINIANO signifikez nur “habitanto di Chinia”. 📖 NEVES (*Gardero di trupi*, p. 20).

***Chuvash/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di *Chuvashia e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: *la* **Chuvashi* | *la* **Chuvasha* (linguo) [A *Chuvash* | F *tchouvache* | G *tschuwaschische* | H *chuvasio* | I *ciuvascio* | R *чувашский* | E *ĉuvaŝa*].

***Chuvashi/a** [*Geog.*] Autonoma republiko en mez-Rusia [A *Chuvashia* | F *Tchouvachie* | G *Tschuwaschien* | I *Ciuvascia* | R *Чувашия* | E *Ĉuvaŝio*].

***ciberspaco/o** [*Inf.*] Quaza mondo artificala, kreita *komputore [A *cyberspace* | F *cyberespace* | G *Cyberspace* | H *ciberespacio* | I *cyberspazio*, *ciberspazio* | R *киберпространство* | E **ciberspaco*]. 📖 MARTIGNON (*La Suno di Tiahuanako*, p. 6, 8, 10).

***ciencolog/o**. Adepto di *ciencologio [A *scientologist* | F *scientologue* | G *Scientologe* | H *cienciólogo* | I *scientologo* | R *саентолог* | E ⁺*sciencologo*].

***ciencologi/o**. Cienkala-religiala *movemento fondita da L. Ron

Hubbard en Usa (1952), segun qua singla persono esas ne-mortiva spiritala ento e lua transvivo dependas de lu e de lua kapableso atingar frateso kun la cetera homi e kun la universo [A *scientology* | F *scientologie* | G *Scientology* | H *cienciología* | I *scientology* | R саентология | E ⁺*sciencologio*].

⁺**cinem/o** 2 Filmi kom arto ed industrio: *lu multe prizas* ⁺*cinemo*, *teatro e muziko* | ⁺*cinem-experto*, ⁺*cinem-amanto*.

^{*}**cunami/o** [Geol.] Ondo o serio de ondi produktata da fenomeno (maxim ofte sismo, volkanal erupto submara o terglito) qua rapide movas vertikale granda aquo-maso (maro od oceano) [AFHI *tsunami* | G *Tsunami* | R цунами | E *cunamo*].

^{*}**cyan/a**. Nom-epiteto di koloro inter blua e verda, importanta en imprimado [AF *cyan* | G *Cyan* | H *cian* | I *ciano* | R циан | E *cejana*]. REM. Dicerenda de CIANO [Kem], ja oficala

D

^{*}**dafni/o** [Zool.] Komuna nomo di plura mikra krustacei del gen. *Daphnia* del ^{*}ordono *Cladocera*, qui habitas sensala aqui (lagi, marshi, riveri, edc) ed uzas la duesma anteno-paro por lokomocar per springeti (aquo-pulco) [A *water flea*, *daphnid* | F *puce d'eau*, *daphnie* | G *Wasserfloh*, *Daphnie* | H *pulga de agua* | I *pulce d'acqua*, *dafnia* | R дафния, водяная блоха | E *akvopulo*, *dafnio*].

REM. Dicerenda de DAFNO [Bot.], ja oficala.

damacen/o [Bot.] Oblonga pruno, kelke pintoza ye un extremajo, kun obskur-blua o violea shelo e verdatra pulpo [A *damson* | F *prune de Damas* | G *Damaszenerpflaume* | H *ciruela damascena* | I *damaschino* | R тернослив | E ⁺*damaska pruno*]. **damaceni**. Arbore del fam. *Rosaceae*, produktanta damaceni (*Prunus domestica* subsp. *insititia*, ofte segun altra autori *Prunus insititia*, rare segun altri *Prunus damascena*). REM. Radiko aprobata en 2003. 📖 C@RNAGHAN, MÖLLER.

^{*}**datum/o**. Singla elemento analizebla e traktebla dal intelekto o da

aparato (precipue *komputoro), por obtenar informo, konoceskar o solvar problemo, edc: *kolektar *datumi | fidinda *datumi | mankas *datumi pri lu* [A *datum*; (~i) *data* | F *donnée* | G *Datum*; (~i) *Daten* | H *dato* | R данные | E *datumo; dateno*]. ***datumaro**. Organizita kolekturo de *datumi [A *database*, A *databank* | F *base de données* | G *Datenbank* | H *base de datos* | I *banca dati, base di dati* | R база данных | E *datenaro*]. **REM.** INFORMO e *DATUMO ne esas sinonima. Komunikado vizas transmisar INFORMI, ed on povas prizentar olci sub formo di *DATUMI. Tamen existas altra manieri prizentar INFORMI, e *DATUMO povas esar tote ne-informiva. 📖 NEVES (*Progreso* 339, p. 23).

***decibel/o** [*Fizik.*] Unajo di relativa son-intenseso (dB) [A *decibel* | F *décibel* | G *Dezibel* | H *decibelio* | R децибел | E *decibelo*]. 📖 RYLANDER (p. 117).

°**decidu/a 1** [*Bot., Zool.*] Qua falas dum certena sezono, evo, kresko-fazo, edc: °*decidua folii, denti, korni*. **2** [*Bot.*] Qua omnayare perdas sua tota foliaro: °*decidua arboro, arbusto*.

***deflacion/o 1** [*Ekon.*] Diminuto di preci di vari e servi dum certena periodo: **deflacionista ekonomio* | **deflacionisto* | **deflacionismo* **2** [*Geol.*] Elimino di mikra fragmenti di petro, sedimento o sulo dal vento: [(1, 2) A *deflation* | F *déflation* | G *Deflation* | H *deflación* | I *deflazione* | R дефляция | E *deflacio*].

***deflacionar** (*tr.*) Produktar *deflaciono (1) en (preco, ekonomio, lando, edc) o (2) sur (petro, sedimento, sulo, edc) [(1) A *to deflate* | F *pratiquer la déflation* | G *deflationieren* | H *deflacionar* | I *deflazionare* | R наблюдается дефляция; имеет место дефляция | E *deflaci*]. 📖 (~o 1) A. NEUSSNER (*Progreso* 340, p. 13). *DEFLACAR (min bona e ne-uzata) che PESCH.

***demonstracion/o**. Publika kunveno o procesiono, ordinare surstrada, ofte organizita, per qua on montras sua opiniono pri temo politikal, social, edc [A *demonstration* | F *manifestation* | G *Demonstration* | H *manifestación* | I *manifestazione* | R манифестация, демонстрация | E *manifestacio*]. 📖 ANTON (*Progreso* 291, p. 8).

+**demotik/a** [*Ling.*] **2** Koncernanta komune uzata formo dil moderna Greka linguo. **3** (*fig.*) (pri irga linguo) Koncernanta formo o varianto qua pro sua simpleso, lexikala limitizeso, edc esas

prefere uzata da parolanti min instruktita. [A *demotic* | F *démotique* | G *volkstümlich, demotisch* | H *demótico* | I *demotico* | R народный; простонародный; демотический | E *demotika*].

***dendrokronologi/o** [Bot.] Cienco qua vizas determinar la evo di arbori (anke fosila) per kontar la kresko-ringi sur lia trunko [A *dendrochronology* | F *dendrochronologie* | G *Dendrochronologie* | H *dendrocronología* | I *dendrocronologia* | R дендрохронология | E *dendrokronologio*].

dendrologi/o [Bot.] Cienco pri lignoza planti (arbori, arbusti e liani) [A *dendrology* | F *dendrologie* | G *Dendrologie* | H *dendrología* | I *dendrologia* | R дендрология | E *arbolegio, dendrologio*]. REM. Radiko aprobita en 2003. 📖 C@RNAGHAN, MÖLLER.

***denotacion/o** [Ling.] Literala signifiko di vorto, expresuro o koncepto [A *denotation* | F *dénotation* | G *Denotation* | H *denotación* | I *denotazione* | R денотация | E *denotacio*]. ►
*KONOTACIONO

deontologi/o. Studio pri devi, etikala obligi e yusta konduto, precipue koncerne profesionala domeni: *deontologia*la *kode*xo | *medikala deontologio* [A *deontology* | F *déontologie* | G *Deontologie* | H *deontología* | I *deontologia* | R деонтология | E *deontologio*]. REM. Radiko aprobita en 2003. 📖 MARTIGNON (Kuriero internaciona 2004, 4, p. 3), C@RNAGHAN, MÖLLER.

dermatit/o [Patol.] Inflamo di pelo [AH *dermatitis* | FI *dermatite*, FI *dermite* | G *Dermatitis, Hautentzündung* | R дерматит | E *dermatito*]. REM. Radiko aprobita en 2003. 📖 C@RNAGHAN, MÖLLER.

***deuteron/o** [Fizik.] Nukleo di deuterio, konsistanta ek un neutrono ed un protono [AF *deuteron* | G *Deuteron* | H *deuterón* | I *deutone* | R дейтрон | E *deŭterono*].

***devoni/o** [Geol.] La quaresma periodo di *paleozoiko (c. 410 yM til c. 360 yM ante nun) [A *Devonian* | F *Dévonien* | G *Devon* | H *Devónico* | I *Devoniano, Devonico* | R девонский период | E *devonio*].

***dextros/o** [Kem.] Biologiale aktiva izomero di glikoso, anke nomizita D-glikoso [AF *dextrose* | G *Dextrose* | H *dextrosa* | I *destrosio, destroso* | R декстро́за | E **dekstrozo, dekstrengira*

glukozo].

***dezayn/ar** (*tr.*) Decidar exakte (pri formo, dimensioni, materiali, edc) quale produktar ulo (domo, mashino, aeroplano, automobilo, moblo, kultelo, edc) [A *to design* | F *faire le design de* | H *diseñar* | I *fare il design di* | E *dezajni*]. ***dezaynisto**. Persono qua *dezaynas ulo [AFI *designer* | G *Designer* | H *diseñador* | R *дизайнер* | E *dezajnist*o]. ***dezayno**. Ago *dezaynar e la konoci e tekniki necesa por ol [AFI *design* | G *Design* | H *diseño* | R *дизайн* | E *dezajno*]. ***dezaynuro**. Formo ed aspekto di *dezaynita objekto. **REM.** *DEZAYNAR remplacez DIZIGNAR, aprobata en 2003 (C@RNAGHAN, MÖLLER).

?**dialektologi/o** [*Ling.*] Sistemala studio pri la diversa dialekti di linguo [A *dialectology* | F *dialectologie* | G *Dialektologie* | H *dialectología* | I *dialettologia* | R *диалектология* | E *dialektologio*]. **REM.** Radiko forsan aprobata (mankas dokumentizo). & ROZE (p. 78, kom propozo), tamen sen asterisko che ESCUDER/MARCILLA, C@RNAGHAN, MÖLLER.

***diaspor/o** **1** [*Hist.*] Disperseso dil Judi exter Palestina dum la yarcenti. **2** Disperseso di irga grupo *etnial o social exter sua lando, patrio o habiteyo, pro motivi ekonomial, religial, politikal, edc. **3** La grupo tale dispersita. [AFI *diaspora* | G *Diaspora* | H *diáspora* | R *диаспора* | E *diasporo*]. 📖 (~ala) CARLEVARO (*Progreso* 338, p. 17).

***diencefal/o** [*Anat.*] Centrala regiono di cerebro, super *mezencefalo, kontenanta *talamo, *epitalamo e *hipotalamo [A *diencephalon* | F *diencephale* | G *Zwischenhirn*, *Diencephalon* | H *diencefalo* | E *diencefalo* | R *промежуточный мозг*].

***dijital/a** **1** Prizentanta informi per cifri, ne per montrilo: **dijitala horlojo*. **2** Funcionanta per limitizita quanti, nechanjebla kontinue: **dijitala *komputoro, televiziono* [AFGH *digital* | F *numérique* | I *digitale* | R *цифровой* | E *digita, cifer(ec)a*]. 📖 STUIFBERGEN (*Progreso* 336, p. 17); F. KASPER (*Progreso* 337, p. 19). ► ANALOGIKA

***dinosaur/o** [*Paleo.*] Komuna nomo di diversa *sauri del *ordoni *Saurischia* ed *Ornithischia*, ofte tre granda, qui preponderis en la *ekosistemi di *mezozoiko dum c. 160 milion yari [A *dinosaur* | F

- dinosaure* | G *Dinosaurier* | H *dinosaurio* | I *dinosauro* | R динозавр | E *dinosaŭro*]. **REM.** *DINOSAURO remplacez la tilnuna DINOSAURIO, segun propozo da STEVESON che *Linguolisto*⁽³⁸⁾. *DINOSAURO esas ya konforma al nomi en quar dil sis fontolingui (AFIR), al Greka *etimono (σαῦρος “lacerto”), al nomi di multa *dinosauri (brontosauo, *stegosauo, *tiranosauo, edc) e di altra granda *reptilii di *mezozoiko (iktiosauo, plesiosauo) ed esas plu facile pronuncebla en la pluralo. 📖 STEVENSON (*Progreso* 332, p. 15, 17; 334, p. 10).
- ***diplo dok/o** [*Paleo.*] Komuna nomo di plura granda *dinosauri longa-kola, grosa-gamba e longa-kauda, del gen. *Diplodocus* del *ordono *Saurischia*, qui habitis Nord-Amerika dum tarda °juraso [AF *diplo docus* | G *Diplo dokus* | HI *diplo doco* | R диплодок | E *diplo dok*].
- ***dipol/o** [*Fizik.*] Ensemblo de du kontrea ma proxima poli magnetala o kargaji elektrala [A *dipole* | F *dipôle* | G *Dipol* | HIE *dipolo* | R диполь].
- ***dirigent/o** [*Muz.*] Persono qua stacas avan muzikal ensemblo (precipue orkestro) e direktas ol per manuo-gesti, ofte kun la helpo da skando-vergo [A *conductor* | F *chef d'orchestre* | G *Dirigent* | H *director de orquesta* | I *direttore d'orchestra, maestro* | R дирижёр | E *dirigento*].
- ***diskriminac/ar** (*tr.*) Desfavorar persono o grupo de personi pro lua o lia individual *trayti od opinioni (raso, sexu, sexual preferi, evo, sociala klaso, partiso, religio, edc) [A *to discriminate against* | F *discriminer* | G *diskriminieren* | H *diskriminar* | I *discriminare* | R дискриминировать | E *diskriminacii*]. ***diskriminaco**. Tala ago: **diskriminaco sexual, rasal, politikal* [A *discrimination (against)* | F *discrimination* | G *Diskriminierung* | H *discriminación* | I *discriminazione* | R дискриминация | E *diskriminacio*]. 📖 *Progreso* 337, p. 4, PONTNAU (*Progreso* 339, p. 2, 6).
- distal/a** [*Anat.*] Qua esas maxim fora del centro en korpo(parto): **distala surfaco di dento* [AFGH *distal* | I *distale* | R дистальный | E **distala*]. **REM.** Radiko aprobita en 2003. 📖 C@RNAGHAN,

⁽³⁸⁾ <http://tech.groups.yahoo.com/group/linguolisto/message/1084>

MÖLLER.

***diurez/o** [*Med.*] Sekrecado di urino [AH *diuresis* | F *diurèse* | G *Diurese* | I *diuresi* | R диурез | E *diurezo*]. ***diurezar** (*ntr.*) Sekrecar urino. **diurezigiva** [*Med.*] Qua stimulas la sekrecado di urino [A *diuretic* | F *diurétique* | G *diuretisch* | H *diurético* | I *diuretico* | R диуретический | E *diureziga*]. ***diurezigivo**. *Diurezigiva medikamento [A *diuretic* | F *diurétique* | G *Diuretikum* | H *diurético* | I *diuretico* | R диуретик | E *diurezigilo*, *diurezilo*].

+**divizion/o** 2 [*Bot.*] *Taxono inter regno e klaso [AF *division* | G *Abteilung* | H *división* | I *divisione* | R отдел | L *divisio* | E *divizio*].

***dizel/o**. Irga fuelo uzata en *dizel-motoro, precipue olta derivita de petrolo: **dizel-automobilo* [AFI *diesel*, A *diesel fuel* | F *gazole* | G *Dieselmotorkraftstoff*, *Diesel*, *Dieselöl*, AGO (*Automotive Gasoil*) | H *diésel*, *gasóleo*, *gasoil* | I *gasolio*, *nafta* | R дизельное топливо, дизтопливо, солярка, соляра, соляр | E °*dizelo*, *gasojlo*]. ***dizel-motoro**. Motoro kun interna kombusto, en qua la fuelo, injektita pos ke la aero kompresesis en la kombustuyo, spontane bruleskas [A *diesel engine* | F *moteur Diesel* | G *Dieselmotor* | H *motor diésel* | I *motore Diesel* | R дизельный двигатель, дизель | E +*dizelmotoro*]. ► *BIODIZELO

dizign/ar ► *DEZAYNAR

***Djibuti** [*Geog.*] Nomo di lando en est-Afrika, inter Eritrea e Somalia, e di lua chefurbo [AF *Djibouti* | G *Dschibuti* | H *Yibuti* | I *Gibuti* | R Джибути | E *Ĝibutio*].

***dopamin/o** [*Biochem.*] *Neuro-transmisero nekareebbla por normala stimulado dil centrala nervo-sistemo (C₈H₁₁NO₂) [AF *dopamine* | G *Dopamin* | H *dopamina* | R дофамин | E **dopamino*].

***Dravid/a** [*Etnog.*] Koncernanta plura parenta *etnii di sud-India, e lia kustumi, lingui (ne *Indoeuropeana), kulturo, edc: **Dravida populi* | **Dravida lingui* [A *Dravidian* | F *dravidien* | G *dravidische* | H *dravídico* | I *dravidico* | R дравидийский | E *dravida*].

***Dubai** [*Geog.*] Nomo di un del sep emirii di Unionita Araba *Emirati e di lua chefurbo [AGI *Dubai* | F *Dubaï* | H *Dubái* | R Дубай | E **Dubajo*].

***dubni/o** [*Kem.*] Sinteza elemento kun atomala numero 105 (Db)
[AF *dubnium* | G *Dubnium* | HE* *dubnio* | R дубний].

dumdum/o [*Mil.*] Kuglo qua expansas lor shoko facante danjeroza vunduro [A *dumdum bullet, expanding bullet*, AH *dumdum*, AH *dum-dum* | F *balle dumdum* | G *Dumdum, Dumdumgeschoss* | I *pallottola dum-dum* | R пуля дум-дум | E *dumduma kuglo*]. REM. Radiko aprobita en 2003. 📖 C@RNAGHAN, MÖLLER.

E

***Ege/a 1** [*Geog.*] Koncernanta la parto di Mediteraneo inter kontinental Grekia e kontinental Turkia, e lua insuli: **Egea maro, insuli*. 2 Koncernanta irgo developita en ta regiono: **Egea civilizuro, lingui*. [A *Aegean* | F *égée; de la mer Égée* | G *ägäisch* | HE *egea* | R эгейский | E *egea*].

***Egipt/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Egiptia e lua kustumi, kulturo, edc [A *Egyptian* | F *égyptien* | G *ägyptisch* | HE *egipcio* | I *egiziano* | R египетский | E *egipta*]. ***Egipto**. Membro di ta *etnio [A *Egyptian* | F *égyptien* | G *Ägypter* | HE *egipcio* | I *egiziano* | R египтянин | E *egipto*]. REM. 1. EGIPTIANO signifikez nur “habitantato di Egiptia”. REM. 2. La *EGIPTA linguo (nun mortinta) esas discernenda del *KOPTA linguo, derivita de ol ed ankore uzata en liturgio dil *Kopta eklezio.

egiptolog/o. Specalisto pri egiptologio [A *egyptologist* | F *égyptologue* | G *Ägyptologe* | HE *egiptólogo* | I *egittologo* | R египтолог | E *egiptologo*]. REM. Radiko aprobita en 1959 ma mankanta che PESCH. 📖 DE COCK, C@RNAGHAN, MÖLLER.

egiptologi/o. Cienco pri antiqua Egipto [A *Egyptology* | F *égyptologie* | G *Ägyptologie* | HE *egiptología* | I *egittologia* | R египтология | E *egiptologio*]. REM. Radiko aprobita en 2003. 📖 C@RNAGHAN, MÖLLER.

***egret/o** [*Ornit.*] Komuna nomo di plura heroni, precipue del gen.

Egretta, ordinare karakterizata da adinfra plum-tufo ye la kapo [A *egret* | F *aigrette* | G *Reiher* | H *airón*; *garceta* | I *egretta*; *airone*; *garzetta* | R цапля | E *egretardeo*].

***ekistik/o**. Cienco pri homala koloniizo [A *ekistics* | F *ékistique* | G *Ekistik* | H *equística* | I *echistica* | R экистика | E **ekistiko*].

***ekograf/ar** (*tr.*) [Med.] Obtenar imajo di organo od altra korpo-parto per eki produktata da ultra-soni qui trairas ol: **ekografar la utero di gravida muliero*. ***ekografilo**. Aparato uzata por *ekografar. ***ekografo**, ***ekografado**. Ago e tekniko *ekografar [A *sonography, ultrasonography, echography* | F *échographie* | G *Sonografie, Sonographie, Ultraschall* | H *ecografía* | I *ecografia, sonografia* | R ультразвуковое исследование, УЗИ, эхография, сонография | E **ekografo, *ekografado*]. ***ekografuro**. Imajo obtenita per *ekografilo [A *sonogram, echogram* | F *échographie, écho* | G *Sonogramm* | H *ecografia* | I *ecogramma* | R эхограмма, сонограмма | E **ekografajo*]. ► *TOMOGRAFAR

***ekosistem/o** [Ehol.] Sencese interrelatanta ensemblo de *biocenozo e *biotopo [A *ecosystem* | F *écosystème* | G *Ökosystem* | H *ecosistema* | I *biosistema* | R экосистема | E *ekosistemo*].

***elastan/o**. Tre elastika sintezala fibro, ofte uzata en vesti [A *elastane*, (US) *spandex* | F *élasthane* | G *Elastan* | HE* *elastano* | I *elastan, elastam* | R эластан]. REM. Kelka-foye on (eroroze) indikas ca fibro per la nomo dil fabrik-marko *Lycra* (Лайкра).

***elektret/o**. [Fizik.] Preske-permanante polarizita dielektriko qua kreas feldo elektrala [A *electret* | F *électret* | G *Elektret* | H *electreto* | I *elettrete* | R электрет | E *elektreto*].

***emir/i/o**. Teritorio guvernata da emiro [A *emirate* | F *émirat* | G *Emirat* | H *emirato* | R эмират | E *emirlando*].

***Emirat/i** [Geog.] Abreviuro di “Unionita Araba *Emirati” (*UAE).

***Emiratano**. Civitano di *UAE [A *Emirati, Emirian* | F *Émirati, Émirien* | G *Emirate* | H *emirati* | I *cittadino degli Emirati* | R эмиратец | E *emirlandano*].

***encefalin/o** [Biokem.] Singla de du analgeziiva kemiaji produktata da cerebro e trovebla anke en myelo [A *enkephalin, encephalin* | F *enképhaline, encéphaline* | G *Enkephalin, Enkephalin* | H *encefalina* | R энкефалин | E *encefalino*].

- ***endokrin/a** [*Fiziol.*] **1** Koncernanta glando qua sekrecas direkte aden sango o limfo: **endokrina glandi*. **2** Koncernanta tala sekrecuri: **endokrina sekrecuri*. [AF *endocrine*, A *endocrinal* | G *endokrin* | HI *endocrino* | R *эндокринный* | E *endokrina*]. ► *EXOKRINA
- ***endometri/o** [*Anat.*] Mukoza membrano qua tegas la interna surfaco di utero [A *endometrium* | F *endomètre* | G *Endometrium* | HIE* *endometrio* | R *эндометрий*].
- ***endoskelet/o** [*Zool.*] Interna (mi)rigida strukturo qua sustenas la korpo di vertebrozi e di multa ne-vertebrozi [A *endoskeleton* | F *endosquelette* | G *Endoskelett, Innenskelett* | H *endoesqueleto* | I *endoscheletro* | R *эндоскелет* | E *endoskeleto*]. ► *EXOSKELETO
- ***endoteli/o** [*Anat.*] Tre dina tisuo konsistanta ek un unika strato de plata celuli e kovranta la interna surfaco di vaskuli e seroza membrani [A *endothelium* | F *endothélium* | G *Endothel* | HIE *endotelio* | R *эндотелий*].
- ***enklav/o** [*Geog.*] Teritorio, ordinare mikra, cirkondata da stranjera teritorio [AFHI *enclave* | G *Enklave* | R *анклав* | E *enklavo*].
- ***entalpi/o** [*Fizik.*] Termodinamikal potencialo definita per l'equaciono $H = U + pV$, en qua U esas interna energio, *p* preso e V volumino [A *enthalpy* | F *enthalpie* | G *Enthalpie* | H *entalpía* | I *entalpia* | R *энтальпия* | E *entalpio*].
- ***enurez/o** [*Patol.*] Urinifo nevoluntal, ordinare dum nokto [AH *enuresis* | F *énurésie* | G *Enurese* | I *enuresi* | R *энурез* | E *enurezo*].
- ***eocen/o** [*Geol.*] La duesma epoko di °terciaro (c. 55 yM ante til c. 33 yM ante nun) [AI *Eocene* | F *Éocène* | G *Eozän* | H *Eoceno* | R *эоцен* | E *eoceno*].
- ***epitalam/o** [*Anat.*] Profunda regiono di cerebro, inkluzanta *habenulo, pinealo e vicina strukturi [AF *epithalamus* | G *Epithalamus* | H *epitálamo* | IE* *epitalamo* | R *эпиталамус*].
- ***erbi/o** [*Chem.*] Elemento kun atomala numero 68 (Er) [AF *erbium* | G *Erbium* | HIE *erbio* | R *эрбий*].
- ***ergativ/o** [*Gram.*] (en la *Baska ed altra lingui) Kazo dil subjekto di transitiva verbi [A *ergative* | F *ergatif* | G *Ergativ* | HIE *ergativo* | R *эргатив*].
- ***ergonomi/o**. Studio dil relato inter la homo ed altra elementi di lua

medio (precipue laboral) ed apliko di principi e metodi por augmentar olua komforto, sekureso ed efikiveso [A *ergonomics* | F *ergonomie* | G *Ergonomie* | H *ergonomía* | I *ergonomia* | R *эргономика* | E *ergonomio*]. ***ergonomiala**. Konforma al principi di *ergonomio: **ergonomiala moblo, klavaro, kontoro* [A *ergonomic* | F *ergonomique* | G *ergonomisch* | H *ergonómico* | I *ergonomico* | R *эргономический* | E *ergonomia*].

***eskalator/o**. Mashinala eskalero ek su-movanta gradi, por transportar personi adsupre ed adinfre inter diferanta etaji o niveli, precipue en granda butiki, aeroportui, subtera fervoyala stacioni, edc [AF *escalator* | F *escalier mécanique, escalier roulant* | G *Rolltreppe, Fahrtreppe* | H *escalera mecánica, escalera automática* | I *scala mobile* | R *эскалатор* | E *rulŝtuparo, eskalatoro*].

***Eston/a**. [Etnog.] Koncernanta la precipua *etnio di Estonia e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: *la *Estonia (linguo)* [A *Estonian* | F *estonien* | G *estnisch, estländisch* | H *estonio* | I *estone* | R *эстонский* | E *estona*]. ***Estono**. Membro di ta *etnio [A *Estonian* | F *Estonien* | G *Estländer, Este* | H *estonio* | I *estone* | R *эстонец* | E *estono*]. REM. ESTONIANO signifikez nur “habitanto di Estonia”.

***estr/o** [Zool.] Periodo dum qua la femini di multa speci mamifera sufisas plura hormonal modifiki qui igas li fekunda e sexuelle aceptema [A *estrus*, AF *oestrus* | G *Östrus* | HI *estro* | R *эструс* | E *oestro*]. REM. De *ESTRO, qua esas fiziologial fenomeno, konsequas la kopulacemeso quan on ordinare nomas ARDORO [AF *rut* | G *Brunft, Brunst* | H *celo* | I *calore* | R *течка* | E *seksardo*].

***etimon/o** [Ling.] Vorto de qua altra vorto historiale derivesas [A *etymon* | F *étymon* | G *Etymon* | H *étimo* | IE *etimo* | R *этимон*]. ROZE (p. 80).

***Etiop/a** [Etnog.] Koncernanta plura indijena *etnii di Etiopia e lia kustumi, kulturo, edc [A *Ethiopian* | F *éthiopien* | G *äthiopisch* | H *etíope, HI etiope* | I *etiopico* | R *эфиопский* | E *etiopa*]. ***Etiopo**. Irga membro di ta *etnii [A *Ethiopian* | F *Éthiopien* | G *Äthiopier* | H *etíope, HI etiope* | R *эфиоп* | E *etiopo*]. REM. ETIOPIANO signifikez nur “habitanto di Etiopia”. ► *AMHARA

***etni/o** [Etnog.] Grupo de homi qui sentas su unionita da komuna

genealogio od ancestreso, reala od imaginata, ed ordinare anke da komuna linguo, kulturo, kustumi, ritui o religio: **etniala konflikti* [A *ethnic group* | F *ethnie* | G *Ethnie* | HI *etnia* | R *этнос* | E *etno*].

📖 NEVES (*Progreso* 339, p. 22).

***eukariot/o** [*Biol.*] Organismo di qua singla celulo havas la kromosomi inkluzita en nukleo o nuklei cirkondita da membrano: *animali, planti e fungi esas *eukarioti* [A *eukaryote* | AF *eucaryote* | G *Eukariot* | H *eucarionte* | I *eucariote* | R *эукариот* | E *eŭkarioto*]. 📖 STEVENSON (*Progreso* 315, p. 5-7). ► *PROKARIOTO

***eupatori/o** [*Bot.*] Komuna nomo di plura planti del gen. *Eupatorium* del fam. *Asteraceae*, precipue: **kanabatra** **eupatorio*. Perena planto kun tubatra floreti rozea, purpura o blanka, frequa sur la rivi di riveri, sur talusi, an la bazo di klifi ed en altra loki humida, ed uzata kom herboro kontre febro, kataro, gripo, edc (*Eupatorium cannabinum*) [A *hemp agrimony* | F *eupatoire à feuilles de chanvre, eupatoire chanvrine* | G *gewöhnliche Wasserdost, Kunigundenkraut* | H *eupatorio* | I *canapa acquatica* | R *посконник коноплевый* | E *kanaba eŭpatorio*].

***eur/o** [*Ekon.*] Pekunial unajo dil Uniono Europana (€): *la abonpreco di Progreso kutas 15 *euri* [AFHI *euro* | G *Euro* | R *евро* | E *eŭro*].

***eutrof/a** [*Ekol.*] (pri lago, rivero, edc) Qua esas tre richa ye nutrivi mineral ed organika e konseque havas ecesiva kresko di algi ed altra organismi oxigenivora, qui impedas la vivo di animali [A *eutrophic* | F *eutrophique* | G *eutroph* | H *eutrófico* | I *eutrofico* | R *эвтрофный, евтрофный* | E *eŭtrofa*]. ***eutrofigo, *eutrofesko**. Fenomeno qua produktas tala stando di lago, rivero, edc [A *eutrophication* | F *eutrophisation* | G *Eutrophierung* | H *eutrofización* | I *eutrofizzazione* | R *эвтрофикация, евтрофикация* | E *+eŭtrofigo, eŭtrofiĝo*].

***evidenc/o**. Ensemblo de omna disponebla elementi (aserti, atesti, indici, informi, objekti, traci, edc) per qui on povas opinionar, judikar o mem pruvar ke ulo (teorio, kredo, supozo, akuzo, edc) esas vera, o ne-vera, o probabla: *kontre omna evidenteso Galileo kolektis *evidenco ke ne la suno jiras cirkum la tero, ma inverse | qua *evidenco sustenas ta teorio? | medicino *evidencala od*

apogata sur **evidenco* [A *evidence-based medicine* (EBM)] | nura DNA-**evidenco* ne povas konstituci pruvo [A *evidence* | F *preuves; signes, indices; pièces à conviction* | G *Beweisen; Beweisstücken; Beweismitteln* | H *pruebas; indicios; señales* | I *prove; segni; tracce; reperti* | R улики | E **evidenco*]. REM. **EVIDENCO* ofte ne esas *EVIDENTA*, ed ol ne esas *PRUVO*. Ol esas ulo quo povas helpar persuadar policani o judiciisti agar kontre ulu, o persuadar ciencisti konkluzar ke teorio esas bona o mala. INDICI [A *clues*] ne esas **EVIDENCO* [A *evidence*], ed olca ne esas *PRUVO* [A *proof*]. La tri koncepti diferas. 📖 NARDINI (*Progreso* 328, p. 6-7, 9), RODI (*Narkotanti*, p. 98).

***exokrin/a** [Fiziol.] 1 Koncernanta glando qua sekrecas aden extera medio (exemple, adsur pelo, aden digesto-tubo): **exokrina glandi*. 2 Koncernanta tala sekrecuri: **exokrina sekrecuri*. [AF *exocrine* | G *exokrin* | H *exocrino* | I *esocrino* | R экзокринный | E *ekzokrina*]. ► **ENDOKRINA*

***exosfer/o** [Geol.] Supra strato dil atmosfero dil Tero [A *exosphere* | F *exosphère* | G *Exosphäre* | H *exosfera, exósfera* | I *esosfera* | R экзосфера | E **ekzosfero*].

***exoskelet/o** [Zool.] Extera strukturo qua sustenas e protektas la korpo di artropodi (insekti, aranei, krustacei) e di altra ne-vertebrozi [A *exoskeleton* | F *exosquelette* | G *Exoskelett, Außenskelett* | H *exoesqueleto* | I *esoscheletro* | R экзоскелет | E *ektoskeleto*]. 📖 STEVENSON (*Progreso* 331, p. 7, 8). ► **ENDOSKELETO*

***expresionism/o** [Art.] Tendenco (en Europa, 20ma yc) manifestanta su en plura domeni (piktado, literaturo, teatro, ⁺cinemo, arkitekturo, muziko) e karakterizata per subjektal stilizo o deformato di lo reala por adequata ekspreso di certena sentimenti o valori [A *expressionism* | F *expressionnisme* | G *Expressionismus* | H *expresionismo* | I *espressionismo* | R экспрессионизм | E *ekspresionismo*].

***expresionist/o** [Art.] Artisto qua sequas la principi di **expresionismo* [A *expressionist* | F *expressionniste* | G *Expressionist* | H *expresionista* | I *espressionista* | R экспрессионист | E *ekspresionisto*]. 📖 *Progreso* 337, p. 4.

F

- ***fanerozoik/o** [*Geol.*] Eono inkluzanta la geologia tempoj del komenco de *paleozoiko til nun [A *Phanerozoic* | F *Phanérozoïque* | G *Phanerozoikum* | H *Fanerozoico* | R фанерозой | E *fanerozoiko*].
- ***fauvism/o**. Skolo de piktistoj del komenco de la 20a jc, karakterizata i.a. de simpligo de formoj kaj de perspektivo kaj de autonoma uzado de puraj koloroj [A *fauvism* | F *fauvisme* | G *Fauvismus* | H *fovismo*, H *fauvismo* | R фовизм | E *faŭvismo*].
- ***fax/ar** (*tr.*) Sendi tekston aŭ alian dokumenton per sistemo elektronika uzanta telefon-linion: **faxez a mi la raporton*. ***faxilo**. Aparato uzata por *faxi [A *fax machine* | FHI *fax*, F *télécopieur* | G *Fernkopierer, Faxgerät* | R телефакс, факс | E *faksilo*]. ***faxuro**. Dokumento *fakse ricevita [AFHI *fax* | F *télécopie* | G *Fernkopie, Fax* | R факс | E *fakso*]. 📖 (~ilo) NEVES (*Nia ĵustifiko*, p. 40; *Dzilo*, p. 12).
- ***feldspat/o** [*Min.*] Nomo de pluraj mineraloj ek de aluminio-, kalio-, natro- aŭ kalcio-silikato, tre frekva en la ter-krusto [A *feldspar* | F *feldspath* | G *Feldspat* | H *feldespat* | IE *feldspato* | I *feldispato* | R полевой шпат]. 📖 *FELDESPATO (min bona formo) che RYLANDER (p. 130).
- °**felg/o**. Ekstera cirkla bordo de roto, sur kiu olceto rulas, ordinarigita al nabo per spoko aŭ plato [A *outer rim; felloe, felly* | F *jante* | G *Felge* | H *llanta* | I *cerchio; cerchione* | R обод | E *radrondo, radcirklo*].
- ***fermi/o** [*Kem.*] Elemento kun atomala nombro 100 (Fm) [AF *fermium* | G *Fermium* | HIE *fermio* | R фермий].
- ***fermion/o** [*Geol.*] Singla de subatoma partikulo (elektrono, protono, edc) havanta mi-integran *"spin" [AF *fermion* | G *Fermion* | H *fermión* | I *fermione* | R фермион | E *fermiono*].
- ***festival/o**. Serio de eventoj muzikaj, kinematografaj, teatraj, edc [AFHI *festival* | G *Festival* | R фестиваль | E *festivalo*].
- ***fibros/o** [*Patol.*] Morbala kresko de fibroza tisuo [AH *fibrosis* | F *fibrose* | G *Fibrose* | I *fibrosi* | R фиброз | E **fibrozo*].

- ***filarios/o** [*Patol.*] Morbo produktata da filario [AH *filariasis*, *filariosis* | F *filariose* | G *Filariose* | I *filariosi*, *filariasi* | R *филяриоз* | E *filariozo*].
- ***filtrum/o** [*Anat.*] Vertikala sulko inter la nazo e la supra labio [AF *philtrum* | G *Philtrum*, *Philtron* | H *filtro* | R *над верхней губой*, *носогубная складка* | E *filtrumo*].
- ***filum/o** [*Biol.*] *Taxono inter regno e klaso [AFIL *phylum* | F *embranchement* | G *Stamm* | H *filo* | R *тип* | E *filumo*].
- ***fimos/o** [*Patol.*] Anomala streteso dil orifico dil prepuko, qua impedas la penis-glano ekirar [AF *phimosis* | G *Phimose*, *Vorhautverengung* | H *fimosis* | I *fimosi* | R *фимоз* | E *fimozo*].
- ***Fin/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Finlando e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: la *Fina (linguo) [A *Finnish* | F *finnois* | G *finnisch* | H *finlandés*, *finés* | I *finlandese*, *finnico* | R *финский* | E *finna*]. ***Fino**. Membro di ta *etnio [A *Finn* | F *Finnois* | G *Finne* | H *finlandés*, *finés* | I *finlandese*, *finnico* | R *финн* | E *finno*]. REM. FINLANDANO signifikez nur “habitanto di Finlando”. ***Fino-Ugra**. Koncernanta grupo de Uralana lingui qua kontenas i.a. la *Fina, la Hungara e la *Estono: la *Fino-Ugra lingui. ► *UGRA
- ***finial/o**. Ornamanto, ofte floratra o kruco-forma, sur la supraĵo o somito di edificio, moblo, edc [AI *finial* | F *épi de faîte*, *épi de faitage* | G *Kreuzblume*, *Blätterknauf* | H *remate* | I *fiore cruciforme*, *fiore crociforme* | R *шпиль* | E *finialo*].
- ***Flandr/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Flandria e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: *la Flandra esas aparta Germanala linguo, tre simila al Nederlandana, o Nederlandana dialektaro, segun la diversa klasifiki [A *Flemish* | F *flamand* | G *flämisch* | H *flamenco* | I *fiammingo* | R *фламандский* | E *flandra*]. ***Flandro**. Membro di ta *etnio [A *Flemish* | F *Flamand* | G *Flame* | H *flamenco* | I *fiammingo* | R *фламандец* | E *flandro*]. REM. FLANDRIANO signifikez nur “habitanto di Flandria”. 📖 (~a) CARNAGHAN (*Progreso* 279, p. 11).
- ***flash/o**. Aparato qua produktas forta instantala lumo por fotografar ulo en loko poke lumoza [AFHI *flash* | G *Blitzlicht* | R *фотовспышка* | E **jetlum*].

- ***flebektomi/o** [*Kir.*] Ablaciono di segmento di *veyno [A *phlebotomy* | F *phlébectomie* | G *Phlebotomie* | H *flebectomía* | I *flebotomia* | R флeбэктомия | E **flebektomio*]. **REM.** Dicensenda de *FLEBOTOMIO.
- ***flebotomi/o** [*Kir.*] Incizo o piko di *veyno por ektirar sango [A *phlebotomy* | F *phlébectomie* | G *Aderlass, Phlebotomie* | H *flebotomía* | I *flebotomia* | R флeботомия | E *flebotomio*]. **REM.** Dicensenda de *FLEBEKTOMIO.
- ***floem/o** [*Bot.*] (en planti vaskuloza) Tisuo ek vivanta celuli, qua konduktas adsupre od adinfre sapto elaborita kontenanta solvebla organikaji, precipue *sakaroso, produktita per fotosintezo [A *phloem* | F *phloème* | G *Phloem* | H *floema* | R флoэма | E *floemo*].
► *XILEMO
- ***fluoros/o** [*Patol.*] Toxikeso pro fluoro o fluorajo [AH *fluorosis* | F *fluorose* | G *Fluorose* | I *fluorosi* | R флюороз | E **fluorozo*].
- ***fobi/o** [*Psik.*] Pavoro intensa, nenormala e neracionala pri kozo o situeso [A *phobia* | F *phobie* | G *Phobie* | H *fobia* | R фoбия | E *fobio*]. 📖 RYLANDER (p. 117), NEVES (*Gardero di trupi*, p. 20).
- ***fonem/o** [*Ling.*] La maxim mikra *fonologial unajo [A *phoneme* | F *phonème* | G *Phonem* | H *fonema* | R фoнема | E *fonemo*]. 📖 RYLANDER (p. 118).
- ***fonemik/o** [*Ling.*] Cienko qua studias la *fonemi di linguo [A *phonemics* | F *phonémique* | G *Phonemik* | H *fonémica* | I *fonematica, fonemica* | R фoнемика | E *fonemiko*].
- ***fonologi/o** [*Ling.*] Studio pri la funkciono dil *fonemi di linguo [A *phonology* | F *phonologie* | G *Phonologie* | H *fonología* | I *fonologia* | R фoнология | E *fonologio*].
- ***fosforit/o** [*Min.*] Sedimentala petro richa ye fosfata minerali [AF *phosphorite* | G *Phosphorit* | H *fosforita* | I *fosforite* | R фoсфoрит | E *fosforito*].
- ***fotojenik/a** Qua aspektas atraktive sur fotografuri [A *photogenic* | F *photogénique* | G *fotogen* | H *fotogénico* | I *fotogenico* | R фoтoгeничный | E *fotoplâca*]. **REM.** Dicensenda de FOTOGENA [*Biol.*], ja oficala.
- ***franchiz/ar** (*tr.*) [*Kom.*] Permisar a persono o firmo vendar (vari o servi) od explotar (establisuro, fabrik-marko, edc) en certena

regiono uzante komercala nomo qua apartenas al permisanto:
 franchizar* varo, *fabrik-marko*, *restorerio*, *butiko-kateno* [A *to franchise* | F *franchiser* | G *konzessionieren* | H *franquiciar* | I *dare in franchising* | E °*françizi*]. *franchizo**. Tala permiso [AF *franchise* | G *Franchise* | H *franquicia* | I *franchising* | R франчайзинг | E °*françizo*]. ***franchizanto**. Persono o firmo qua franchizas ulo [AI *franchisor* | F *franchiseur* | G *Franchisegeber* | H *franquiciador* | E °*françizdonanto*]. ***franchizario**. Persono o firmo qua recevas *franchizo [AI *franchisee* | F *franchisé* | G *Franchisenehmer* | H *franquiciado* | E °*françizricevanto*].

***franci/o** [Kem.] Elemento kun atomala numero 87 (Fr), deskovrita en Francio [AF *francium* | G *Francium* | HIE *francio* | R франций].

***fruktos/o** [Kem.] Sukro trovata en multa frukti ed en mielo (C₆H₁₂O₆) [AF *fructose* | G *Fruchtzucker*, *Fruktose* | H *fructosa* | I *fruttosio*, *levulosio* | R фруктоза | E *fruktozo*].

G

***galag/o** [Zool.] Komuna nomo di plura mikra (*)primati Afrikana kun pintatra oreli, granda nigra okuli, e kaudo plu longa kam la korpo e tufoza ye l'extremaĵo (*Galago* e parenta generi) [A *bushbaby* | AFE *galago* | G *Galago*, *Buschbaby* | H *gálagó* | I *galagone* | R галаго]. ► *LORISO, MAKIO, *TARSIO

***galinace/o** [Zool.] Komuna nomo di singla ucelo del *ordono *Galliformes* (hano, dindo, fazano, pavono, pintado, perdriko, edc), ordinare herbivora, e karakterizata per kurta beko, robusta gambi ed ali kurta e rondatra [A *gallinacean* | F *gallinacé*, FI *galliforme* | G *Hühnervogel* | H *gallinácea* | I *gallinaceo* | R (~i) курообразные, куриные | E *galinoforma birdo*]. 📖 PESCH, p. 111, 160, 203, 207, 286, 314, 428, 432, 440 (che DINDO, FAZANO, GRUZO, HANO, KOLOMBO, KRESTO, PAVONO, PERDRIKO, PINTADO).

***Gan/a** [Geog.] Lando en west-Afrika, an la Guineana gulfo, sude di

*Burkina-Faso [AFGHI *Ghana* | R Гана | E *Ganao*].

***garaj/o**. Domo o chambro destinita a gardar veturo [AFI *garage* | G *Garage* | H *garaje* | R гараж | E *garaço*]. REM. *GARAJO e GAREYO ne esas sinonima. GAREYO esas loko apud strado, kanalo, relvoyo, edc, quan on uzas por garar veturo, e qua ofte ne havas tekto o muri. Multa domi en urbi, konstruktita ante vasta posedo di automobili, ne havas *GARAJO o mem spaco por konstruktar ol, ma kelkafoye li havas poka ma suficanta tereno uzebla kom GAREYO. Koncerne reklamo por vendo, domo kun GAREYO esas altra kozo kam domo kun *GARAJO.

***gargol/o** [*Arkit.*] Salianta petra kanaletto, ofte kun formo di groteska beanta bestio o homo, qua defluigas pluv-aquo de tekto [A *gargoyle* | FI *gargouille* | G *Wasserspeier* | H *gárgola* | I *doccione; gargolla* | R горгулья | E *gargojlo*].

gasteropod/o [*Zool.*] Komuna nomo di singla molusko del klaso *Gastropoda*, karakterizata da monovalva konko, ordinare spiralatra (exemple: heliki), o tre mikra o neexistanta che certena speci (exemple: limaki), ordinare tentakuli ed okuli, “pedo” granda e plata, por fixigo o repto, e respiro per brankii o pulmoni [A *gastropod* | F *gastéropode* | G *Bauchfüßler, Gastropode* | H *gasterópodo* | I *gasteropode* | R брюхоногих, гастропод | E *gastropodo*]. REM. Radiko ja oficala, hike definita plu detaloze.

***gastroenterit/o** [*Patol.*] Inflamo, ofte infektala, di mukozii stomakala ed intestinala, ordinare kun vomo o diareo [AH *gastroenteritis* | F *gastro-entérite* | G *Gastroenteritis* | I *gastroenterite* | R гастроэнтерит | E *gastroenterito, gastrenterito*].

***gastroenterologio** [*Med.*] Medicino stomakala ed intestinala [A *gastroenterology* | F *gastro-entérologie* | G *Gastroenterologie* | H *gastroenterología* | I *gastroenterologia* | R гастроэнтерология | E ⁺*gastroenterologio*].

***gastroskop/o** [*Med.*] Optikala instrumento por vidar ed explorar la interna parieto di stomako [AF *gastroscope* | G *Gastroskop* | HI *gastroscoPIO* | R гастроскоп | E *gastroskopo*].

***gastroskopi/o** [*Med.*] Exploro di stomako per *gastroskopo [A *gastroscopy* | F *gastroscoPIE* | G *Gastroskopia* | H *gastroscopía* | I *gastroscopia* | R гастроскопия | E *gastroskopio*].

- ***gaur/o** [*Zool.*] Granda sovaja bovo sud-Aziana, kun osta kresto an la fronto e gibo an la shultri (*Bos gaurus* = *Bos frontalis*) [AFHI *gaur* | G *Gaur* | R *rayp* | E *gaŭro*].
- ***genocid/o.** Ocidado od altra agi vizanta destruktar, tote o parte, grupo nacional, rasal, *etnial o religial [A *genocide* | F *génocide* | G *Völkermord, Genozid* | HI *genocidio* | I *genicidio* | R *геноцид* | E *genocido*].
- ***geomorfologi/o** [*Geog.*] Cienco pri la formaco ed evoluciono dil extera formi dil tersurfaco [A *geomorphology, physical geography, physiography* | F *géomorphologie* | G *Geomorphologie* | H *geomorfología* | I *geomorfologia* | R *геоморфология* | E *geomorfologio*].
- ***geosinkron/a** [*Astron.*] **1** (pri orbito cirkum la Tero) Qua havas jiro-periodo egala al rotaco-periodo dil Tero. **2** (pri artifical satelito) Qua havas tal orbito [A *geosynchronous* | F *géosynchrone* | G *geosynchron* | H *geosíncrono* | I *geosincrono* | R *геосинхронный* | E **geosinkrona*].
- ***geostacionar/a** [*Astron.*] **1** (pri orbito) *Geosinkrona rekte super l'equatoro dil Tero. **2** (pri artifical satelito) Qua havas tal orbito e pro to aspektas quaze senmova en la cielo [A *geostationary* | F *géostationnaire* | G *geostationär* | H *geostacionario* | I *geostazonario* | R *геостационарный* | E **geostacionara*].
- ***geotermi/o** [*Geol.*] Interna varmeso dil Tero [A *internal heat of the earth* | F *géothermie* | G *Geothermie, Erdwärme* | HI *geotermia* | E *geotermo*].
- ***geotermik/o** [*Geol.*] Cienco qua studias la fenomeni di interna varmeso dil Tero [A *geothermics* | F *géothermie* | G *Geothermik* | HI *geotermia* | E *geotermiko*].
- ***ger/ar** (*tr.*) Portar sur su: **gerar* vesto, *chapelo*, *shui*, *brocho*, *medalio*, *horlojeto* [A *to wear* | F *porter* | G *tragen* | H *llevar, traer* | I *portare, indossare* | R *носить* | L *gerère* | E *surhavi, surporti, porti*]. 📖 ROZE (p. 82), STUIFBERGEN (*La speculo granda*, p. 17, 23; *Stono di helpo*, p. 7, 8, 11; *Progreso* 322, p. 26; 326, p. 29, 30; 330, p. 28; 331, p. 35; 336, p. 12, 17), STEVENSON (*Progreso* 332, p. 27), NEVES (*Gardero di trupi*, p. 6, 72), RODI (*La sucedanto*, p. 24, 35; *Narkotanti*, p. 17, 21, 26, 36, 37, 54, 68, 70, 82, 87, 91, 105, 114, 129,

130, 131). Kompleta expliko che NARDINI (*Linguolisto*, 568)⁽³⁹⁾.

- ***geyser/o** [*Geol.*] Fonto naturala qua de tempo a tempo ekjetas aquo varmega e vaporo [AFI *geyser* | G *Geiser* | H *géiser* | R гейзер | E *geysero*].
- ***gimkan/o** [*Sport.*] Konkurso destinata ad automobili, motorcikli, bicikli, kavalkeri, edc, sur agro plena de obstakli e diversa desfacilaji, dum qua on evaluas la rapideso, habileso e nombro de falii dal konkursanti [AFI *gymkhana* | G *Gymkhana* | HI *gincana* | I *gimcana* | R спортивные состязания | E *gimkano*].
- ***gingam/o**. Texuro kotona havanta strii o (plu ofte) quadrati dukolora [A *gingham* | FH *vichy* | G *Gingan*, *Gingham* | H *guinga* | I *quadretto* | E *gingamo*].
- ***gink/o** [*Bot.*] Arboro del ⁺divizio *Gyngkophita*, karakterizata da abanikatra folii e flava fruktatra semini, di qui l'extera parto uzesas en medicino (*Ginkgo biloba*) [AFI *ginkgo* | G *Ginkgo* | H *gingo* | I *ginco* | R ГИНКГО | E *ginko*].
- ***ginseng/o** [*Bot.*] 1 Komuna nomo di plura planti del gen. *Panax* del fam. *Araliaceae*, kreskanta precipue en Chinia e Korea e produktanta radiki uzata medicinale e kom *afrodiziako. 2 Ta radiki [AFHI *ginseng*, A *genseng* | G *Ginseng* | R женьшень | E *ginsengo*; *panako*].
- ***glabel/o** [*Anat.*] Tenua saliajo inter la brovi [AI *glabella* | F *glabelle* | G *Glabella* | H *entrecejo*, *glabela* | R глабелла, межбровье, надпереносье | E *glabelo*].
- ***glid/ar** (*ntr.*) Flugar sen movar ali (pri uceli) o sen uzar motoro (pri aeroplani) [A *to glide* | F *planer* | G *segeln*, *gleiten* | H *planear* | I *planare* | R планировать | E *glisi*]. ***glidilo**. Senmotora aeroplano qua flugas nur per la forco di atmosferala flui [A *glider* | F *planeur* | G *Segelflugzeug* | H *planeador* | I *aliante* | R планёр | E *glisilo*].
- ***gluon/o** [*Fizik.*] Singla del *bosoni qui mantenas nukleala forta interago [AF *gluon* | G *Gluon* | H *gluón* | I *gluone* | R глюон | E *gluono*].
- ***gofr/ar** (*tr.*) Imprimar, per varma feraji o grabita cilindri, imaji sur stofo, ledro, edc [A *to goffer*, *to gauffer* | F *gaufre* | G *gaufrieren* | H *gofrar* | I *goffrare* | R гофрировать | E *gofri*]. ***gofruro**. Tala

(39) <http://tech.groups.yahoo.com/group/linguolisto/message/568>

imprimuro.

***gol/o** [*Sport.*] Rezultajo di certena sportala ludi (futbalo, *handbalo, *hokeo, edc), atingata per lansir °balono aden specala strukturo retizita [AI *goal* | F *but* | G *Tor* | HI *gol* | I *rete* | R гол | E *golo*].

***golar** (*ntr.*) Obtenar *golo [A *to score (a goal)* | I *fare goal, segnare* | E *goli*]. ***golero**. Ludero qua ofte *golas [AG *top scorer* | F *goléador* | HI *goleador* | I *cannoniere* | R лучший бомбардир | E **golfaristo*].

goluyo**, (gol**)**pordo** La mencionita strukturo [A *goal* | F *but* | G *Tor* | H *portería* | I *porta, rete* | R ворота | E *golejo*]. (***gol**)**pordero**, (***gol**)**gardero**. Ludero qua gardas *goluyo esforcante impedar *goli dal adversi [A (*goal*)*keeper* | F *gardien (de but)* | G *Torwart* | H *portero, guardameta* | I *portiere* | R вратарь | E *golulo*].

***granadil/o** [*Bot.*] Komuna nomo di diversa frukti, produktata da plura speci di pasifloro [AH *granadilla*, A *grenadilla* | F *grenadille* | G *Passionsfrucht, Granadilla, Grenadilla* | I *maracuja, granadiglia, frutto della passione, passiflora* | R маракуйя, гранадилла | E *granadilo*], precipue: **violea** ***granadilo**. Same granda kam hanin-ovo, kun shelo harda e dika, rugoza lor maturesko, ordinare violea, e manjebla pulpo oranjea o verdatra, gelatinatra, sukoza ed akra-dolca, ordinare kun abundanta semini anke manjebla, produktata dal subspeco *Passiflora edulis edulis*. **flava** ***granadilo**. Simila al antea, ma plu granda e kun flavatra shelo, produktata dal subspeco *Passiflora edulis flavicarpa*. **dolca** ***granadilo**. Ovatra, kun pintatra extremajo, flavatra od oranjatra shelo e pulpo min acidatra, produktata dal speco *Passiflora ligularis*.

***graptolit/o** [*Paleo.*] Komuna nomo di plura fosila bestieti del *filumo *Hemichordata*, qui habitis planktonala kolonii dum *kambrio e *karbonifero [AFH *graptolite* | F *graptolithe* | G *Graptolith* | IE *graptolito* | R граптолит].

***graviton/o** [*Fizik.*] Hipotezal elementala partikulo qua mediacas gravitala forco en quantumala feld-teorio [AF *graviton* | G *Graviton* | H *gravitón* | I *gravitone* | R гравитон | E *gravitono*].

***Grenad/a** [*Geog.*] Insulara lando en sudestala *Karibia, norde di Venezuela [AGI *Grenada* | F *Grenade* | H *Granada* | R Гренада | E *Grenado*].

- ***Grenadin/i** [*Geog.*] Mult-insula arkipelago en *Karibia, dividita inter *Santa-Vincent-e-la-Grenadini* e *Grenada [A *Saint Vincent and the Grenadines* | F *Saint-Vincent-et-les-Grenadines* | G *Saint Vincent und die Grenadinen* | H *San Vicente y las Granadinas* | I *Saint Vincent e Grenadine* | R Сент-Винсент и Гренадины | E *Sankta-Vincento kaj Grenadinoj*].
- ***grepfrut/o** [*Bot.*] Frukto simila ad oranjo, ma ordinare plu granda, kun dina flava shelo ed akra-dolca pulpo blanka, rozea o reda segun la *kultivaro, produktata da citruso rezultinta de kompleksa hibridigo di dolca oranjiero e *pampelmusiero (*Citrus x paradisi*) [A *grapefruit* | F *pomélo, pamplemousse*, (Suisia) *grapefruit* | G *Grapefruit* | H *pomelo, toronja* | I *pompelmo* | R грейпфрут | E *grapfrukto*]. **REM.** Dicerenda de *PAMPELMUSO, a qua RYLANDER, PESCH, e Franci generale, semble konfundas ol.
- ***Griqua/a** [*Etnog.*] Koncernanta Sudafrikana mestiza *etnio qua parolas la *Afrikansa, e lua kustumi, kulturo, edc: la *Griqui [AGI *Griqua* | F *griqua* | E **grikva*].
- ***gros/bek/o** [*Ornit.*] Komuna nomo di plura robusta-beka uceli del fam. *Fringillidae*, *Cardinalidae* ed *Emberizidae*, inter qui la maxim konocata esas la *nuxo-ruptero [A *grosbeak* | F *gros-bec* | E **grandbekulo*].
- ***Gruz/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Gruzia e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: la *Gruza (linguo) [A *Georgian* | F *géorgien* | G *georgisch, grusinisch* | HI *georgiano* | R грузинский | E *kartvela*]. ***Gruzo**. Membro di ta *etnio [A *Georgian* | F *Géorgien* | G *Georgier* | HI *georgiano* | R грузин | E *kartvelo*]. **REM.** GRUZIANO signifikez nur “habitano di Gruzia”.
- ***guanak/o** [*Zool.*] Sovaja speco di lamao kun herisita pili e ronda orel-extremaji, habitanta la montari di Andi (*Lama guanicoe*) [AFHI *guanaco* | G *Guanako* | R гуанако | E *gvanako*].
- ***Guine/a-Bisau** [*Geog.*] Lando en west-Afrika, inter Senegal e Guinea [AGHI *Guinea-Bissau* | F *Guinée-Bissau* | R Гвинея-Бисау | E *Gvineo-Bisaño*].
- ***guru/o** 1 ⁺Hindua spiritala maestro. 2 (*fʒg.*) Respektata ed influiva experto pri ula fako [(1,2) AFI *guru* | F *gourou* | G *Guru* | H *gurú* | R гурь | E *guruo*].

H

- ***habenul/o** [*Anat.*] Nomo di du tenua faski ek blanka substanco qui departas de amba lateri di pinealo [AFI *habenula* | G *Epiphysenstiele, Habenulae* | H *habénula* | R поводок | E **habenulo*].
- ***hadean/o** [*Geol.*] La unesma eono di *prekambrio (с. 4 500 yM, lor la nasko dil Tero, til c. 3 800 yM ante nun) [A *Hadean* | F *Hadéen* | G *Hadaikum* | H *Hadeico, Hadeano* | I *Adeano* | R катархей, азой, гадей | E *hadeano*].
- ***hadron/o** [*Fizik.*] Singla del subatoma partikuli partoprenanta forta interago [AF *hadron* | G *Hadron* | H *hadrón* | I *adrone, hadrone* | R адрон | E *hadrono*].
- ***hafni/o** [*Kem.*] Elemento kun atomala numero 72 (Hf) [AF *hafnium* | G *Hafnium* | HE *hafnio* | I *afnio* | R гафний].
- ***hamburger/o**. Ronda loncho ek triturita karno, fritita o grilita, ordinare kondimentizita o garnita per plura ingrediendi (mayonezo, *kechupo, lonchi tomata, onyona, fromaja, edc), ofte pozita inter du ronda lonchi ek specale lejera pano e tale manjata kom sandwicho [AFI *hamburger, A burger* | G *Hamburger* | H *hamburguesa* | R гамбургер | E *hamburgero, burgero*].
- ***handbal/o** [*Sport.*] Sporto en qua du esquadi sep-homa esforcas lansir °balono aden l'adversa *goluyo impulsante ol per la manui [AF *handball* | G *Handball* | H *balonmano* | I *pallamano* | R гандбол | E *handbalo, manpilko*].
- ***hapax/o** [*Gram.*] Vorto od expresuro aparanta nur unfoye en la tota *korpuso di certena linguo od epoko, en la tota verkaro da certena auctoro od en certena verko [AFI *hapax* | G *Hapax* | H *hápax* | I *hapax legomenon* | R гапакс | E *hapakso*].
- ***hardwar/o** [*Inf.*] La tota materiala parto di *komputorala sistemo [AHI *hardware* | F *matériel informatique* | G *Hardware* | R аппаратура | E *hardvaro*]. ► *SOFTWAREO
- ***hasi/o** [*Kem.*] Sintezal elemento havanta atomala numero 108 (Hs) [AF *hassium* | G *Hassium* | HI *hassio* | R хассий | E **hasio*].

- ***hedonism/o.** Etikala tendenco segun qua la skopo e motivo di homala agado esas la serchado di plezuro [A *hedonism* | F *hédonisme* | G *Hedonismus* | HE *hedonismo* | I *edonismo* | R *гедонизм*]. MARTIGNON (*Letro internaciona* 2001, jul.-ag., p. 2).
- ***hedonist/o.** Adepto di *hedonismo [A *hedonist* | F *hédoniste* | G *Hedonist* | H *hedonista* | I *edonista* | R *гедонист* | E *hedonisto*].
- ***hematom/o** [Patol.] Sangoza intumecajo en tisuo [A *haematoma*, (US)H *hematoma* | F *hématome* | G *Hämatom*, *Bluterguss* | I *ematoma* | R *гематома* | E *hematomo*].
- ***hendiadis/o** [Gram.] Stil-figuro konsistanta en remplasigo di adjektivizita substantivo per du koordinita substantivi (exemple, “furio e krio” vice “furioza krio”) [AF *hendiadys* | F *hendiadyin* | G *Hendiadyoin* | H *endíadis* | I *endiadi* | R *гендиадис* | E *hendiadino*].
- ***henri/o** [Elekt.] Unajo elektrofizikala di *induktanco, nomizita pro Joseph Henry (1797-1878) [AFHI *henry* | G *Henry* | H *henrio* | R *генри* | E *henro*].
- ***heparin/o** [Biokem.] Antikoaguliva substanco, produktata i.a. en hepato, pulmoni ed intestini (C₁₂H₁₉NO₂₀S₃) [A *heparin* | F *héparine* | G *Heparin* | H *heparina* | I *eparina* | R *гепарин* | E *heparino*].
- heroen/o** [Kem.] Narkotigiva substanco derivita de morfino, uzata anke kom analgeziivo (C₂₁H₂₃NO₅) [A *heroin* | F *héroïne* | G *Heroin* | H *heroína* | I *eroina* | R *героин* | E *heroino*]. **REM.** Radiko aprobita inter 2001 e 2003. C@RNAGHAN, MÖLLER.
- ***heterolog/a** [Biokem.] **1** Konsistanta ek diferanta elementi od ek simila elementi en diferanta proporcioni. **2** Qua venas o derivesas de diferanta speco: *heterologa celulo, ADN, serumo, tisuo [A *heterologous* | F *hétérologue* | G *heterolog* | H *heterólogo* | I *eterologo* | R *несоответствующий; разнородный; ксеногенный; гетерологичный* | E **heterologa*].
- ***heve/o** [Bot.] Komuna nomo di plura tropikal Amerikana arbori del gen. *Hevea* del fam. *Euphorbiaceae* (precipue *Hevea brasiliensis* e *Hevea quianensis*), produktanta latexo di qua on ekstraktas kauchuko [AIH *hevea* | F *hévéa* | G *Hevea*, *Kautschukbaum* | I *albero della gomma* | R *гевея* | E *heveo*]. PESCH (p. 272, che

КАУЧУКО).

- ***hidrofit/o** [*Bot.*] Irga planto qua vivas en o sur aquo [AF *hydrophyte* | G *Hydrophyt*, *Wasserpflanze* | H *hidrófito* | I *idrofito* | R гидрофит | E *hidrofito*].
- ***hidrofon/o**. Sub-aqua mikrofono [AF *hydrophone* | G *Hydrophon* | H *hidrófono* | I *idrofono* | R гидрофон | E *hidrofono*].
- ***hidrokarbid/o** [*Kem.*] Substanco konsistanta ek hidrogeno ed oxigeno (C_nH_m) [A *hydrocarbon* | F *hydrocarbure* | G *Kohlenwasserstoff* | H *hidrocarburo* | I *idrocarburo* | R углеводород | E *hidrokarbido*, *hidrokarbono*].
- ***hidromel/o**. Alkoholoza drinkajo ek fermentacinta mielo [A *mead*, AF *hydromel* | G *Met* | H *hidromiel*, *hidromel* | I *idromele* | R мёд | E *medo*].
- ***hidrosfer/o** [*Kem.*] La aqua parto dil Ter-surfaco [A *hydrosphere* | F *hydrosphère* | G *Hydrosphäre* | H *hidrosfera* | I *idosfera* | R гидросфера | E *hidrosfero*].
- ***hidroxilo** [*Kem.*] Molekulo-parto konsistanta ek un atomo di oxigeno ed un atomo di hidrogeno (-OH) [A *hydroxyl* | F *hydroxyle* | G *Hydroxyl* | H *hidroxilo* | I *idrossile*, *ossidrile* | R гидроксильная группа | E *hidroksilo*].
- ***higroskopik/a** [*Fizik.*] Qua tendencas ad absorbar aquo del aero [A *hygroscopic* | F *hygroscopique* | G *hygroskopisch*, *feuchtigkeitanziehend* | H *higroscópico* | I *igroscopico* | R гигроскопический; гигроскопичный | E **higroskopika*].
- ***hin/ar** (*ntr.*) Bramar quale kavalo [A *to neigh*; *to whinny* | F *hennir* | G *wiehern* (Nd *hinniken*) | H *relinchar* | I *nitrire* | R ржать | E *heni* | L *hinnīre*]. ► *BREAR
- ***Hindi/a** [*Ling.*] Nom-epiteto dil oficala linguo di India (variante dil *Hindustana): la **Hindia* (linguo) [AG *Hindi* | FI *hindi* | H *hindí* | R хинди | E *hindia*].
- ***hindu/a**. Koncernanta hinduismo e lua adepti, kulturo, edc [A *Hindu* | F *hindou* | G *hinduistisch* | H *hindú* | I *indù* | R индусский | E *hindua*]. ***hinduismo**. Precipua religio dil Indiana subkontinento, derivita de bramanismo, e lua sociala organizo, karakterizata precipue da kastala sistemo [A *hinduism* | F *hindouism* | G *Hinduismus* | HE *hinduismo* | I *induismo* | R индуизм]. **hinduo**.

Adepto di hinduismo [A *Hindu* | F *hindou* | G *Hindu* | H *hindú* | I *indù* | R *индус* | E *hinduo*].

***Hindustan/a** [*Ling.*] Nom-epiteto di ensemblo de afina *Indoeuropana lingui parolata en la nordo, centro e nord-westo dil Indiana subkontinento, inkluzanta la *Hindia e la *Urdua: [AG *Hindustani* | F *hindoustani* | H *indostánico* | I *hindustani*, *indostano* | R *хиндустани* | E *hindustana*].

***hipermerkato**. Granda *supermerkato ofranta multa-sorta vari, ordinare situata for urbo-centro e provizita per privata garejo por sua klienti [A *hypermarket* | F *hypermarché* | G *Hypermarkt* | H *hipermercado*, *híper* | I *ipermercato* | R *гипермаркет* | E **hiperbazaro*, **hipermarkto*].

***hiperon/o**. [*Fizik.*] Subatoma partikulo havanta maso inter olta di neutrono ed olta di *deuteron [A *hyperon* | F *hypéron* | G *Hyperon* | H *hiperón* | I *iperone* | R *гиперон* | E *hiperono*].

***hipertermio** [*Med.*] Supernorma korpala temperaturo [A *hyperthermia* | F *hyperthermie* | G *Hyperthermie* | H *hipertermia* | I *ipertermia* | R *гипертермия* | E *hipertermio*]. ► *HIPOTERMIO

***hipnoterapio** [*Med.*] Uzo di hipnoto por kuraco [A *hypnotherapy* | F *hypnothérapie* | G *Hypnotherapie* | H *hipnoterapia* | I *ipnoterapia* | R *гипнотерапия* | E *hipnoterapio*].

***hipokausto** [*Hist.*] Kalorizo-sistemo en antikva Roma, uzata precipue en termi, per varma aero tra sub-sula tubi [A *hypocaust* | F *hypocauste* | G *Hypokaustum* | H *hipocausto* | I *ipocausto* | R *гипокауст* | E *hipokaŭsto*].

***hipoklorito** [*Kem.*] Iono ClO⁻ [AF *hypochlorite* | G *Hypochlorit* | H *hipoclorito* | I *ipoclorito* | R *гипохлорит* | E *hipoklorito*].

***hipokraso**. Toniziva drinkaĵo ek vino, sukro, cinamo ed aliaj ingrediencoj [A *hippocras* | F *hypocras* | G *Hippocras* | H *hipocrás* | I *ippocrasso* | R *гипокрас* | E **hipokraso*].

***hipotalamo** [*Anat.*] Regiono di *diencefalo situata sub *talamo, an la bazo de cerebro, regulanta pluraj fundamentalaj funkcioj (korp-temperaturo, hungro, dursto, edc) [AF *hypothalamus* | G *Hypothalamus* | H *hipotálamo* | I *ipotalamo* | R *гипоталамус* | E *hipotalamo*].

***hipotermio** [*Med.*] Subnorma korpala temperaturo [A *hypothermia*

| F *hypothermie* | G *Hypothermie, Unterkühlung, Verklammung* | H *hipotermia* | I *ipotermia* | R гипотермия | E *hipotermio, algideco*].

► *HIPERTERMIO

***hipoxi/o** [*Med.*] Manko di oxigeno atinganta la tisui [A *hypoxia* | F *hypoxémie* | G *Hypoxie* | H *hipoxia* | I *ipossia, anossia* | R гипоксия | E **hipoksio*].

***Hispaniol/a** [*Geog.*] Un del granda Antili, dividita inter du stati (Haiti e Dominga Republiko) [AFGH *Hispaniola* | F *Saint-Domingue* | H *La Española* | R Эспаньола | E *Hispaniolo*].

***Hitit/a** [*Etnog.*] Koncernanta antiqua *etnio en Avan-Azia, qua fondis ibe granda imperio (1500-1200), e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: *la* **Hititi* | *la* **Hitita* (*linguo*) [A *Hittite* | F *hittite* | G *hethitisch* | H *hitita* | I *ittita, hittita* | R хеттский | E *hitita*].

***hoke/o** [*Sport.*] Komuna nomo di diversa sporti en qui du esquadi esforcas lansar disko o bulo aden l'adversa *goluyo impulsante ol per J-forma bastoni: **gazon-hokeo*, **glacio-hokeo*, **rul-hokeo*, *subaqua* **hokeo* [AFHI *hockey* | G *Hockey* | R хоккей | E *hokeo*].

► *POLOO

***holocen/o** [*Geol.*] La nuna epoko, komencinta c. 11 000 yari ante nun (la duesma parto di °quaternaro) [A *Holocene* | F *Holocène* | G *Holozän* | H *Holoceno* | I *Olocene* | R голоцен | E *holoceno*].

***hologram/o** [*Fizik.*] Tridimensiona fotografuro obtenata per holografio [A *hologram* | F *hologramme* | G *Hologramm* | H *holograma* | I *ologramma* | R голограмма | E *hologramo*]. 📖
RYLANDER (p. 188).

***homeostas/o** [*Biol.*] Stando di vivanta organismo kapabla stabiligar sua interna quanto-niveli (temperaturo, edc) [AH *homeostasis* | F *homéostasie* | G *Homöostase* | I *omeostasi* | R гомеостаз | E *homeostato*].

***hominide/o** [*Zool.*] Komuna nomo di plura (*)primati del fam. *Hominidae*, inkluzanta homo, chimpanzeo, gorilo ed orangutano [A *hominid* | F *hominidé* | G *Hominid, Hominide* | H *homínido* | I *ominide* | R гоминид | E *homedo*].

***Hong-Kong** [*Geog.*] Specala administro-regiono en sud-China, este di *Makau, sub Britaniana administro til 1997 [AFHI *Hong Kong* | G *Hongkong* | R Гонконг | E *Hongkongo, Honkongo*].

***honk/ar** (*ntr.*) Bramar quale ganso [A *to honk* | F *cacarder* | G *schnattern* | H *graznar* | I *starnazzare* | R *гоготать* | E *gaki*]. ►

*QUAKAR

***horari/o**. Tabelo indikanta la kloki kande ulo eventas o funkcias segun programo (departo ed arivo da treni, autobusi, avioni, edc, aperto e klozo di butiki, kontori, muzei, edc, komenco e fino di filmi, teatraji, spektakli, lecioni en skolo, taski, labori, dejuri, edc [A *timetable* | F *horaire* | G *Fahrplan, Stundenplan, Öffnungszeiten* | H *horario* | I *orario* | R *расписание* | E *horaro, tempotabelo*]. 📖 ROZE (p. 84), PESCH, RYLANDER (p. 253), NEVES (*Gardero di trupi*, p. 5).

***Hungar/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Hungaria e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: *la *Hungara (linguo)* [A *Hungarian* | F *hongrois* | G *ungarisch* | H *húngaro* | I *ungherese* | R *венгерский* | E *hungara*]. ***Hungaro**. Membro di ta *etnio [A *Hungarian* | F *Hongrois* | G *Ungar* | H *húngaro* | I *ungherese* | R *венгр* | E *hungaro*]. **REM.** HUNGARIANO signifikez nur “habitanto di Hungaria”. 📖 PONTNAU (*Progreso* 339, p. 8), NEVES (*Progreso* 339, p. 22).

I

***ibex/o** [*Zool.*] Sovaja montarala kapro kun korni longa, kurva e ringoza (*Capra ibex*) [A *ibex* | F *bouquetin* | G *Steinbock* | H *íbice* | I *stambecco, ibice* | R *альпийский горный козёл* | E *ibekso*].

***ideogram/o**. Desegnuro o simbolo reprezentanta nociono od ideo, quale en *China skriburo [A *ideogram, ideograph* | F *idéogramme* | G *Ideogramm* | H *ideograma* | I *ideogramma* | R *идеограмма* | E *ideogramo, ideografajo*].

***idiolekt/o** [*Ling.*] Aparta parolmaniero di singla persono, dicernebla lexike, sintaxe e pronunce, ed ordinare reflektanta lua personala *trayti, experienci, edukeso, kulturala preferi, edc [A *idiolect* | F *idiolecte* | G *Idiolekt* | H *idiolecto* | I *idioletto* | R *идиолект* | E

**idiolekto*].

***imam/o** [*Islam.*] 1 Persono qua guidas komuna pregi en moskeo. 2 Religial e politikal suvereno di Islamo. [AFI *imam*, A *imaum* | FI *iman* | G *Imam* | H *imán* | I *imano* | R *имам* | E *imamo*].

***impedanc/o** [*Elekt.*] Fizikala grandeso expresanta la relato inter la *tensiono e la *intenseso di kurento, mezurata ye “ohm” (Z) [A *impedance* | F *impédance* | G *Impedanz* | H *impedancia* | I *impedenza* | R *полное сопротивление; импеданс* | E *impedanco*].
📖 RYLANDER (p. 203).

***imunoglobulin/o** [*Biokem.*] Ciencala nomo por antikorpo [A *immunoglobulin* | F *immunoglobuline* | G *Immunglobulin* | H *immunoglobulina* | I *immunoglobulina* | R *иммуноглобулин* | E *imunoglobulino*].

***indium/o** [*Kem.*] Elemento kun atomala numero 49 (In) [AF *indium* | G *Indium* | HIE *indio* | R *индий* | E *indiumo*].

***Indochini/a** [*Geog.*] Peninsulo en sud-Azia, inter India e China, inkluzanta *Myanmar, *Taylando, *Vietnam, Laos, Kambodja e kontinental *Malayzia [AGH *Indochina* | F *Indochine* | I *Indocina* | R *Индокитай* | E *Hindoĉinio*].

***Indoeuropean/a** [*Ling.*] 1 Nom-epiteto dil prima linguo, nur parte konocata, de qua devenas preske omna lingui Europana (lingui Germanal, Romanal, Slava, edc) e plura lingui Aziana (*Hindustana, Persa, edc): *la* *Indoeuropana (linguo). 2 Koncernanta ta lingui ipsa, e lia populi, studii, edc: *la lingui* *Indoeuropana. [A *Indo-European* | F *indo-européen* | G *indogermanisch* | H *indoeuropeo* | I *indeuropeo* | R *индоевропейский* | E *hindeŭropa*].

***indri/o** [*Zool.*] Mikra ^(*)primato, tre simila a lemuriani ma plu granda kam li, habitanta Madagaskar, kun mikra pintatra kapo, mikra oreli e preske sen kaudo (*Indri indri*) [AFHI *indri* | G *Indri* | R *индри* | E *indrio*].

***induktanc/o** [*Elekt.*] Fizikala grandeso expresanta la relato inter la magnetala fluo e la *intenseso di kurento, mezurata ye *henrii (L) [AF *inductance* | G *Induktivität* | H *inductancia* | I *induttanza* | R *индуктивность* | E *induktanco*].

***inflacion/o** [*Ekon.*] Augmento dil preci di vari e servi dum certena

periodo: **inflacionista ekonomio* | **inflacionisto* | **inflacionismo* [AF *inflation* | G *Inflation* | H *inflación* | I *inflazione* | R *инфляция* | E *inflacio*]. ***inflacionar** (*tr.*) Produktar inflaciono en (preco, ekonomio, lando, edc) [A *to inflate* | F *pratiquer la inflation* | G *inflationieren* | H *inflacionar* | I *inflazionare* | E *inflacii*]. 📖 (~o) A. NEUSSNER (*Progreso* 337, p. 9, 11; 340, p. 12, 13). ***INFLACAR** (min bona e ne-uzata) che PESCH.

***infrastruktur/o** **1** Strukturo bazala od interna. **2** Komponenti necesa por la funkcio de sistemo. [AF *infrastructure* | G *Infrastruktur* | H *infraestructura* | I *infrastruttura* | R *инфраструктура* | E *infrastrukturo*]. 📖 MARTIGNON (*Kuriero Internaciona* 2007, 3, p. 9).

***infruktesenc/o** [*Bot.*] Frukteskinta infloresenco [A *infructescence* | F *infrutescence* | G *Fruchtstand, Fruchtverband* | H *infrutescencia* | I *infruttescenza, fruttescenza* | R *соплодие* | L *infructescentia* | E *infruktesko*].

***inox/o.** Ne-oxidigebla (t.e. rust-espruva) stalo [AFH *inox, A stainless steel* | F *acier inoxydable* | G *Inox, rostfreier Stahl* | H *acero inoxidable* | I *acciaio inox, acciaio inossidabile* | R *нержавеющая сталь* | E *neoksidebla ŝtalo*].

+intens/es/o [*Elekt.*] Elektrala kargajo qua trairas sekcio de konduktivo dum temp-unajo, mezurata ye amperi (I) [A *intensity* | F *intensité* | G *Stromstärke* | H *intensidad* | I *intensità* | R *сила тока* | E *intenseco*].

+Inter/ret/o [*Inf.*] Tot-monda *komputorala reto [AFGHI *Internet* | R *Интернет* | E *Interreto*].

***interferon/o** [*Biochem.*] Singla de plura proteini quin liberigas celuli infektita da virusi, por helpar alia celuli rezistar ta infekto [A *interferon* | F *interféron* | G *Interferon* | H *interferón* | I *interferone* | R *интерферон* | E *interferono*].

***intra/** Pref. signifika "interna": **intra-celula* (en celulo o celuli) diferas de *inter-celula* (inter du o plura celuli) [AFGHIE *intra/* | G *Intra/* | R *внутри/*]. **REM.** INTRACELUL/ ed INTRAMOLEKUL/ cesez ekzisti kom aparta radikilo.

***intub/ar** [*Med.*] (*tr.*) Insertar tubo aden korpo od organo (di ulu), por diagnozo, kuraco edc [A *to intubate* | F *intuber* | G *intubieren* |

H *intubar, entubar* | I *intubare* | R вводить трубку; делать интубацию | E *tubi*].

***Inuit/a** [*Etnog.*] Koncernanta la Eskima *etnio e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: la **Inuita* (linguo) [A *Inuit*, A *Innu*it | FHI *inuit* | G *Inuit-* | R инуитский | E *inuita*]. ***Inuito**. Membro di ta *etnio [AFG *Inuit* | HI *inuit* | R инуит | E *inuito*].

***ionosfer/o** [*Geol.*] Supera parto dil interna atmosfero dil Tero, ionizata da sun-radiaco [A *ionosphere* | F *ionosphère* | G *Ionosphäre* | HI *ionosfera* | R ионосфера | E *jonosfero*].

***iperit/o** [*Mil.*] Toxika gaso olim uzata kontre soldati (C₄H₈Cl₂S), anke nomizita +mustard-gaso [A *mustard gas* | F *gaz moutarde, ypérite* | G *Senfgas* | H *gas mostaza* | I *iprite, gas mostarda, yprite* | R иприт, горчичный газ | E *iperito*].

***iridec/ar** (*ntr.*) Reflektar lumo ye kolori chanjanta: **iridecanta* aerobuleto, perlomatro [A *to be iridescent, iridesce* | F *être iridescent, chatoyer* | G *schillern in Regenbogenfarben* | H *ser iridiscente, irisar* | I *essere iridescente* | E *irize lumi*]. 📖 ROZE (p. 85).

***izopren/o** [*Kem.*] *Hidrokarbido natural, liquida ye ordinara temperaturo, uzata i.a. por fabrikar kauchuko (C₅H₈) [AI *isoprene* | F *isoprène* | G *Isopren* | H *isopreno* | R изопрен | E *izopreno*].

J

***Japon/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Japonia e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: la **Japona* (linguo) [A *Japanese* | F *japonais* | G *japanisch* | H *japonés, japonico, nipón, japon* | I *giapponese, nipponico* | R японский | E *japana*]. ***Japono**. Membro di ta *etnio [A *Japanese* | F *Japonais* | G *Japaner* | H *japonés, nipón, japon* | I *giapponese, nipponico* | R японец | E *japano*]. REM. JAPONIANO signifikez nur “habitantulo di Japonia”. 📖 RYLANDER (p. 221).

- ***jel/o** [*Kem.*] Koloido jeleatra konsistanta ek liquido dispersita en solido [AFHI *gel* | G *Gel* | R *гель* | E *gelo*]. 📖 RYLANDER (p. 156).
- ***judo/o** [*Sport.*] *Japona lukto-sporto inter du personi [AFHI *judo* | G *Judo* | H *yudo* | R *дзюдо* | E *judo*]. ***judoero**, **judoisto**. Persono qua praktikas *judo [AFI *judoka* | G *Judoka* | H *yudoka* | I *judoista* | R *дзюдоист* | E *judisto*].
- °**juras/o** [*Geol.*] La duesma periodo di *mezozoiko (c. 200 yM til c. 145 yM ante nun) [A *Jurassic* | F *Jurassique* | G *Jura* | H *Jurásico* | I *Giurassico* | R *юрский период* | E *jurasio*].

K

- ***kakauet/o** [*Bot.*] **1** Singla del frukti di arakido, qui kreskas e matureskas sub tero, cilindrata, harda-shela lor maturesko, kontenanta ovatra semini tre prizata kom nutrivo, ordinare pos torefakto, e de qui on anke ekstraktas nutritiva oleo. **2** Ta semini. [A *peanut, groundnut* | F *cacah(o)uète* | G *Erdnuss* | H *cacahuete* | I *arachide* | R *арахис, земляной орех* | E *arakido*].
- ***kakomistl/o** [*Zool.*] Nomo di du mamiferi del gen. *Bassariscus* del fam. *Procyonidae*, bruna-pela, havanta longa grosa kaudo kun ringi alterne hela ed obskura, l'una (*Bassariscus sumichrasti*) habitanta Mez-Amerika e havanta obskura kaud-extremajo ner-ringizita, e l'altra (*Bassariscus astutus*) habitanta Nord-Amerika e la montari di mez- e sud-Mexikia e havanta kaudo ringizita til l'extremajo [AF *cacomistle*; A *ringtail (cat)* | F *bassariscus* | G *Katzenfrett* | H *cacomiztle*; *basáride* | I *cacomistle*; *bassarisco* | R *какомицли* | E **kakomistlo*].
- ***kalcit/o** [*Min.*] Mineralo qua esas la precipua konstitucanto di konki, kalkopetro, edc (CaCO₃) [AFI *calcite* | G *Kalkspat, Kalzit* | H *calcita* | R *кальцит* | E *kalcito*].
- ***kambri/o** [*Geol.*] La unesma periodo di *paleozoiko (c. 544 yM til c. 505 yM ante nun) [A *Cambrian* | F *Cambrien* | G *Kambrium* | H *Cámbrico* | I *Cambriano, Cambrico* | R *кембрий* | E *kambrio*].

- ***prekambrio**. Neformala nomo dil geologia tempo ante *kambrio, kontenanta la eoni *proterozoiko, *arkeano e *hadeano [A *Precambrian* | F *Précambrien* | G *Präkambrium* | H *Precámbrico* | I *Precambriano, Precambrico* | R докембрий | E *antaŭkambrio*]. STEVENSON (*Progreso* 331, p. 6).
- ***kampus/o**. Tereno di universitato, inkluzanta la domi [AFI *campus* | F *complex universitaire* | G *Campus, Universitätsgelände* | H *ciudad universitaria* | I *città universitaria, cittadella universitaria* | R кампус | E **kampuso*].
- ***Kanak/a** [*Etnog.*] Koncernanta *Melaneziana *etnio di Nova Kaledonia e lua lingui, kustumi, kulturo, edc: la **Kanaki* | la **Kanaka lingui* [A *Kanak* | FI *kanak* | G (~i) *Kanaken* | H *canaco* | R (~i) Канаки | E *kanaka*].
- ***Kanar/a** [*Etnog.*] Koncernanta *etnio dil Indiana stato Karnataka e lua linguo *Dravida, kustumi, kulturo, edc: la **Kanari* | la **Kanara (linguo)* [A (linguo) *Kannada, Kanarese* | F (linguo) *kannara, canara* | G *kanaresisch* | H *canarés* | I *canarese* | R (linguo) каннара | E *kannada*].
- ***kandidos/o** [*Patol.*] Infekteso produktata da irga fungo del gen. *Candida* (precipue *Candida albicans*) [AH *candidiasis, A thrush* | F *candidose* | G *Kandidose, Kandidamykose* | I *candidosi, candidiasi* | R кандидоз | E *kandidozo*]. **Bokala** ***kandidoso** = *MUGETO
- ***kaon/o** [*Fizik.*] *Mezono havanta cirkume duimo de la maso di protono [AF *kaon* | G *Kaon* | H *kaón* | I *kaone, mesone K* | R каон | E *kaono*].
- ***kapibar/o** [*Zool.*] Sud-Amerikana mamifero, la maxim granda rodero en la mondo, sen-kauda, mi-palmata e habitanta an lagi, marshi e riveri (*Hydrochoerus hydrochoerus*) [AF *capybara* | G *Capybara, Wasserschwein* | H *carpincho, capincho*, HI *capibara* | R капибара | E *kapibaro*].
- ***kapok/o**. Lanatra materio obtenata de kapsuli di kapokiero ed uzata kom polstero di kuseni, matraci, edc [AFI *kapok* | G *Kapok* | HI *capos* | R капок | E *kapoko*]. ***kapokiero** [*Bot.*] Tropikal arboro del fam. *Malvaceae*, de qua on obtenas *kapoko (*Ceiba pentandra*) [AI *kapok, A kapok tree* | F *kapokier* | G *Kapokbaum* |

- Н *ceiba* | I *capoc* | R *капок* | E *kapokarbo*].
- ***karakul/o** [*Zool.*] Aziana mutono de qua on obtenas °astrakano [AFI *karakul*, AFHI *caracul* | G *Karakulschaf* | R *каракулевая овца* | E *karakulo*].
- ***karate/o** [*Sport.*] *Japona lukto di atako e defenso per subita bati dal manui, pugni, kudi, genui e pedi [AFI *karate* | F *karaté* | G *Karate* | H *kárate* | I *karatè* | R *карате* | E *karateo*].
- ***karbonifer/o** [*Geol.*] La kinesma periodo di *paleozoiko (с. 360 yM til c. 286 yM ante nun) [A *Carboniferous* | F *Carbonifère* | G *Karbon* | H *Carbonífero* | I *Carbonifero* | R *каменноугольный период* | E *karbonio*].
- ***kardigan/o**. Vesto simila a jerzeo, quan on apertas e klozas fronte per butoni o *zipo [AFI *cardigan* | G *Strickjacke* | H *chaqueta de punto*; *cárdigan* | R *кардиган* | E *trikita jako*, **kardigano*].
- ***kardiopati/o** [*Patol.*] Morbo afektanta kordio [A *cardiopathy* | F *cardiopathie* | G *Herzkrankheit*, *Kardiopathie* | H *cardiopatía* | I *cardiopatía* | R *кардиопатия* | E *kardiopatio*, *kormalsano*].
- ***Karib/a 1** [*Etnog.*] Koncernanta *etnio de Sud-Amerika qua habitis Antili e preske exterminesis da Europani dum la 16 yc, e lua kustumi, kulturo, edc [A *Carib* | F *caraïbe* | G *karibisch* | H *caribe* | I *caribo*, *caraibo* | R *карибский* | E *kariba*]. **2** [*Ling.*] Koncernanta familio de lingui parolata en Sud-Amerika [A *Cariban* | FGHIRE = 1]. ***Karibo**. Membro di ta *etnio [A *Carib* | F *Caraïbe* | G *Karibe* | H *caribe* | I *caribo*, *caraibo* | R *кариб* | E *karibo*].
- ***Karibi/a** [*Geog.*] Regiono situanta sudeste di Nord-Amerika, este di Mez-Amerika e norde di Sud-Amerika, e konsistanta ek la *Karibiana Maro, lua insuli (qui maxim-granda-parte cirkumklozas ol) e cirkondanta litori [A *Caribbean* | F *Caraïbe* | G *Karibik* | H *Caribe* | I *Caraibi* | R *Вест-Индия* | E *+Karibio* | (*Karibia* anke en la Indoneziana)]. ***Karibiano**. Civitano di Karibia [A *Caribbean person* | F *Caribéen* | H *caribeño* | E *+karibiano*].
- ***karpel/o** [*Bot.*] Flor-folio sur qua formacesas la ovuli e pose la semini di planto [A *carpel* | F *carpelle* | G *Fruchtblatt* | H *carpelo* | I *carpello* | R *плодолистик* | E *karpelo*].

- ***karst/o** [*Geol.*] Kalkopetroza regiono di qua la kalko-petro erodesis da aqui richa ye CO₂ [AFH *karst* | G *Karst* | H *carst* | I *carso* | R *ка́рст* | E *karsto*].
- ***kartun/o**. Rakonto o naraco konsistanta ek serio de desegnuri, ordinare dispozita bendatre ed ofte provizita per texto (komenti, dialogi, edc) insertita en buli o buxi super, sub o en la imaji [A *comic strip, strip cartoon, cartoon* | F *bande dessinée* | G *Comic* | H *cómic* | I *fumetto* | R *комикс* | E *bildstrio, komikso*]. NEVES (*Progreso* 326, p. 16), PONTNAU (*Progreso* 338, p. 2; 339, p. 2; 340, p. 2; 341, p. 2, 28), STUIFBERGEN (*Progreso* 341, p. 27).
- ***kasba/o**. Citadelo di Araba suvereno [A *kasbah*, AFI *casbah* | G *Kasba, Kasbah* | H *kasba* | I *casba, qasba* | E **kasbao*].
- ***kashu/o** [*Bot.*] Ren-forma *nuxo produktata da *kashuiero, kontenanta manjebla semino [A *cashew nut* | F *noix de cajou, anacarde, cajou* | G *Cashewnuss, Elefantenlaus* | HI *anacardo, H marañon* | I *anacardio, acagiù* | R *кешью* | E *akajunukso*].
- ***kashuiero**. Sempreverda arboro del fam. *Anacardiaceae*, kreskanta en multa tropikala landi (*Anacardium occidentale*).
- ***kashu-pomo**. Singla frukto-simila intumecinta supra parto dil pedunkli di *kashuiero, de qua pendas singla *kashuo.
- ***kasiterit/o** [*Min.*] Mineralo ek stana oxido (SnO₂) [AI *cassiterite* | F *cassitérite* | G *Zinnstein, Kassiterit* | H *casiterita* | R *касситерит, оловянный камень* | E *kasiterito*].
- ***Katalun/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Katalunia e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: la *Kataluna (linguo) [A *Catalan, Catalanian* | F *catalan* | G *katalanisch* | H *catalán* | I *catalano* | R *каталонский; каталанский* | E *kataluna*].
- ***Kataluno**. Membro di ta *etnio [A *Catalan, Catalanian* | F *Catalan* | G *Katalane* | H *catalán* | I *catalano* | R *каталонец* | E *kataluno*]. REM. KATALUNIANO signifikez nur “habitanto di Katalunia”. NEVES (*Gardero di trupi*, p. 44).
- ***katar/o** [*Rel.*] Adepto di *katarismo [A *Cathar* | F *cathare* | G *Katharer* | H *cátaro* | I *cataro* | R *катар* | E *kataro*]. ***katarismo**. Dualista religio, difuzita en plura Europana landi, precipue en *Okcitanian, inter la 11ma e 13ma yc [A *Catharism* | F *catharisme* | G *Katharismus* | HI *catarismo* | R *ката́ризм* | E *katarismo*].

- ***katars/o** 1 Sento di pasionala puresko o liberlesko pro forta emoci (hororo, kompatato, edc) ekvokata da sufrado da altri, sive en reala vivo, sive dum juo di teatraĵo, filmo, libro, edc. 2 [*Psik.*] Psikanalizala terapio qua vizas eliminar simptomi per parola exterigo di represata traumati. [AF *catharsis* | G *Katharsis* | H *catarsis* | I *catarsi* | R *катарсис* | E **katarso*].
- ***Kazak/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di *Kazakistan e lua linguo Turkala, kustumi, kulturo, edc: la **Kazaka* (linguo) [A *Kazakh* | F *kazakh* | G *kasachisch* | HI *kazaco* | R *казахский* | E *kazaĥa*]. ***Kazako**. Membro di ta *etnio [AF *Kazakh* | G *Kasache* | HI *kazako* | R *казах* | E *kazaĥo*].
- ***Kazakistan** [*Geog.*] Lando en mez-Azia ed Europa, este di Kaspia [AF *Kazakhstan*, A *Kazakstan* | G *Kasachstan* | H *Kazajistán* | I *Kazakistan* | R *Казахстан* | E *Kazaĥio*].
- ***kechup/o**. Sauco ek tomati, vinagro, sukro, salo e diversa spici [AFHI *ketchup* | G *Ketchup* | H *kétchup* | R *кетчуп* | E *keĉupo*].
- ***kefir/o**. Drinkaĵo ek fermentacinta lakto, origine Kaukaziana [AI *kefir* | FH *kéfir*, F *képhir* | G *Kefir* | I *chefir* | R *кефир* | E *kefiro*].
- ***kefir-grani**. Granatra mixuro ek diversa bakterii e hefi, uzata kom fermento por facar *kefiro. ► *KOMBUCHO
- ***Kelt/a** [*Etnog.*] 1 Koncernanta plura antikva *Indoeuropeana *etnii qui invadis granda parto di Europa ed Avana-Azia e populizis precipe Gallia, Wals ed Irlando, e lia lingui, kustumi, kulturo, edc. [A *Celtish* | F *celtique*, *celte* | G *keltisch* | H *céltico*, *celta* | I *celtico* | R *кельтский* | E *kelta*]. 2 Koncernanta plura moderna lingui apartenanta al sama familio kam ta lingui desaparinta: la **Kelta* lingui. ***Kelto**. Membro di ta antikva *etnii. [A *Celt* | F *Celte* | G *Kelte* | HI *celta* | I *celto* | R *кельт* | E *kelto*]. 📖 MARTIGNON (*Letro internacia* 1996, okt.-dec., p. 2).
- ***Keny/a** [*Geog.*] Lando en est-Afrika, inter Etiopia e Tanzania [AFI *Kenya* | GHI *Kenia* | R *Кения* | E *Kenjo*]. ► *SWAHILIA
- ***Khant/a** [*Etnog.*] Koncernanta *etnio qua habitas *Khantia-Mansia, e lua linguo *Fino-ugra, kustumi, kulturo, edc: la **Khanta* (linguo) [A *Khanty* | F *khanty* | G *chantisch* | I *ostiac* | R *хантыйский* | E **ĥanta*]. ***Khanto**. Membro di ta *etnio [AF *Khanty* | (~i) G *Chanten* | I *Ostiac* | R *хант* | E **ĥanto*].

***Khantia-Mansi/a** [*Geog.*] Autonomia distrikto en Rusia, habitata precipue da *Khanti e *Mansi [A *Khantia-Mansia* | F *Khantis-Mansis* | G *autonome Kreis der Chanten und Mansen* | H *Janti-Mansi* | I *Chantia-Mansia* | R Ханты-Мансийский автономный округ | E **Ĥanti-Mansio*].

***kind/o**. Homo infanta o puera, de lua nasko til adoleco-tempo (t.e. til ke lu evas 14 yari cirkume) [A *child* | F *enfant* | G *Kind* | H *niño; niña* | I *ragazzo, bambino; ragazza, bambina* | R ребёнок | E *infano*]. REM. Vorto proponita en junio 1910, oficala inter februaro 1912 ed aprilo 1914 ed itere populara dum la recenta yari. 📖 Propozo e decidi pri *KINDO: *Progreso* III (p.202), IV (p.690) e VII (p.194) | Kompleta historia noto: NARDINI, *Linguolisto* 767⁽⁴⁰⁾ | Moderna uzado: MARTIGNON (*Letro internacia* 1997, jan.-mart., p.4; *La suno di Tiahuanako*, p.8; *Kuriero internacia* 2006, 2, p.21; 3, p.6; 2007, 2, p.11, 22), NARDINI (*Progreso* 321, p.14, 15), STEVENSON (*Progreso* 322, p.18; 332, p.27), NEVES (*Progreso*, 325, p.15; 326, p.16; *Dazlo*, p.14).

***kinkaju/o** [*Zool.*] Arborala mamifero karnivora del fam. *Procyonidae*, habitanta la foresti de Mez- e Sud-Ameriko e havanta preniva kaŭdo ed ekpulsebla lango (*Potos flavus*) [AF *kinkajou*, A *honey bear* | G *Wickelbär, Honigbär* | H *kinkajú, cuchumbí* | I *potosino, cercoletto giallo* | R кинкажу | E **kinkaju*].

***Kirgiz/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio de *Kirgizistano e lua lingvo Turkala, kustumi, kulturo, edc: la **Kirgiza* (lingvo) [A *Kyrgyz, Kirghyz* | F *kirghiz* | G *kirgisisch* | H *kirguís* | I *chirghiso, kirghiso, kirghizo* | R киргизский | E *kirgiza*]. ***Kirgizo**. Membro de ta *etnio [A *Kyrgyz, Kirghyz* | F *Kirghiz* | G *Kirgise* | H *kirguís* | I *chirghiso, kirghiso, kirghizo* | R киргиз | E *kirgizo*].

***Kirgizistano** [*Geog.*] Lando en mez-Azio, sude de *Kazakistano [A *Kyrgyzstan, Kirgyzstan* | FI *Kirghizistan* | G *Kirgisistan* | H *Kirguistán, Kirguizistán* | R Киргизия | E *Kirgizio*].

***Kiribati** [*Geog.*] Insulara lando en Polinezio [AFGHIR *Kiribati* | R Кирибати | E *Kiribato*].

***kivi/o** [*Bot.*] Frukto manjebla, oblonga, kun pilozaj brunaj ŝeloj e

⁽⁴⁰⁾ <http://tech.groups.yahoo.com/group/linguolisto/message/767>

- pulpo hele verda, acidatra, sukoza e plena de mikra nigra semini, produktata da kiviero [A *kiwifruit*, AFH *kiwi* | G *Kiwi* | H *quivi* | I *kivi* | R *киви* | E *kivo*]. ***kiviero**. Klimera arbusto del fam. *Actinidiaceae*, indijena en Chinia ma nun kultivata en altra regionoj ne tro kolda (*Actinidia deliciosa* = *Actinidia chinensis*).
- ***klamidi/o** [Biol.] Nomo de plura bakterioj del gen. *Chlamydia*, kiuj estas intracelulaj parazitoj de homoj, musoj kaj birdoj [AF *chlamydia* | G *Chlamydebakterie* | H *klamidio* | I *clamidia* | R *хламидия* | E *klamidio*].
- ***klaris/o** [Ekl.] Monakino de la ordeno de sankta Klara (*Ordo Sanctae Clarae*, O.S.C.), fondita en 1212 de Francisko (1181/1182-1226) kaj Klara (c. 1193-1253) de Asisi [A *Poor Clare*, *Poor Lady* | F *clarisse* | G *Klarisse* | H *clarisa* | I *clarissa* | R (simila) *клариссы* | E *klaranino*].
- ***klementin/o** [Bot.] Frukto tre simila al mandarino, kun oranĝe ruĝa ŝelo facile forigebla, produktata de klementiniero [A *clementine* | F *clémentine* | G *Klementine* | H *clementina* | I *mandarancio* | R *клементин* | E *klementino*]. ***klementiniero**. Arbusto de la fam. *Rutaceae*, hibrido de mandariniero kaj oranĝiero (*Citrus clementina*).
- ***klon/o** [Biol.] 1 Ensemblo de DNA-fragmentoj, celuloj aŭ individuoj havantaj identan genon pro devenado de ĝeneralmanipulato de la sama originala DNA-fragmento, celulo aŭ individuo. 2 Singla DNA-fragmento, celulo aŭ individuo de tiu ensemblo. 3 [Inf.] Preciza imituro de komputala programo aŭ aparato de alia firmao, ordinaro pli ĉipa ol la originalaĵo. [AF *clone* | G (1-2) *Klon*; (3) *Nachahmung*, *Clone* | H *clon* | I *clone* | R *клон* | E *klono*]. ***klonigar**. Produkti klonon: ***klonigar** bakteriojn [A *to clone* | F *cloner* | G *klonen* | H *klonar* | I *clonare* | R *клонировать* | E *kloni*].
- ***koati/o** [Zool.] Komunuma nomo de plura mamuloj insektivoroj kaj fruktivoroj de la gen. *Nasua* kaj *Nasuella* de la fam. *Procyonidae*, habitantoj de Mez- kaj Sud-Ameriko, havantaj tre pintatajn muzojn kaj longajn ringojn kaŭdo ofte stakanta [AF *coati* | G *Nasenbär*, *Rüsselbär* | H *coatí*, *cusumbe* | I *nasua* | R *коати* | E **koatio*].
- ***kobr/o** [Zool.] Komunuma nomo de plura venenaj serpentoj de la fam. *Elapidae*, precipe de la gen. *Naja*, kiuj minacataj plurlangaj siaj

kolo [AFHI *cobra*, AFH *naja* | G *Kobra* | I *naia* | R кобра | E *kobro*, *najo*].

***kognat/o**. Decendanto per femini de komuna femina ancestro [A *cognate* | F *cognat* | G *Kognat* | H *cognado* | I *parente in linea femminile* | R когнат | E *kognato*]. ► AGNATO

***kokl/o** [Zool.] Komuna nomo di plura bivalva moluski del fam. *Cardiidae*, karakterizata da ronde-kordiatra konko ek simetra valvi dense striizita, precipue: **ordinara** ***koklo**. Manjebla **koklo*, kun verdatra o bruna konko, qua habitas en la sablo di ne-profunda aqui litoral, precipue en Europa (*Cardium edule* = *Cerastoderma edule*) [A *common cockle* | F *coque européenne* | G *gewöhnliche Herzmuschel* | H *berberecho* | I *cuore di mare* | R сердцевидка съедобная | E **korkonko*]. 📖 STUIFBERGEN (*Progreso* 338, p. 12).

***kolaps/ar** (*ntr.*) Falar pro exhausteso. ***kolapso**. Tala ago [A *collapse* | F *collapsus* | G *Kollaps*, *Kreislaufversagen*, *Zusammenbruch* | H *colapso* | I *collasso* | R коллапс | E *kolapso*]. 📖 ROZE (p. 87).

***kolimat/ar** (*tr*) [Opt.] Igar lumo-radii o partikuli nediverganta o paralela, exemple en spektroskopo [A *to collimate* | F *collimater* | G *einstellen* | H *colimar* | I *collimare* | R колимировать | E *kolimati*].

***kombinacion/o** [Mat.] Singla del plura *k*-elementa subensembli formacebla per kombinar la elementi di *n*-elementa ensemblo, di qui la totala nombro kalkulesas per la formulo $n!/[k! \times (n-k)!]$ [A *combination* | F *combinaison* | G *Kombination* | H *combinación* | I *combinazione* | R сочетание | E *kombinaĵo*]. 📖 NARDINI (*Progreso* 328, p. 4, 9).

***kombuch/o**. Drinkajo ek fermentacinta teo, origine Aziana [AFHI *kombucha* | G *Kombucha* | R комбуча | E **kombuĉo*]. ► *KEFIRO

***Komor/i** [Geog.] Insulara lando en Indiana Oceano, inter Afrika e Madagaskar [A *Comoros* | F *Comores* | G *Komoren* | H *Comoras* | I *Comore* | R Коморские острова | E *Komoroj*].

***komputor/o** [Inf.] Elektronikal aparato qua traktas *datumi ed exekutas plura taski segun instrukcioni o programizo [A *computer* | F *ordinateur* | G *Computer* | H *ordenador*, *computadora* | I

computer | R *компьютер* | E *komputilo*]. 📖 RYLANDER (p. 70), MARTIGNON (*Letro Internaciona* 2000, may.-jun., p. 2), NEVES (*Progreso*, 325, p. 15; *Nia justifiko*, p. 15, 16; *Dazlo*, p. 14), STUIFBERGEN (*Progreso*, 326, p. 33), RODI (*La sucedanto*, p. 11, 49; *Narkotanti*, p. 42, 57, 96, 102, 124), ANTON (*Kuriero Internaciona* 2006, 2, p. 14), SCHLEMMINGER (*Progreso*, 341, p. 25; *Ido-saluto!* 3/2008, p. 17, 18).

***kondom/o**. Kauchuka protektilo por penis, uzata dum sexuago, por preventar infekteso o gravidigo [AFI *condom* | G *Präservativ, Kondom* | HI *preservativo*, H *condón* | I *profilattico* | R презерватив, кондом | E *kondomo*].

***konduktanc/o** [*Elekt.*] Fizikala grandeso inversa a *rezistanco, mezurata ye “siemens” (G) [AF *conductance* | G *Leitwert, Konduktanz* | H *conductancia* | I *conduttanza* | R проводимость | E *konduktanco*].

***konotacion/o** [*Ling.*] Sugestiva valoro di vorto, expresuro o koncepto [AF *connotation* | G *Konnotation* | H *connotación* | I *connotazione* | R коннотация | E *konotacio*]. ► *DENOTACIONO

***konstelacion/o** [*Astron.*] Ensemblo de steli qui vidate del Tero semblas formacar figuro, a qua on atribuas propra nomo [AF *constellation* | G *Konstellation, Sternbild* | H *constelación* | I *costellazione* | R констелляция | E *konstelacio*]. 📖 NEVES (*Progreso* 326, p. 16).

***kopepod/o** [*Zool.*] Komuna nomo di plura tre mikra krustacei del klaso *Maxillopoda*, inkluzanta multa planktonala speci [A *copepod* | F *copépode* | G *Kopepode* | H *copépodo* | I *copepode* | R копепод | E *kopepodo*].

***Kopt/a** [*Etnog.*] Koncernanta kristana *Egipti e lia linguo (nun nur liturgia), kustumi, kulturo, edc: *la* **Kopta* (linguo) | **Kopta* arto, eklezio [A *Coptic* | F *copte* | G *koptisch* | HI *copto*, H *cóptico* | I *cofto* | R коптский | E *kopta*]. ***Kopto**. Kristana *Egipto [A *Copt* | F *Copte* | G *Kopte* | HI *copto* | I *cofto* | R копт | E *kopto*].

***korpus/o**. Kolekturo de teksti od altra dokumenti, ordinare en elektronikala formato, uzata por studii ed analizi linguistikaj, literatural, edc [AFHI *corpus* | G *Korpus* | R корпус | E *korpuso*].

***kosher/a** [*Jud.*] 1 Preparita segun la riti di judaismo ortodoxa:

- **koshera disho*. 2 Qua ofras dishi tale preparita od irge relatatas a li: **koshera restorerio*. [AHI *kosher* | F *kascher* | G *koscher* | I *kasher* | R кошерный | E *košera*]. 📖 STUIFBERGEN (*Stono di helpo*, p. 10).
- ***Kosov/o** [Geog.] Lando en ex-Yugoslavia, sude di Serbia, deklarinta sua nedependo en 2008 [AFGHE *Kosovo* | I *Cossovo* | R Косово].
- ***kovalent/a** [Kem.] (pri atomala ligilo) Konsistanta ek un o plura pari de elektroni, en qui singla elektrono “cedesas” da singla atomo tale ligita [AF *covalent* | G *kovalent* | HI *covalente* | I *omeopolare, omopolare* | R ковалентный | E *kovalenta, nepolara*].
- ***krayt/o** [Zool.] Komuna nomo di plura venenoza serpenti del gen. *Bungarus* del fam. *Elapidae*, qui habitas sudal Azia e nutras su per lacerti, amfibii ed altra serpenti [AFH *krait* | F *bongare, bungare* | G *Krait, Bungar* | H *búngaro* | IE *bungaro* | R крайт, бунгар | E *krajto*].
- ***kretace/o** [Geol.] La triesma periodo di *mezozoiko (c. 145 yM til c. 65 yM ante nun) [A *Cretaceous* | F *Crétacé* | G *Kreide(zeit)* | H *Cretácico* | I *Cretaceo, Cretacico* | R меловой период | E *kretaceo*].
- ***krex/o** [Ornit.] Migrera ucelo del fam. *Rallidae*, nestifanta sur agri e prati, konocata pro sua noktala bramo, de qua derivas lua Latina nomo (*Crex crex*) [A *corncrake, landrail* | F *râle des genêts, roi caille* | G *Wachtelkönig, Wiesenralle* | H *guión de codornices* | I *re di quaglie* | R коростель | E *kreko*].
- ***kril/o** [Zool.] Komuna nomo di plura mikra planktonala krustacei del *ordono *Euphausiacea* [AFHI *krill* | G *Krill* | R криль | E *krilo*].
- ***Krime/a** [Geog.] Peninsulo an la Nigra Maro, nun autonoma republiko di *Ukrainia [AHI *Crimea* | F *Crimée* | G *Krim* | R Крым | E *Krimeo*].
- ***kriogenik/o** [Fizik.] Cienco pri produkto e studio di fenomenen di tre basa temperaturi [A *cryogenics* | F *cryogénie* | G *Kryogenik* | H *criogénica* | I *criogenia* | R криогеника | E *kriogeniko*].
- ***kriptografi/o**. Cienkala studio di kriptografo [A *cryptography* | F *cryptographie* | G *Kryptografie* | H *criptografía* | I *crittografia*,

criptografia | R криптография | E *kriptografio*].

***krizop/o** [*Entom.*] Komuna nomo di plura insekti del fam. *Chrysopidae* del *ordono *Neuroptera*, ofte afidiivora ed ordinare karakterizata da verda korpo, diafana *verda-veyna ali e perlatra okuli [A *green lacewing* | F *chrysope* | G *Florfliege*, *Goldauge* | H *crisopa* | R златоглазка | E *krizopo*].

***Kroat/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Kroatia e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: *la* **Kroata* (*linguo*) [A *Croatian* | F *croate* | G *kroatisch* | H *croata* | I *croato* | R хорватский | E *kroata*]. ***Kroato**. Membro di ta *etnio [A *Croat*, *Croatian* | F *Croate* | G *Kroate* | H *croata* | I *croato* | R хорват | E *kroato*]. **REM.** KROATIANO signifikez nur “habitanto di Kroatia”. 📖
PONTNAU (*Progreso* 339, p. 8).

***kudu/o** [*Zool.*] Singla de du speci di Afrikana antilopi di qui la maskuli havas ondatra korni (*Tragelaphus imberbis* e *Tragelaphus strepsiceros*) [AI *kudu* | F *coudou* | G *Kudu* | H *cudú* | I *cudù* | R куду | E *tragelafu*].

***kukuy/o** [*Bot.*] Granda tropikal sempre-verda arboro del fam. *Euphorbiaceae*, indijena en sud-Azia, nun kreskanta anke sur multa insuli di Pacifiko, precipue en Havayi, ube ol judikesas kom statal arboro, produktanta globatra frukti qui kontenas *nuxo de qua on ekstraktas oleo tradicionale uzata por multa skopi, nun precipue kom kosmetikajo (*Aleurites moluccana*) [AFHI *kukui*, *A candlenut (tree)*, *candleberry (tree)* | F *bancoulier*, *noyer de Bancoul* | G *Lichtnussbaum*, *Kukui-Nussbaum* | H *nogal de la India*, *árbol candil* | R кукуй, тунг молуккский, молуккское дерево | E *aleŭrito*].

***kultivar/o** [*Bot.*] *Taxono sub speco, indikanta kultivata planto obtenita per selektado e discerninda de altra planti samspeca pro sua *trayti partikulara [AFHI *cultivar* | G *Sorte* | R сорт | E *kultivaro*, *kultivformo*].

***kungfu/o** [*Sport.*] Generala nomo por plura *China kombat-arti, kun o sen armi [AI *kung fu* | FH *kung-fu* | G *Kung-Fu* | R кун-фу | E *kungfu*].

***Kurd/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua Iranan-lingua *etnio qua habitas *Kurdistan, e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: *la* **Kurda*

(linguo) [A *Kurdish* | F *kurde* | G *kurdisch* | H *kurdo*, HI *curdo* | R курдский | E *kurda*]. ***Kurdo**. Membro di ta *etnio [A *Kurd* | F *kurde* | G *Kurde* | H *kurdo*, HI *curdo* | R курд | E *kurdo*].

***Kurdistan** [*Geog.*] Regiono en west-Azia, habitata precipue da *Kurdi e dividita inter Turkia, Irak, Iran e (mikra-parte) Siria ed Armenia [AFGI *Kurdistan* | H *Kurdistán*, *Curdistán* | I *Curdistan* | R Курдистан | E *Kurdio*, **Kurdistano*].

kuret/o [*Kir.*] Kulieratra instrumento uzata por skrapar e netigar la interna surfaco di diversa organi [AF *curette*, A *curet* | G *Kürette* | H *cureta* | I *curetta* | R кюпетка | E *kureto*]. **kuretagar** (*tr.*) Skrapar e netigar per *kureto. **kuretago**. Tala ago [AI *curettage* | F *curetage* | G *Kürettage* | H *raspado*, *curetaje* | I *raschiamento* | R кюпетаж | E *kuretado*]. **REM.** Radiko ja oficala. 📖 ROZE (p. 40), C@RNAGHAN, MÖLLER. Mankas che DE COCK. Che Pesch: *KURETAR (eroroza formo).

***kurium/o** [*Kem.*] Elemento kun atomala numero 96 (Cm), tale nomizita pro le Curie [AF *curium* | G *Curium* | HI *curio* | R кюри́й | E *kuriumo*].

***kvas/o**. Drinkajo, tre poka alkoholizita, ek fermentacinta pano frumenta, sekala o hordea, ofte aromatizita per frukti, tre populara en Rusia, *Ukrainia, Polonia ed altra landi est-Europana [AFHI *kvas*, A *kvass*, *quass* | F *kwass* | G *Kwass* | I *cuas* | R квас | E *kvaso*].

L

***laktik/a** [*Biokem.*] **1** Koncernanta acido (C₃H₆O₃) formacata per bakterial fermentaco di laktoso ed altra sukero e anke produktata da muskuli kande mankas oxigeno. **2** Koncernanta fermentaco qua produktas ta acido. [A *lactic* | F *lactique* | G *Milch(säure)*- | H *láctico* | I *lattico* | R молочный | E *laktata*].

***lantanid/o** [*Kem.*] Singla de intersimila elementi havanta atomala numeri inter 57 e 71 e sequanta lantano en la periodala tabelo [AF *lanthanide*, A *lanthanoid* | G *Lanthanoid* | H *lantánido* | I

lantanide | R лантанид, лантанойд | E *lantanido*].

***laser/o**. Aparato emisantanta tre streta e koheranta lum-ondo kun tre preciza frekueso: **laser-radii* [AFI *laser* | G *Laser* | H *láser* | R лазер | E *lasero*].

***laterit/o** [*Geol.*] Tropikala sulo hele o brune reda, tre feroza ed aluminioza [A *laterite* | F *latérite* | G *Laterit* | H *laterita* | I *laterite* | R латерит | E *laterito*].

+**latrin/vaz/o**. Latrinala meblo uzata por urinifo, fekifo e vomo, konsistanta ek vazo ceramika od *inox, ordinare provizita per sidila platajo mi-cirkla, lido ed aquo-spricigiva aparato [A *toilet, toilet bowl* | F *toilette* | G *Toilette* | H *inodoro, retrete, taza* | I *vaso, water* | R унитаз | E *+necessego, +neceseja sego, °necesujo, *necesabo*].

***laurenci/o** [*Kem.*] Sintezal elemento kun atomala numero 103 (Lr) [AF *lawrencium* | G *Lawrencium* | H *laurencio*, HI *lawrencio* | I *laurenzio, lorenzo* | R лоуренсий | E *laŭrencio*].

+**laut/parol/il/o**. Elektromekanikala aparato transformanta elektrala kurento a son-ondi [A *loudspeaker, speaker, speaker system* | F *haut-parleur* | G *Lautsprecher* | H *altavoz, bafle*, (Amer.) *parlante* | I *altoparlante* | R громкоговоритель | E *laŭtparolilo*]. ►
(*)MEGAFONO

***legu/o**. Anciena mezur-unajo di longeso, diversa-valora segun la landi (4 km cirkume): [A *league* | F *lieue* | G *Wegstunde* | H *legua* | I *lega* | R лье, лига | E *leŭgo*].

***lepton/o** [*Fizik.*] Singla de subatoma partikuli (elektroni, *muoni, edc) havanta *“(spin” 1/2 e ne partoprenanta forta interagi [AF *lepton* | G *Lepton* | H *leptón* | I *leptone* | R лептон | E *leptono*].

***Lesot/o** [*Geog.*] *Enklava lando en Sudafrika [AFGI *Lesotho* | HE *Lesoto* | R Лесото].

+**lev/chariot/o**. Vehilo quadri-rota, movata per elektro- o fuel-motoro, provizita per du avana vertikala reli, alonge qui shovesas adsupre ed adinfre bi-denta forko, per qua on levas, enmagazinigas o transportas vari, ordinare kargita sur (*)paleti [A *forklift, forklift truck, lift truck* | F *chariot élévateur* | G *Gabelstapler* | H *carretilla elevadora* | I *carrello elevatore* | R штабелёр | E *levĉaro*]. ► (*)PALET-PORTILO

- ***Lichtenstein** [*Geog.*] Mikra princio inter Suisia ed Austria [AFGHI *Liechtenstein* | R Лихтенштейн | E *Liĥtenŝtejno*].
- ***lift/o**. Aparato qua movas personi inter etaji di edificio [A *lift*, (US) *elevator* | F *ascenseur* | G *Aufzug*, *Lift* | H *ascensor* | I *ascensore* | R лифт | E *lifto*]. ***liftisto**. Persono di qua la tasko esas manovrar *lifto [A *lift operator*, *lift boy*, (US) *elevator boy* | F *liftier* | G *Liftjunge* | H *ascensorista* | R лифтёр | E *liftisto*]. 📖 (~o) ROZE (p. 88), PESCH, RYLANDER (p. 62), STUIFBERGEN (*Progreso* 338, p. 8).
- ***limbus/o** [*Ekl.*] Singla de du loki an la limiti di inferno, ube restas respektive la anmi di infanti mortinta ante baptesar ed olti di justu mortinta ante la rezurekto da Iesu Kristo [AHIE *limbo* | F *limbe* | G *Limbus* | R лимб | L *limbus*].
- ***lime/o** [*Bot.*] Frukto mikra e verd(atr)a, ronda od ovala, richa ye vitamino C, kontenanta acidatra suko, ordinare uzata quale citron-suko en Usa ed en tropikala landi [AF *lime* | G *saure Limette*, *Limonelle* | H *lima*, *lima ácida* | I *limetta*, *limetta acida* | R лайм | E *limeo*, *verda citrono*]. ***limeiero**. Arbustatra citruso, tre dornoza, indijena en sudest-Azia, produktanta *limei (*Citrus* (x) *aurantiifolia*).
- ***limfocit/o** [*Biol.*] Mononuklea leukocito, rondatra, qua trovesas en sango e precipue en limfo [AF *lymphocyte* | G *Lymphozyt* | H *linfocito* | I *linfocita* | R лимфоцит | E *limfocito*].
- ***limfom/o** [*Patol.*] Tumoro qua afektas la limfala ganglioni [A *lymphoma* | F *lymphome* | G *Lymphom* | H *linfoma* | R лимфома | E *limfomo*].
- ***limpet/o** [*Zool.*] Komuna nomo di plura gasteropoda moluski konatra, precipue del gen. *Patella*, qui ordinare adheras a roki apudmara [A *limpet* | F *patelle*; *bernique*; *arapède* | G *Napfschnecke* | H *lapa* | I *patella* | R блюдечко | E *patelo*].
- ***limuzin/o**. Automobilo longa, klozita, havanta adminime quar pordi ed ofte parieto avan la voyajanti [AFI *limousine* | G *Limousine* | H *limusina* | R лимузи | E *limuzino*].
- ***lipaz/o** [*Biokem.*] Singla del enzimi qui katalizas la hidrolizo di lipidi [AF *lipase* | G *Lipase* | H *lipasa* | I *lipasi* | R липаза | E *lipazo*].
- ***litosfer/o** [*Geol.*] Extera solida strato dil terglobo, inkluzanta la

krusto e la supra parto dil ⁺mantelo, dika de inter 50 km e 200 km [A *lithosphere* | F *lithosphère* | G *Lithosphäre* | HI *litosfera* | R литосфера | E *litosfero*].

***Lituan/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Lituania e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: *la *Litua* (linguo) [A *Lithuanian* | F *lituanien* | G *litauisch* | HI *lituano* | R ЛИТОВСКИЙ | E *litova*].

***Lituan**. Membro di ta *etnio [A *Lithuanian* | F *Lituanien* | G *Litauer* | HI *lituano* | R ЛИТОВЕЦ | E *litovo*]. **REM.** LITUANIANO signifikez nur “habitanto di Lituania”.

***Livon/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Livonia e lua linguo *Fino-Ugra, kustumi, kulturo, edc: *la *Livona* (linguo) [A *Livonian* | F *livonien* | G *livisch* | H *livonio* | I *livone* | R ЛИВСКИЙ | E *livona*]. ***Livono**. Membro di ta *etnio [A *Livonian*, *Liv* | F *Livonien*, *Live* | G *Livländer*, (~i) *Liven* | H *livonio* | I *livone* | R ЛИВ | E *livono*]. **REM.** LIVONIANO signifikez nur “habitanto di Livonia”.

***lobi/o**. Grupo de reprezentanti di ekonomial, ideologia od altraspoca organizuri qui esforcas per propagando, minacado, pekunio od altra moyeno influar la decidi di politikisti e legifisti favore la interesi di ta organizuri [AFHI *lobby* | G *Lobby* | R лобби | E *premgrupo*, **lobio*]. 📖 NEVES (*Progreso* 339, p. 24).

***logotip/o**. Desegnuro o skriburo uzata kom simbolo por firmo, societo, edc [AFI *logo* | F *logotype* | G *Logo* | HIE* *logotipo* | R логотип].

***Lombard/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Lombardia e lua linguo Romanala, kustumi, kulturo, edc: *la *Lombarda* (linguo) [A *Lombard*, *Lombardic* | F *lombard* | G *lombardisch* | HI *lombardo* | R ломбардский | E *lombarda*]. ***Lombardo**. Membro di ta *etnio [AFG *Lombard* | HIE *lombardo* | R ломбардец]. **REM.** LOMBARDIANO signifikez nur “habitanto di Lombardia”. ►
*LONGOBARDA

***Longobard/a** [*Etnog.*] Koncernanta anciena Germanala *etnio qua en la 6ma yc invadis granda parto de nord- e mez-Italia, e lua kustumi, kulturo, edc [A *Lombard*, *Lombardic* | F *lombard* | G *lombardisch* | H *lombardo*, HI *longobardo* | R лангобардский | E *longobarda*, *lombarda*]. ***Longobardo**. Membro di ta *etnio [AFG *Lombard*, *Longobard*, *Langobard* | HE *lombardo*, HE

longobardo | I *Longobardo* | R *лангобард*]. ► **LOMBARDA*

***lontan/a** (*lit.*) Desproxima, multe distanta [A *distant, far* | F *lointain* | G *fern* | H *remoto*, HI *distante* | I *lontano* | R *дальный; далёкий; отдалённый* | E *malproksima, fora, *lontana*]. 📖 ROZE (p. 88), CARLEVARO (*Esperantal antologio en Idolinguo*, p. 23), JUSTE (*La jaro*, p. *8, 17, 26, 58, 106; *Un parler d'amis*, p. 14; *Idala foliumi*, p. 6), STUIFBERGEN (*Stono di helpo*, p. 7, 15, 18, 25, 35; *Progreso* 325, p. 18; 331, p. 37; 336, p. 11, 23; 337, p. 16; 338, p. 7, 10, 14; 340, p. 19).

***loris/o** [*Zool.*] Komuna nomo di plura sud-Aziana arborala (*)primati del gen. *Loris*, senkauda e mikra-orela [AFH *loris* | G *Loris* | I *lori* | R *лори* | E *loriso*]. ► **GALAGO*, MAKIO, **TARSIO*

***luminec/ar** (*ntr.*) [*Fizik.*] Emissar lumo sub basa temperaturo, exemple fosforece o kemie, kontraste ad inkandecar [A *to be luminescent, luminesce* | F *être luminescent* | G *lumineszieren* | H *ser luminescente* | I *essere luminescente* | R *люминесцировать* | E *lumineski*].

***luteci/o** [*Kem.*] Elemento kun atomala numero 71 (Lu) [A *lutetium, lutecium* | F *lutétium, lutécium* | G *Lutetium* | HE *lutecio* | I *lutezio* | R *лютеций*].

M

***Macedon/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di °Macedonia e lua linguo Slava, kustumi, kulturo, edc: *la *Macedona (linguo)* [A *Macedonian* | F *macédonien* | G *mazedonisch* | H *macedonio* | I *macedone* | R *македонский* | E *makedona, macedona*].

***Macedono**. Membro di ta Slava *etnio [A *Macedonian* | F *Macédonien* | G *Mazedonier* | H *macedonio* | I *macedone* | R *македонец* | E *makedono, macedono*].

°**Macedoni/a** [*Geog.*] Lando okupanta la nordwestala parto di olima *Makedonia, inter Serbia e Grekia, qua divenis nedependanta de Yugoslavia en 1991 [A *Macedonia* | F *Macédoine* | G *Mazedonien*

- | HI *Macedonia* | R Македония | E *Makedonio, Macedonia*].
Macedoniano. Habitanto di Macedonia.
- ***machet/o.** Pezoza kultelo larja-lama, ordinare uzata por trancar sukro-kani ed apertar ped-voyo en densa foresto, precipue en Sud-Amerika ed Afrika [AH *machete* | F *machette* | G *Machete* | R *мачете* | E *maçêto*].
- ***macis/o.** Spico ek arilo di semino di muskadio [A *mace* | FHI *macis* | G *Muskatblüte* | R *мускатный цвет, мацис* | E *maciso*].
- ***magent/a.** Nom-epiteto di primara koloro purpuratra, importanta en imprimado [AFGHI *magenta* | R *маджента* | E **magenta*].
- ***magn/o** [*Geol.*] Varmega liquida materio qua produktas profunde en la ter-krusto e transformesas a petro kande ol koldeskas en profundaĵo o sur la surfaco [AFHI *magma* | G *Magma* | R *магма* | E *magmo*]. NEVES (*Progreso* 327, p. 8).
- +**magnet/ism/o.** Fiziko pri magneteso [A *magnetics, magnetism* | F *magnétisme* | G *Magnetik* | HIE *magnetismo* | R *магнетизм*]. RYLANDER (p. 312).
- ***magneton/o** [*Fizik.*] Unajo elementala di momento magnetala [A *magneton* | F *magnéton* | G *Magneton* | H *magnetón* | I *magnetone* | R *магнетон* | E *magneton*].
- ***magnetron/o** [*Elekt.*] Tubo elektronikala qua produktas +mikro-onĉi, uzata por radaro e por koquo [AI *magnetron* | F *magnétron* | G *Magnetron* | H *magnetrón* | I *magnetrone* | R *магнетрон* | E *magnetrono*].
- ***makabr/a.** Qua ekvokas pensi pri morto: *rakonto, kansono*
 **makabra* [AF *macabre* | G *makaber* | HI *macabro* | R *мрачный, ужасный* | E *makabra*].
- ***makadami/o** [*Bot.*] Tre oleoza ronda *nuxo produktata da *makadamiiero [A *macadamia (nut)* | F (*noix de*) *macadamia* | G *Macadamianuss* | H *macadamia* | I *noce macadamia* | R *макадамия* | E **makadamio*]. ***makadamiiero.** Komuna nomo di plura arbori del gen. *Macadamia* del fam. *Proteaceae*, indijena en Australia, Nova Kaledonia e *Sulawesi, precipue dil du speci qui produktas manjebla *nuxi (*Macadamia integrifolia* e *Macadamia tetraphylla*).
- ***Makau** [*Geog.*] Specala administro-regiono en sud-Chinia, weste di

- *Hong-Kong, sub Portugalana administro til 1999 [AFHI *Macao*, AF *Macau* | GE *Makao* | R *Макао*]. ***Makauano**. Civitano di Makau.
- ***Makedon/a 1** [*Etnog.*] Koncernanta la indijeni di *Makedonia (1) e lia kustumi, kulturo, dialekto dil moderna Greka linguo, edc. 2 [*Hist.*] Koncernanta la precipua *etnio di *Makedonia (2) e lua kustumi, kulturo, mortinta linguo (o dialekto dil klasika Greka), edc [(1,2) A *Macedonian* | F *macédonien* | G *makedonisch* | H *macedonio* | I *macedone* | R *македонский* | E *makedona*, *macedona*]. ***Makedono. 1** [*Etnog.*] Indijeno di *Makedonia (1). 2 [*Hist.*] Membro di ta *etnio [(1,2) A *Macedonian* | F *Macédonien* | G *Makedonier* | H *macedonio* | I *Macedone* | R *македонец* | E *makedono*, *macedono*].
- ***Makedoni/a 1** [*Geog.*] Historiala e geografiala regiono en la nordo di Grekia. 2 [*Hist.*] Antiqua rejio en ta regiono, inter Epiro e Trakia, patrio di Aléksandros la Granda [A (2) *Macedon*, (1,2) *Macedonia* | (1,2) F *Macédoine* | G *Makedonien* | HI *Macedonia* | R *Македония* | E *Makedonio*, *Macedonio*].
- ***makro/** Pref. cienkala indikanta grandeso, kontraste a *mikro/:
 *makromolekulo, *makronukleo, *makrofiziko,
 *makroekonomiko [AFHI *macro/* | G *Makro/* | R *макро/* | E *makro/*].
- ***makrobiotik/o**. Specala vivostilo de Aziana origino, karakterizata i.a. da nutrala sistemo qua uzas precipue legumi e cereali sen kemiala adjuntaji e klasifikas la nutrivi segun la principo di “yin” e “yang”: *makrobiotikala nutrivo, disho, restorerio [A *macrobiotics* | F *macrobiotique* | G *Makrobiotik* | H *macrobiótica* | I *macrobiotica* | R *макробиотика* | E *makrobiotiko*].
- ***makrobiotikano**. Adepto di makrobiotiko.
- ***makrofago** [*Biol.*] Singla de granda fagociti deveninta de sangala *monociti [AF *macrophage* | G *Makrophage* | H *macrófago* | I *macrofago* | R *макрофаг* | E *makrofago*].
- ***makroskop/a** [*Biol.*] Videbla per nuda okuli, sen rekurso a mikroskopo od altra instrumento (Ant. MIKROSKOPALA) [A *macroscopic* | F *macroscopique* | G *makroskopisch* | H *macroscópico* | I *macroscopico* | R *макроскопический* | E

makroskopa].

***Malayal/a** [*Etnog.*] Koncernanta *etnio dil Indiana stato Keral e lua *Dravida linguo, kustumi, kulturo, edc: *la* **Malayali* | *la* **Malayala* (linguo) [*A Malayalee*, *AG* (linguo) *Malayalam* | *F* (linguo) *malayalam* | *H malabar* | *I malabarico* | *R* малайали; (linguo) малялам | *E malajala*].

***Malayzi/a** [*Geog.*] Lando en sudest-Azia, inter *Taylando, Indonezia, *Singapur, Brunei e Filipini, quan habitas plura *etnii (majoritate Malayi) ed ube parolesas la Malaya kom oficala linguo [*AGI Malaysia* | *F Malaisie* | *H Malasia* | *I Malesia* | *R* Малайзия | *E Malajzio*].

+**mam/zon/o**. Subvesto por mulieri, konsistanta en ulasorta zono provizita per du mi-sfera peci, por subtenar la mami [*A bra*, *brassiere* | *F soutien-gorge* | *G Büstenhalter*, *BH* | *H sujetador*, *sostén* | *I reggiseno*, *reggipetto* | *R* лиф, лифчик, бюстгальтер | *E tamzono*].

***mamb/o** [*Muz.*] Kubana muziko e danso, tre populara dum la 50a yari dil 20ma jc [*AFHIE mambo* | *G Mambo* | *R мамбо*].

***mamba/o** [*Zool.*] Komuna nomo di plura Afrikana serpenti del gen. *Dendroaspis* del fam. *Elapidae*, arboral, rapida e tre venenoza [*AFHI mamba* | *G Mamba* | *R мамба* | *E elapo*].

***Manike/o** [*Rel.*] Persa fondinto di *manikeismo (Mani, c. 216-276).

***manikeano**. Dicipulo di *Manikeo od adepto di *manikeismo [*A Manichean*, *Manichaeon*, *Manichee* | *F manichéen* | *G Manichäer* | *H maniqueo* | *I manicheo* | *R манихей* | *E manikeano*].

***manikeismo**. Dualista doktrino segun qua existas kosmala konflikto inter la principi di lumo (lo bona) e tenebro (lo mala) [*A Manichaenism*, *Manicheism* | *F manichéisme* | *G Manichäismus* | *H maniqueísmo* | *I manicheismo* | *R манихейство* | *E manikeismo*].

REM. La fondinto nomesis Mani en la Persa. En la Latina on uzis la nomo *Manes* (genit. *Manētis*) por indikar l'autoro e *manichaei* (genit. *manichaeōrum*) por l'adepti. Tamen santa Augustinus (354-430) kelke komplikis la kozo, nam en sua famoza verko *Confessiones* ("Konfesi", Libro V) il uzis la vorto *Manichaeus* por indikar anke la fondinto. 📖 (~ismo) MARTIGNON (*Kuriero internaciona* 2006, 3, p. 6).

***Mans/a** [*Etnog.*] Koncernanta *etnio qua habitas *Khantia-Mansia,

e lua linguo *Fino-ugra, kustumi, kulturo, edc: la **Mansa* (linguo) [A *Mansi* | FI *mansi* | G *mansisch* | I *vogulico* | R мансийский | E **mansa*]. **Manso**. Membro di ta *etnio [AF *Mansi* | (~i) G *Mansen* | I *Mansi*, *Vogulo* | R (~i) манси | E **manso*].

***mant/o** [*Zool.*] Komuna nomo di plura insekti chasera del *ordono *Mantodea*, qui dum vartar la viktimi sidas kun l'avana gambi levita e flexita, quaze pregante, precipue: **Europana** ***manto**. Longa *manto, verda, grizatra o paliea, segun la *ambiente en qua eventis la lasta muo (*Mantis religiosa*) [A *European mantis* | F *mante religieuse* | G *europäische Gottesanbeterin* | H *santateresa* | I *mantide religiosa*, *mantide europea* | R богомол обыкновенный | E *manto*].

+**mantel/o** 2 [*Geol.*] Dika strato dil terglobo, inter la krusto e la kerno [A *mantle* | F *manteau* | G *Erdmantel* | H *manto* | I *mantello* | R мантия | E *mantelo*].

***maronit/a**. Koncernanta katolika eklezio kun orientala ritaro en Libano, Siria ed altra landi: **maronita eklezio*, *patriarko*, *ritaro* [A *Maronite* | F *maronite* | G *maronitisch* | HIE *maronita* | R маронитский]. ***maronito**. Membro di ta eklezio [A *Maronite* | F *maronite* | G *Maronit* | HI *maronita* | R маронит | E *maronito*].

***marshmal/o**. Dolcajo sponjatra origine facita ek malvavisko [AI *marshmallow* | F *guimauve* | G *Marshmallow*, *Mäusespeck* | H *malvavisco*, *masmelo*, *nube*, *esponjita* | R маршмалоу | E **maršmalo*].

***marsupi/o** [*Biol.*] Abdominala pelo-posho che la femini di grupo de primitiva mamiferi, qua kontenas la mameti e shirmas la yuni dum la unesma kresko-tempo pos lia nasko [A *marsupial pouch*, AF *marsupium* | F *poche marsupiale* | G *Marsupium*, *Beutel* | H *bolsa marsupial*, HIE *marsupio* | R сумка]. **marsupialo**. Singla del primitiva mamiferi del *ordono *Marsupialia* (exemple kangurui e koali), qui habitas Australia e Sud-Amerika e di qui la femini havas *marsupio [AFH *marsupial* | G *Beuteltier* | I *marsupiale* | R сумчатое | E *marsupiulo*]. **REM.** MARSUPIAL/ cesez existar kom aparta radiko.

***maskot/o**. Persono, objekto o (plu ofte) bestio uzata kom simbolo

od emblemo di grupo de personi, institucuro, evento, edc [A *mascot* | FI *mascotte* | G *Maskottchen, Maskotte* | H *mascota* | R *маскот* | E **maskoto*].

***Maur/a** [Etnog.] Koncernanta diversa tribui Araba e Berbera, precipue olti qui konquestis Iberia en 711, e lia kustumi, kulturo, edc [A *Moorish* | F *maure, more* | G *maurisch* | HI *moro* | R *мавританский* | E *maŭra*]. ***Mauro**. Membro di ta tribui [A *Moor* | F *More, FG Maure* | HI *moro* | R *мавр* | E *maŭro*]. NEVES (*Progreso* 326, p. 16; *Disparati di la frati*, p. 22), STUIFBERGEN (*Progreso* 335, p. 13). ► *SARACENO

(*)**megafon/o**. Aparato kono-forna, ordinare portebla, por lautigar e direktar la voco di parolanto, uzata precipue dum surstrada asembli [A *megaphone, loud hailer, (US) bullhorn* | F *mégaphone* | G *Megaphon, Sprachrohr* | H *megáfono* | I *megafono* | R *мегафон, рупор* | E *laŭtparolilo, megafono*]. **REM.** Ca defino di (*)MEGAFONO, quan impozas la internacioneso dil termino, esas konforma a DYER ma ne a PESCH, qua donas a (*)MEGAFONO la senco di *LAUT-PAROLILO.

***mek/ar** (ntr.) Bramar quale kapro [A *to bleat* | F *bêler, bégueter* | G *meckern* | H *balar* | I *belare* | R *блелять* | E *meki*]. ► *BLEKAR

***melamin/o** [Kem.] Organika substanco (C₃H₆N₆) uzata por fabrikar sintezala rezini [A *melamine* | F *mélamine* | G *Melamin* | HI *melamina* | I *melamina* | R *меламин* | E **melamino*]. **REM.** Dicerenda de MELANINO [Biol.], ja oficala (CARNAGHAN).

***Melanezi/a** [Geog.] Subregiono di Oceania kontenanta i.a. Nova Guinea, Nova Kaledonia, *Vanuatu e Fidji [AHI *Melanesia* | F *Mélanésie* | G *Melanesien* | R *Меланезия* | E *Melanezio*].

***melism/o** [Muz.] Tonal chanjo en silabo di texto dum ke olca esas kantata [AFHI *~a* | G *Melisma* | R *мелизм* | E **melismo*]. STUIFBERGEN (*Progreso* 338, p. 12).

***mendelevi/o** [Kem.] Elemento kun atomala numero 101 (Md) [A *mendelevium* | F *mendélévium* | G *Mendelevium* | HIE *mendelevio* | R *менделевий*].

***mer/o** [Zool.] Manjebla fisho del fam. *Serranidae*, habitanta precipue Atlantiko, karakterizata da granda kapo e grosa labii (*Epinephelus marginatus* = *Epinephelus guaza*) [A *grouper* | F

mérou | G *Zackenbarsch* | H *mero* | I *cernia bruna* | R *группер* | E **mero*]. NEVES (*Progreso* 326, p. 17). ► **CHERNO*

mezencefalo/o [*Anat.*] Regiono di cerebro super la ringatra protuberanco e sub **diencefalo*, kontenanta la cerebrala pedunkli, la quadrijemela tuberi e la supra cerebelala pedunkli [A *mesencephalon* | F *mésencéphale* | G *Mittelhirn, Mesencephalon* | H *mesencéfalo* | I *mesencefalo* | R *средний мозг* | E *mezencefalo*].

***mezon/o** [*Fizik.*] **Hadrono* konsistanta ek du quarki [A *meson* | F *méson* | G *Meson* | H *mesón* | I *mesone* | R *мезон* | E *mezono*].

***mezozoik/o** [*Geol.*] La duesma ero di **fanerozoiko* (c. 245 yM til c. 65 yM ante nun), dividita en tri periodi (triaso°, juraso° e **kretaceo*) [A *Mesozoic* | F *Mésozoïque* | G *Mesozoikum* | H *Mesozoico* | R *мезозой* | E *mezozoiko*].

***Mikmak/a** [*Etnog.*] Koncernanta aborijena Nord-Amerikana tribuo e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: *la *Mikmaki* | *la *Mikmaka* (linguo) [AG *Mikmaq, Micmac* | FH *micmac* | I *Mi'kmaq* | E **mikmaka*].

⁺**mikro/** 2 Pref. ciencala indikanta mikreso, kontraste a **makro/*: ⁺*mikrokosmo*, ⁺*mikroekonomiko* [AFGH *micro/* | G *Mikro/* | R *микро/* | E *mikro/*].

***mikrofich/o**. Vaste uzata formo di mikrofilmo [AFI *microfiche* | G *Mikrofiche* | H *microficha* | R *микрофиша* | E **mikrofiço*].

***Mikronezi/a** [*Geog.*] 1 Subregiono di Oceania kontenanta centi de mikra insuli en sud-Pacifiko. 2 Lando okupanta plura insuli di ta subregiono, nordeste di **Papua-Nova-Guinea* [AH *Micronesia* | F *Micronésie* | G *Micronesien* | R *Микронезия* | E *Mikronezio*].

⁺**mil/foli/o** [*Bot.*] ► AKILEO

***militar/a**. Militistala [A *military* | F *militaire* | G *Militär-, militärisch* | H *militar* | I *militare* | R *военный* | E *militista*].

***militarigar**. Organizar o preparar **militare* (exemple, per sendar soldati, docar militara aferi, augmentar la povo di armeo, edc): **militarigar lando, regiono*. ***militarismo** 1 Politikala sistemo en qua preponderas la **militara* povo. 2 Tendenco a fortigar armeo e solvar konflikti (precipue internaciona) per milito. ***militaristo**. Adepto di ta sistemo o tendenco. **REM.** MILITARISM/ cesez existir kom aparta radiko. DYER prizentas MILITARISTO e MILITARIGAR

kom derivaji de MILITARISMO, quo supozigas “latenta” existo di MILITAR/ kom aparta radiko; STUIFBERGEN (*Progreso* 338, p. 10: **militara zono*).

°**miocen/o** [*Geol.*] La quaresma epoko di °terciaro (c. 23 yM til c. 5 yM ante nun) [*AI Miocene* | *F Miocène* | *G Miozän* | *H Mioceno* | *R миоцен* | *E mioceno*].

***misil/o**. [*Mil.*] Exploziva projektilo su-propulsanta e direktebla [*AFI missile* | *G Rakete, Flugkörper* | *H misil* | *R реактивный снаряд; ракета* | *E misilo*]. 📖 RYLANDER (p. 62).

***mocion/o**. Formala propozo quan persono o grupo de personi prizentas dum asemblo (exemple, en parlamento), e pri qua la tota asemblitaro mustas votar por aprobo o desaprobo [*AF motion* | *G Antrag* | *H moción* | *I mozione* | *R предложение* | *E mocio*].

***mociono pri konfido** [*Pol.*] Parlamentala *mociono prizentata da guverneriala partiso, por ke la opozantaro povez manifestar konfido pri la guvernerio [*A motion of confidence* | *F question de confiance* | *G Vertrauensfrage* | *H moción de confianza* | *I mozione di fiducia* | *R вопрос о доверии* | *E +mocio pri konfido*].

***mociono pri nekonfido** [*Pol.*] Parlamentala *mociono prizentata da opozantaro, por febligar o demisionigar la guvernerio [*A motion of no confidence* | *F motion de censure* | *G Mißtrauensvotum, Mißtrauensantrag* | *H moción de censura* | *I mozione di sfiducia* | *R предложение о недоверии* | *E +mocio pri nekonfido*]. 📖 (~ar) ROZE (p. 90-91).

***Mohikan/a** [*Etnog.*] Koncernanta aborijena Nord-Amerikana tribuo e lua linguo (ja mortinta), kustumi, kulturo, edc: *la *Mohikana (linguo)*. ***Mohikano**. Membro di ta tribuo: (fig.) *la lasta *Mohikano* [*AG Mahican* | *AFG Mohican* | *H mohicano* | *I Moicano, Mohicano, Mahicano* | *R (~i) могикане* | *E *mohikano*].

***Moldav/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Moldavia e lua kustumi, kulturo, linguo (o dialekto dil *Rumana linguo), edc: *la *Moldava (linguo, dialekto)* [*A Moldovan, Moldavian* | *F moldave* | *G moldauisch* | *HI moldavo* | *R молдавский* | *E moldava*]. ***Moldavo**. Membro di ta *etnio [*A Moldovan, Moldavian* | *F Moldave* | *G Moldauer* | *HIE moldavo* | *R молдаванин*]. **REM.** MOLDAVIANO signifikez nur “habitano di

Moldavia”.

***Moluk/i** [*Geog.*] Indoneziana insularo este di *Sulawesi, weste di Nova Guinea e norde di *Timor [A *Moluccas*, *Moluccan Islands* | F *Moluques* | G *Molukken* | H *Molucas* | I *Molucche* | R *Молуккские острова* | E *Molukoj*].

***monocit/o** [*Biol.*] Singla del mononuklea fagocita leukociti qui formacesas en la ostala medulo e pose transportesas aden tisui, ube li transformesas a *makrofagi [AF *monocyte* | G *Monozyt* | HIE* *monocito* | I *monocita* | R *моноцит*].

***monosemi/o**. Fenomeno segun qua ula komunikiva signo (vorto, koloro, desegnuro, simbolo, *datumo, edc) reprezentas en ula sistemo (exemple, linguo) nur un koncepto, irge qua esas la kunteksto o cirkonstanci en qui ol uzesas [A *monosemy* | F *monosémie* | G *Monosemie* | H *monosemia* | R *моносемия* | E **monosemio*]. 📖 JUSTE (*Idala foliumi*, p. 15, 61). ► *POLISEMIO

***movement/o**. Ensemblo de agi ed esforci koordinata da grupo de personi qui volas atingar skopo partikulara, precipue en domeno social, kultural, artal o politikal [A *movement* | F *mouvement* | G *Bewegung* | H *movimiento* | I *movimento* | R *движение* | E *movado*]. **Rem.** Vorto sempre plu ofte uzata, vice la tilnuna MOVADO. 📖 CARLEVARO (*Esperantal antologio en Idolinguo*, p. 5-11), MOUREAUX (*Progreso* 277, p. 9), HYSKO (*Progreso* 290, p. 4, 5), ANTON (*Progreso* 314, p. 4; 330, p. 31; 341, p. 8, 11; *Kuriero internaciona* 2006, 2, p. 13, 14; 2007, 1, p. 26, 27), STUIFBERGEN (*Arthur Rimbaud*, p. 3; *Progreso* 338, p. 20), NEVES (*Progreso* 326, p. 17; 339, p. 12-28; *Nia justifiko*, p. 30, 35, 37, 39; *Gardero di trupi*, p. 5, 6, 11), CHANDLER (*Kuriero internaciona* 2006, 2, p. 10), F. KASPER (*Progreso* 337, p. 17), PONTNAU (*Progreso* 341, p. 2), A. NEUSSNER (*Ido-saluto!* 3/2008, p. 15), MÖLLER. *MUVMENTO che PESCH (nun apene uzata).

***muesli/o**. Manjajo ek cereali, sika frukti, semini, edc [AFHI *muesli* | F *musli* | G *Müsli*, *Müesli* | I *müsli* | R *мюсли* | E *muslio*].

***muget/o** [*Patol.*] Bokala *kandidoso [A *oral candidiasis*, *oralthrush* | F *muguet* | G *Mundsoor* | H *candidiasis oral* | I *mughetto* | R *оральный кандидоз* | E *mugeto*].

***muon/o** [*Fizik.*] Mezmasa *leptono havanta negativa elektrala kargajo [AF *muon* | G *Myon* | H *muón* | I *muone* | R *мюон* | E *muono*].

***mustach/o**. Labio-barbo [AF *moustache*, (US) *mustache* | G *Schnurrbart* | H *bigote*, *mostacho* | I *baffi*, *mustacchi* | R *усы* | E *lipharoj*, **mustaço*]. 📖 DYER (*Ido-Angla*, p. 382, che TRUSAR), STUIFBERGEN (*Arthur Rimbaud*, p. 66; *Stono di helpo*, p. 6, 33; *Progreso* 330, p. 30).

+ **mustard/gas/o** = *IPERITO

***musulman/o**. Tradicionala nomo por “islamano” [A *muslim*, *moslem*, *mussulman* | F *musulman* | G *Muslim*, *Muselman*, *Moslem* | H *musulmán*, *muslime* | I *musulmano*, *mussulmano* | R *мусульманин* | E *muzulmano*]. ► *MAURA, *SARACENO

***Myanmar** [*Geog.*] Moderna nomo di Burma [AFGHI *Myanmar* | R *Мьянма* | E **Mjanmaro*].

N

***nargile/o**. Orientala pipo konsistanta ek vazo plena de parfumizita aquo, quan la fumuro trairas ante arivar al boko tra longa flexebla tubo [A *hookah*, *narghile* | F *narguilé*, *narghilé* | G *Wasserpfeife* | H *narguile* | I *narghilè* | R *кальян*, *наргиле* | E *nargileo*].

***Nauru** [*Geog.*] Mikra insula lando en *Mikronezia [AFGHI *Nauru* | R *Науру* | E *Nauro*].

***Navaj/a** [*Etnog.*] Koncernanta aborijena Nord-Amerikana tribuo e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: *la *Navaji* | *la *Navaja* (linguo) [AI *Navajo* | F *navajo* | I *Navaho* | E **navaja*].

***nazi/a**. Koncernanta la Germana Nacional-Socialista Laborista Partiso (1920-1945). ***nazio**, ***naziisto**. Membro di ta partiso [AG *Nazi* | FHI *nazi* | I *nazista* | R *нацист* | E *nazio*]. ***naziismo**. Doktrino ed agado dil *nazia partiso, esence karakterizita da nacionalismo e rasismo [A *Nazism*, *Naziism* | F *nazisme* | G *Nazismus* | HI *nazismo* | R *нацизм* | E *naziismo*]. 📖 (~ista) CARLEVARO (*Modern Ido-poeti*, p. 13), (~o) STUIFBERGEN (*Stono di helpo*, p. 34).

***neogen/o** [*Geol.*] Geologia tempo en *cenozoiko, kontenanta quar

epoki (°mioceno, °plioceno, *pleistoceno e *holoceno) o nur la du unesma, segun l'autori [AI Neogene | F Néogène | G Neogen | H Neógeno | R неоген | E *neogeno*].

***netbal/o** [*Sport.*] Sporto simila a *basketbalo, kun la sama skopo e simila reti, ma en qua l'esquadi esas sep-homa, la °balono, plu mikra e plu lejera, e l'agro, dividita en tri triimi [AFHI *netball* | G *Netball* | R нетбол | E **netbalo*].

***neuro/** Pref. ciencal signifikanta “nervo” o “nerval sistemo”: **neurobiologio*, **neurocerebrala*, **neuroelektroterapio*, **neuroembriologio*, **neurokirurgio*, **neurolinguistiko*, **neuropsikiatrio* [AFGHI *neuro/* | G *Neuro/* | R нейро/ | E *neur/o*].

***neurotransmisero** [*Biochem.*] Singla del kemiaji produktata da neuroni, por transmisar mesaji ad altra celuli [A *neurotransmitter* | F *neurotransmetteur* | G *Neurotransmitter* | H *neurotransmisor* | I *neurotrasmettitore* | R нейромедиатор | E ⁺*neurotransmisianto*].

***next/a.** Maxim proxime sequanta ye spaco, tempo od ordino [A *next* | F *prochain, suivant* | G *nächste* | H *siguiente, próximo* | I *prossimo, seguente, venturo, successivo* | R ближайший; соседний | E *plej proksima, tuj sekva, tuj posta*]. 📖 PESCH (p. 630), MOUREAUX (*Progreso* 280, p. 12), RYLANDER (p. 366), F. KASPER (*Progreso* 290, p. 7; 295, p. 2), JUSTE (*Un parler d'amis*, p. 11, 54), CHANDLER (*Progreso* 330, p. 17, 19, 22), NEVES (*Nia justifiko*, p. 27, *Sajeso dil popolo*, p. 6), RODI (*La sucedanto*, p. 15; *Narkotanti*, p. 7), SCHLEMMINGER (*Ido-saluto!* 3/2008, p. 17).

***Niger** [*Geog.*] Fluvio en west-Afrika, fluanta aden la Guineana gulfo [A *Niger river* | FGI *Niger* | H *Níger* | R Нигер | E *Niôero*].

***Nil/o** [*Geog.*] Granda fluvio en Afrika [A *Nile* | FG *Nil* | HIE *Nilo* | R Нил].

***nitroglicerino** [*Kem.*] Substanco (C₃H₅N₃O₉) uzata por eksplozivi [A *nitroglycerin, nitroglycerine* | F *nitroglycérine* | G *Nitroglyzerin* | HI *nitroglicerina* | I *trinitrina, trinitroglicerina* | R нитроглицерин | E *nitroglicerino*].

***Norveg/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Norvegia e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: la *Norvega (linguo) [A *Norwegian* | F *norvégien* | G *norwegisch* | H *noruego* | I *norvegese* | R норвежский | E *norvega*]. ***Norvego.** Membro di ta *etnio [A

Norwegian | *F Norvégien* | *G Norweger* | *H noruego* | *I norvegese* | *R норвежец* | *E norvegjo*]. **REM.** NORVEGIANO signifikez nur “habitanto di Norvegia”.

***nukleon/o** [*Fizik.*] Komuna nomo por irga neutrono o protono [*A nucleon* | *F nucléon* | *G Nukleon* | *H nucleón* | *I nucleone* | *R нуклон* | *E nukleono*].

***numerologi/o.** Studio pri la okulta signifiko di numeri e pri lia influo sur homala konduto e fato [*A numerology* | *F numérologie* | *G Numerologie* | *H numerología* | *I numerologia* | *R нумерология* | *E +numerologio*]. 📖 STUIFBERGEN (*Progreso* 330, p. 37).

***nux/o** [*Bot.*] Komuna nomo di plura frukti, frukto-parti o semini havanta sika, ordinare harda shelo e kontenanta kerno manjebla od uzebla por ekstraktar oleo (avelano, *kashuo, mandelo, nuco, *pekano, edc) [*A nut* | *F fruit à coque, noix* | *G Nuss* | *H fruto seco (de cáscara dura), nuez* | *I (~i) frutta secca (a guscio); noce* | *R opex* | *E nukso*]. ***Brazilana** ***nuxo.** Singla del harda-shela semini, kontenanta tre oleoza e saporoza kerno, qui dispozesas quale segmenti di oranjo en la globatra frukti di *Bertholletia excelsa*, arboro del fam. *Lecythidaceae*, indijena en Guayana, Venezuela, *Brazil, Kolumbia e Peru [*A Brazil nut* | *F noix du Brésil, noix d’Amazonie* | *G Paranuss, Amazonasmandel* | *H nuez de Brasil, castaña de Brasil* | *I noce del Brasile, noce amazonica* | *R бразильский опex* | *E brazila nukso*]. ***nuxo-ruptero** [*Zool.*] Mikra ucelo del fam. *Fringillidae*, kurta-kauda e grosa-beka, qua nutras su precipue per *nuxi e grani (*Coccothraustes coccothraustes*) [*A hawfinch* | *F gros-bec casse-noyaux* | *G Kernbeisser* | *H picogordo* | *I frosone, frusone* | *R дубонос* | *E kokotraŭsto, kernrompulo*].

O

***ocel/o** [*Zool.*] Singla del simpla fotoreceveli, kapabla perceptar lumon ma ne formacar imaji, trovebla che multa artropodi, precipue che

insekti [A *ocellus* (pl. *ocelli*) | F *ocelle* | G *Ocellus* (pl. *Ocellen*, *Ocelli*) | HE *ocelo* | I *ocello* | R простой глаз].

***oficin/o**. Loko en apoteko ube on preparas medikamenti [F *officine* | G *Offizin* | H *oficina* | I *officina* | E *oficino*]. ***oficinala**. Preparata od uzata en *oficino: **oficinala planti*, *preparaĵo* [AF *officinal* | G *offizinal*, *offizinell* | H *oficinal* | I *officinale* | R лекарственный | L *officinalis*].

***Okcitan/a** [Etnog.] Koncernanta la precipua *etnio di *Okcitanian, lua linguo, kustumi, kulturo, edc: **la Okcitana (linguo)* | **la Okcitani* [A *Occitan* | F *occitan* | G *okzitanisch* | HI *occitano* | I *occitanico* | R окситанский | E *okcitana*].

***Okcitanian/a** [Geog.] Ensemblo de regionoj, promixe equivalanta sud-Francia, ube uzesas la *Okcitanian linguo e lua dialektoj [AH I *Occitania* | F *Occitanie* | G *Okzitanien* | R Окситания | E *Okcitanio*].

***okur/ar** (ntr.) 1 Esar trovebla od experiencebla en certena loko o dum certena periodo: *ta vorto *okuras en multa lingui* | *tala trafik-acidenti *okuras ofte ca-sezone* | *nivo-tempestoj *okuras en nordala landoj* | *oxigeno *okuras naturale en l'atmosfero dil Tero* | *se oni kontas la okurojn* *di singla vorto en sat longa teksto. 2 Venar aden la mento o pensado di ulu: *nova ideoj *okuras a la dum ke oni skribas* | *ne mem *okuris ad el ekzular su* | *to nuntempe *okuris a mi*! [A *to occur* | F (1) *se produire, se présenter, se rencontrer*; (2) *venir à l'esprit*; (~o) (1) *occurrence* | G (1) *geschehen, vorkommen, stattfinden*; (1,2) *einfallen*; (~o) (1) *Okkurrenz* | H (1) *ocurrir*; (2) *ocurrirse* | I (1) *occorrere, succedere, avvenire*; (2) *venir in mente* | R (1) случаться, происходить; (2) приходить в голову, приходить на ум | E (1) *okazi; trovebli, troviĝi*; (2) *veni al iu en la kapo*]. 📖 (1) ROZE (p. 92), JUSTE (*Idala foliumi*, p. 15, 61), STEVENSON (*Progreso* 325, p. 27; 330, p. 34; 331, p. 18; 332, p. 27; 335, p. 16), NARDINI (*Progreso* 328, p. 3, 10), NEVES (*Disparati di la frati*, p. 4), STUIFBERGEN (*Progreso* 334, p. 22, 24).

°**oligocen/o** [Geol.] La triesma epoko di °terciaro (c. 33 yM til c. 23 yM ante nun) [AI *Oligocene* | F *Oligocène* | G *Oligozän* | H *Oligoceno* | R олигоцен | E *oligoceno*].

***oling/o** [Zool.] Komuna nomo di plura arborala mamiferoj del gen. *Bassaricyon* del fam. *Procyonidae*, habitanta la forestoj di Mez- e

Sud-Amerika, simila a *kinkajuo, ma plu longa-muzela e havanta nek preniva kaudo nek ekpulsebla lango [AFHIE* *olingo* | G *Makibär* | R олинго].

***onkologi/o** [Med.] Studio pri tumori (precipue maligna) e lia remediado [A *oncology* | F *cancérologie, oncologie* | G *Onkologie* | H *oncología* | I *oncologia* | R онкология | E *onkologio*]. 📖 (~isto) RODI (*Narkotanti*, p. 33, 68, 82 100, 102, 125).

***opcion/o** 1 Singla de plura selektebla elementi, projeti, ag-manieri, edc. 2 [Fin.] Darfo komprar o vendar ulo segun certena kondicioni en certena tempo-spaco: *exekutar *opciono* [AF *option* | G (1) *Wahl*; (2) *Option* | H *opción* | I *opzione* | R (1) выбор; (2) опцион | E *opcio*]. 📖 (1) NEVES (*Progreso* 339, p. 24).

***optim/a**. Atinginta la maxim bona stando [AFG *optimal* | H *óptimo* | I *ottimo, ottimale* | R оптимальный | E *optimuma*]. ***optimigar**. Igar ulo maxim bona posible: **optimigar la sanesala servi* [A *optimize, optimise* | F *optimiser* | G *optimieren* | H *optimizar, optimar* | I *ottimizzare* | R оптимизировать | E *optimumigi*]. ***optimajo, lo *optima**. La maxim bona stando di ulo [AF *optimum* | G *Optimum* | H *óptimo* | I *ottimo* | R оптимум | E *optimumo*]. REM. OPTIMIST/ ed OPTIMISM/ cesez existir kom aparta radiki e reguloze derivesez de *OPTIM/. 📖 (~e) JUSTE (*Progreso* 306, p. 7).

***ordon/o** [Biol.] *Taxono inter klaso e familio [A *order* | F *ordre* | G *Ordnung* | H *orden* | I *ordine* | R отряд | E *ordo*].

***ordovici/o** [Geol.] La duesma periodo di *paleozoiko (c. 505 yM til c. 440 yM ante nun) [A *Ordovician* | F *Ordovicien* | G *Ordovizium* | H *Ordovícico* | I *Ordoviciano* | R ордовик | E *ordovicio*].

***orel/greb/o** [Zool.] Ucelo plunjera del fam. *Podicipedidae*, simila ad anado, di qua la someral adulto havas brune-redatra kolo e nigra kapo ornita da densa tufi oratra ed orel-simila (*Podiceps auritus*) [A *Slavonian grebe*, (US) *horned grebe* | F *grèbe esclavon* | G *Ohrentaucher* | H *zampullín cuellirrojo* | I *svasso cornuto* | R красношейная поганка | E *orelgrebo*]. 📖 STUIFBERGEN (*Progreso* 338, p. 11).

***organoleptik/a**. Koncernanta la *trayti di nutrivo qui esas perceptebla per la sensi (odoro, gusto, aspekto e strukturo):

**organoleptika* *qualeso*, **trayti* | **organoleptika* *evaluo di vino* [A *organoleptic* | F *organoleptique* | G *organoleptisch* | H *organoléptico* | I *organolettico* | R *органолептический* | E **organoleptika*].

***ortodonti/o** [Med.] Studio, preventivo, diagnozo e kuraco di anomalaji koncernanta la formo, pozeso e funkcio de denti [A *orthodontics* | F *orthodontie* | G *Kieferorthopädie, Orthodontie* | H *ortodoncia* | I *ortodonzia, ortodontia* | R *ортодонтия* | E +*ortodentiko*].

+**ostr/o/kapt/er/o** [Zool.] Komuna nomo de pluraj uceloj vera de la gen. *Haematopus* de la fam. *Haematopodidae*, havanta robusta beko uzata i.a. por frakasi la ŝelo de moluskoj, precipe *Haematopus ostralegus*, blanka e nigra kun ruĝa beko e gamboj [A *oystercatcher* | F *huîtrier* | G *Austernfischer* | H *ostrero* | I *beccaccia di mare, ostrichiere* | R *кулик-сорoka* | E *hematopo, marpigo*].

***oximor/o** [Gram.] Stil-figuro kiu konsistas en unio de du vortoj havanta kontraŭe sencoj, ekzemple “plezuro ĉagreno”, “eloquento silenco” [AF *oxymoron* | F *oxymore* | G *Oxymoron* | H *oxímoron* | I *ossimoro* | R *оксюморон* | E *oksimoro*].

***oxiton/a** [Gram.] De kiu la akcento tonika falas sur la lasta silabo: **oxítona* vorto [A *oxytone* | F *oxyton* | G *endbetont*; (~o) *Oxyton* | H *agudo, oxítono* | I *tronco, ossitono* | R *окситонный* | E *oksitona*]. 📖 NEVES (*Nia ĵustifiko*, p. 17, 19). ► *PAROXITONA, *PROPAROXITONA

P

***padl/o**. Plataĵo de instrumento od aparato kiu impulsas akvo od aero por transformi mekanikan movon en fluon, o fluo en mekanikan movon: **padli* de **padlo-roto* [(~o) A *paddle* | F *aube, palette, pale* | G *Schaufel* | HI *pala* | R *лопасть, лопатка* | E *padelo*] | **padlo* de *remilo* (per kiu la remanto impulsas la akvon)

[A *blade* | F *pale* | G *Blatt* | HI *pala* | R *лопасть* | E *padelo*] | **padli di turbino*. **REM.** PADLO remplacez la tilnuna PALETO, qua bezonesas por altra senco (► ^(*)PALETO). ***padlo-roto**. Roto provizita per aquo-impulsanta **padli*, uzata por transmisar a mashino la movo di aquo-falo (exemple che aquo-mueleyo) o por movar aparato (exemple **padlo-navo*) [A *paddle wheel, paddlewheel* | F *roue à aubes* | G *Schaulfelrad* | H *rueda de palas* | I *ruota a pale* | R *водяное колесо* | E *padelrado*].

***Pakistan** [Geog.] Lando en sud-Azia, inter India ed Afganistan [AFGI *Pakistan* | H *Pakistán, Paquistán* | R *Пакистан* | E *Pakistan*].

***paleocen/o** [Geol.] La unesma epoko di °terciaro (c. 65 yM til c. 55 yM ante nun) [A *Palaeocene*, (US) *Paleocene* | F *Paléocène* | G *Paläozän* | H *Paleoceno* | I *Paleocene* | R *палеоцен* | E *paleoceno*].

***paleogen/o** [Geol.] Geologiale tempo en *cenozoiko, kontenanta tri epoki (*paleoceno, *eoceno ed °oligoceno) [A *Palaeogene*, (US) *Paleogene* | F *Paléogène* | G *Paläogen* | H *Paleógeno* | I *Paleogene, Nummulitico* | R *палеоген* | E *paleogeno*].

***paleozoik/o** [Geol.] La unesma ero di *fanerozoiko (c. 544 yM til c. 245 yM ante nun) [A *Palaeozoic*, (US) *Paleozoic* | F *Paléozoïque* | G *Paläozoikum, Erdaltertum* | HI *Paleozoico* | R *палеозой* | E *paleozoiko*].

(*) **palet/o**. Portebla platformo, ordinare ek du strati de paralela planki, inter qui on ordinare insertas la forko di ⁺levcharioto o di ^(*)paletportilo, por levar o transportar vari kargita sur la supra strato: ^(*)surpaletigar vari | **optimigita* ^(*)surpaletigo | ^(*)surpaleta potato-saki en magazino [AI *pallet* | F *palette* | G *Palette* | H *palé* | I *paletta* | R *поддон, паллет* | E *paledo*].

REM. *PADLO recevez la tilnuna senco di PALETO. ***palet-portilo**. Instrumento tri-rota, provizita per timono, hidraulikala kriko ed avana bi-denta levebla forko, sur qua on levas charjita ^(*)paletto ye nur kelka centimetri super la sulo e tale transportas ol [A *pallet jack, pallet truck, pump truck* | F *transpalette* | G *Hubwagen* | H *transpaleta* | I *transpallet* | R *тележка* | E *carelo*]. ►

⁺LEVCHARIOTO

***palindrom/o**. Vorto, frazo, verso o nombro lektelebla de sinistre a

dextre o de dextre a sinistre, pro havar la sama senco en amba sinisi (exemple: *oxo, ili, otito, oro*, 1331) [AF *palindrome* | G *Palindrom* | H *palíndromo*; *capicúa* | IE *palindromo* | R *палиндром*]. 📖 NEVES (*Progreso* 326, p. 17; 333, p. 8).

***pampelmus/o** [Bot.] Frukto globatra od ovala, kun shelo dika, sponjatra e verdatra o flava, e pulpo flava o rozea, dolca od acidatra segun la *kultivaro, produktata da *pampelmusiero [A *pomelo* | F *pamplemousse* | G *Pampelmuse*, *Riesenorange*, *Adamsapfel* | H *pampelmusa*, *cimboa* | I *pomelo*, *pummelo*, *pampaleone* | R *помело* | E *pampelmuso*]. °**pampelmusiero**. Citruso kultivata precipue en sud-Azia, Israel e Kalifornia (*Citrus maxima* = *Citrus grandis* = *Citrus decumana*). REM. *PAMPELMUSO remplacez la ereroza formo POMPELMUSO, trovebla che DYER e PESCH. ► *GREPFRUTO

***Papu/a** [Geog.] 1 Indoneziana provinco konsistanta ek la westala duimo di Nova Guinea ed apuda insuli: **Papuan* | **Papuana lingui*. 2 Anciena (1902-1949) Australiana teritorio en la sudestala quarimo di Nova Guinea [AGHI *Papua* | F *Papouasie* | R *Папуа* | E *+Papuprovinco*].

***Papu/a-Nov/a-Guine/a** [Geog.] Lando en la estala duimo di Nova Guinea [A *Papua New Guinea* | F *Papouasie-Nouvelle-Guinée* | G *Papua-Neuguinea* | H *Papúa Nueva Guinea* | I *Papua Nuova Guinea* | R *Папуа - Новая Гвинея* | E *Papuo-Nov-Gvineo*].

***parafili/o** [Sexol.] Sexuala deviacio konsistanta en anomala selekto di sexuala objekto (exemple, *pedofilio) od en deformato di sexuala ago (exemple, sadismo) [A *paraphilia* | F *paraphilie* | G *Paraphilie* | H *parafilia* | R *парафилия* | E **parafilio*].

***paroxiton/a** [Gram.] Di qua la akcento tonika falas sur la pre-lasto silabo: **paroxitona* vorto [A *paroxytone* | F *paroxyton* | G (∼o) *Paroxyton* | H *llano, grave, paroxítono* | I *piano, parossitono* | R *парокситонный* | E *paroksitona*]. 📖 NEVES (*Nia justifiko*, p. 17). ► *OXITONA, *PROPAROXTONA

***parton/o** [Fizik.] Hipotezata subatoma partikulo, proponita por analizi energioza *hadron-koliziojn [AF *parton* | G *Parton* | H *partón* | I *partone* | R *партон* | E **partono*].

***patuaz/o** 1 [Ling.] Regionala lingvo o dialekto [AFI *patois* | G

Mundart | E **patezo*]. 2 (*fig.*) Irga **etniala* linguo kontraste a la linguo internaciona. 📖 (1) STUIFBERGEN (*Arthur Rimbaud*, p. 74; *Progreso*, 329, p. 18), MARTIGNON (*Letro Internaciona* 2000, mart.-apr., p. 2; 2001, jan.-feb., p. 2, sept.-okt., p. 3; *La suno di Tiahuanako*, p. 10; *Kuriero internaciona* 2006, 2, p. 12), NEVES (*Progreso*, 325, p. 15; 326, p. 17; *Dazlo*, p. 14).

***peaj/o.** Pekunio pagenda por uzar choseo, ponto, edc: *augmentar*, *diminutar* **peaji* [A *toll* | F *péage* | G *Zoll* | H *peaje* | I *pedaggio* | R плата за проезд | E **peaĝo*]. ***peajeyo.** Loko ube on pagas **peajo* [A *tollbooth* | E **peaĝejo*]. ***peajisto.** Oficisto qua inkasas **peaji* [A *tollkeeper* | F *péagiste* | H *peajero* | E **peaĝisto*]. ***peajizar.** Impozar **peajo* a: **peajizar choseo, ponto* | **peajizita choseo* [A *toll-road*] | **peajizita ponto* [A *toll-bridge*].

***pedikur/ar** (*tr.*) Sorgar o flegar la pedi di ulu. ***pedikuro.** Tala ago [AI *pedicure* | F *pédicure* | G *Pediküre, Fußpflege* | H *pedicura* | R педикюр | E *pedikuro*]. ► MANIKURAR (ja oficala). 📖 (~o) ROZE (p. 89), RYLANDER (p. 404).

***pedofil/o** [*Sexol.*] Adulto qua sexuelle deziras **kindi* [A *paedophile*, (US) *pedophile* | F *pédophile* | G *Pädophiler* | H *pedófilo* | I *pedofilo* | R педофил | E **pedofilo*].

***pedofili/o** [*Sexol.*] **Parafilio* di **pedofilo* [A *paedophilia*, (US) *pedophilia* | F *pédophilie* | G *Pädophilie* | H *pedofilia* | I *paidofilia* | R педофилия | E **pedofilio*].

***pekan/o** [*Bot.*] Frukto di **pekaniero*, kontenanta manjebla kerno, tre simila a nuco [A *pecan* | F *noix de pécan, pacane* | G *Pekannuss* | H *pacana, pecán* | I *noce pecan* | R пекан | E *pekano*].

***pekaniero.** °Decidua arboro del fam. *Juglandaceae*, indijena en Nord-Amerika, povanta vivar e fruktifar dum plu kam triacent yari (*Carya illinoensis* = *Carya pecan*).

***Peloponez/o** [*Geog.*] Granda peninsulo e regiono en la sud-Grekia [A *Peloponnese* | F *Péloponnèse* | G *Peloponnes* | H *Peloponeso* | I *Peloponneso* | R Пелопоннес | Gr Πελοπόννησος | L *Peloponnēsus* | E *Peloponezo*].

***peltr/o.** Griza aloyuro ek stano (maxim-granda-parte) ed altra metali (plombo, kupro, edc), uzata por diversa vari [A *pewter* | F *étain* | G *Hartzinn* | H *peltre* | I *peltro* | R оловянная посуда | E

stanalojo].

***penologi/o**. Cienso sociala pri punisi aplikenda a krimininti [A *penology* | F *pénologie* | G *Pönologie* | H *penología* | I *penologia* | R *пенология* | E *⁺punologia*].

***pentaton/a** [*Muz.*] Segun skalo di kin noti [A *pentatonic* | F *pentatonique* | G *pentatonisch* | H *pentatónico* | I *pentatonico*, *pentafonico* | R *пентатонный* | E **pentatona*].

***percheron/o**. Kavalo Franca-rasa, tre korpulenta e robusta, apta por tirar granda pezaji [AFI *percheron* | G *Percheron* | H *percherón* | R *першерон* | E **perêrono*].

***perisodaktil/o** [*Zool.*] Singla mamifero del *ordono *Perissodactyla*, karakterizata da ne-para nombro de hufi ye singla pedo (kavalo, rinocero, tapiro, edc) [A *perissodactyl* | F *périssodactyle* | G *Unpaarhufer* | H *perisodáctilo* | I *perissodattilo* | R (~i) *непарнокопытные* | E *neparhufulo*]. ► ARTIODAKTILO

***permeanc/o** [*Fizik.*] Fizikala grandeso inversa a *reluktanco (Λ) [A *permeance* | F *perméance* | G *magnetische Leitwert*, *Permeanz* | H *permeancia* | I *permeanza* | R *магнитная проводимость* | E *permeanco*].

***permi/o** [*Geol.*] La sisema e lasta periodo di *paleozoiko (c. 286 yM til c. 245 yM ante nun) [A *Permian* | F *Permien* | G *Perm* | H *Pérmico* | I *Permiano*, *Permico* | R *пермь*, *также пермский период* | E *permio*].

***permutacion/o** [*Mat.*] Singla del diversa posibla manieri ordinar la elementi di ensamble [AF *permutation* | G *Permutation* | H *permutación* | I *permutazione* | R *перестановка* | E *permutaĵo*].

***persimon/o** [*Bot.*] Komuna nomo di diversa frukti, precipe di olta produktata da Chiniana *persimoniero [A *persimmon*, *kaki* | F *kaki*, *plaquemine* | G *Kaki*, *Persimone* | H *caqui* | I *cachi*, *kaki*, *caco* | R *хурма* | E *persimono*; *kakinoko*]. **Amerikana**

***persimoniero**. Arboro del fam. *Ebenaceæ*, qua produktas mikra flava manjebla frukto (*Diospyros virginiana*). **Chiniana**

***persimoniero**. Arboro del sama familio, qua produktas tomat-simila frukto tre dolca, kun reda shelo ed oranjea pulpo, mola (maxim ofte) o harda segun la *kultivaro (*Diospyros kaki*).

***pertinent/a**. Qua esas apte aplikebla ad ulo konsiderata o diskutata:

- *pertinenta questiono, dokumenti | to ne esas *pertinenta nun* [AF *pertinent* | G *zweckdienliche, treffende, passende* | HI *pertinente* | R *уместный, подходящий* | E *trafa*]. 📖 ROZE (p. 93).
- *piarist/a** [Ekl.] Koncernanta ordeno (*Ordo Scholarum Piarum*) konsakrata ad edukado di yuna skolani, fondita en Roma (1617) da Aragonana sacerdoto José de Calasanz (1557-1648): **piarista monakeyo*. ***piaristo**. Monako di ta ordeno [A *piarist* | F *piariste* | G *Piarist* | HI *piarista* | I *scolopio* | R *пиарист* | E **piaristo*].
- *Pikard/a** [Etnog.] Koncernanta la indijeni di Pikardia e lia linguo, kustumi, kulturo, edc: *la *Pikarda (linguo)* [A (linguo) *Picard* | F *picard* | G *picardish, pikardish* | H *picardo* | I *piccardo* | R *пикардский* | E *pikarda*]. ***Pikardo**. Indijeno di Pikardia [F *Picard* | H *picardo* | I *piccardo* | E *pikardo*]. REM. PIKARDIANO signifikez nur “habitano di Pikardia”.
- *piktogram/o**. Imajo reprezentanta konkreta objekto od ago, nun ordinare uzata en instrukcion, sur aparati e mashini, en publika loki, edc, por indikar ulo, informar, avertar o guidar ulu, edc [A *pictogram* | F *pictogramme* | G *Piktogramm* | H *pictograma* | I *pittogramma* | R *пиктограмма* | E *piktogramo*].
- *plasti/a** [Kir.] Koncernanta kirurgiala procedi destinata a reparar morfologia-funcional defekti di diversa tisui od a modifikar la formo di diversa korpo-parti: **plastia kirurgio* [A *plastic surgery* | F *chirurgie plastique* | G *plastische Chirurgie* | H *cirugía plástica* | I *chirurgia plastica* | R *пластическая хирургия* | E *plastia kirurgio*] | **plastia kirurgiisto, kliniko, operaco*. ***plastio**. **Plastia operaco: el subisis plura *plastii por augmentar la mami*.
- *pleistocen/o** [Geol.] La unesma epoko di °quaternaro (c. 1,8 yM til c. 11 000 yari ante nun) [A *Pleistocene* | F *pléistocène* | G *Pleistožän, Eiszeitalter* | H *Pleistoceno* | I *Pleistocene, Plistocene* | R *плейстоцен* | E *pleistoceno*].
- °pliocen/o** [Geol.] La kinesma e lasta epoko di °terciaro (c. 5 yM til c. 1,8 yM ante nun) [AI *Pliocene* | F *Pliocène* | G *Pliozän* | H *Plioceno* | R *плиоцен* | E *plioceno*].
- *plutokrat/o**. Membro di plutokratio; persono qua guvernas pro sua richeso [A *plutocrat* | F *ploutocrate* | G *Plutokrat, Geldherrscher* | H *plutócrata* | I *plutocrate* | R *плутократ* | E *plutokrato*]. 📖 (~a)

ROZE (p. 94).

***pneu/o**. Kauchuka ringo, ordinare inflebla, per qua on tegas la °felgo di roto [A *tyre*, (US) *tire* | F *pneu*, *pneumatique* | G *Reifen*, (Suisia) *Pneu* | H *neumático* (P *pneu*) | I *pneumatico*, *gomma* | R *шина* | E *pneŭo*, *pneŭmatiko*]. REM. La tilnuna ROTO-BANDAJO esas tro longa, apene internaciona e poke komoda por vortifado (kp. exemple: **pneu-vendisto*, **pneuiferio*, edc).

***podkast/o** [Inf.] *Audio- o *video-dokumento publikigita che °Interreto per la RSS-protokolo, tale ke la uzanti povas abonar kanalo ed automate recevar nova dokumenti [AFHI *podcast* | F *balado* | G *Podcast* | R *подкаст* | E **podkasto*].

***polder/o** [Geol.] Tereno rekuperita de maro, estuario, lago, edc, ordinare protektata da digi [AFI *polder* | G *Koog*, *Polder* | H *pólder* | R *польдер* | E *poldero*]. 📖 STUIFBERGEN (*Stono di helpo*, p. 31).

***polisemi/o**. Fenomeno segun qua ula komunikiva signo (vorto, koloro, desegnuro, simbolo, *datumo, edc) reprezentas en ula sistemo (exemple, linguo) plura koncepti, qui tamen havas kelka komuna elementi [A *polysemy* | F *polysémie* | G *Polysemie* | HI *polisemia* | R *полисемия* | E **polisemio*]. ► *MONOSEMIO

***polo/o** [Sport.] 1 Sporto en qua du quar-homa esquadi kavalkanta kavali o ponei esforcas lansar bulo ligna o plastika aden l'adversa goluyo impulsante ol per longa-mancha bastoni martelatra [AFHI *polo* | G *Polo* | R *поло* | E *poloo*, *maleopilko*]. 2 Komuna nomo di plura varianti di *poloo o di altra sporti qui ne uzas tala bastoni por impulsar bulo o °balono: **aquo-poloo*, **biciklo-poloo*, **elefant-poloo*, **kayak-poloo*, **kamel-poloo*, **nivo-poloo*.

***populacion/o** [Stat.] Grupo de unaji statistikala (personi, bestii, kozi), de qua on ekstraktas specimeno por mezuradi: **populaciono di elekteri*, *di baleni*, *di inkandec-lampi* [AF *population* | A *Bevölkerung*, *Population* | H *población* | I *popolazione* | R *население* | E *populacio*]. 📖 NARDINI (*Progreso* 321, p. 15; 328, p. 7, 11).

***posterior/a**. Posa o dopa ye tempo, spaco od ordino (Ant. ANTERIORA) [AH *posterior* | F *postérieur* | G *späterer*; *nachherig* | I *posteriore* | R *последующий*; *задний* | E *posta*]. 📖 ROZE (p. 75).

***pozitron/o** [Fizik.] Antipartikulo di elektrono [AF *positron* | G

Positron | H *positrón* | I *positrone, positone* | R *позитрон* | E *pozitrono*]. 📖 NEVES (*Progreso* 327, p. 8).

***predel/o** [*Arkit.*] Basamento di retablo, ordinare subdividita en mikra paneli [AI *predella* | F *prédelle* | G *Predelle* | H *predela* | R *пределла* | E *predelo*]. 📖 STUIFBERGEN (*Progreso* 338, p. 11).

+**primar/a** 3 [*Ekon.*] (pri ekonomial agado) Qua dependas direte de naturo (agrokultivo, bestio-eduko, pesko, chaso, ekstrakto di minerali, edc). 5 [*Ekon.*] Inkluzanta tal ekonomial agadi: *primara sektoro*.

***primas/o** [*Ekl.*] Arkiepiskopo qua esas faktala o honorala superioro dil arkiepiskopi ed episkopi di tota lando o regiono [AI *primate* | F *primat* | G *Primas* | H *primado* (P *primaz*) | R *примас* | E *primaso*]. REM.*PRIMASO remplazez la tilnuna PRIMATO, qua bezonesas por altra senco (► ^(*)PRIMATO).

(*)**primat/o** [*Zool.*] Singla mamifero apartenanta al *ordono *Primates*, kontenanta la homo ed omna simii, makii e parenta speci [AFHI *primate* (P *primata*) | G *Primat* | R *примат* | E *primato*]. REM.*PRIMASO recevez la tilnuna senco di PRIMATO.

***primatologi/o** [*Zool.*] Cienco pri ^(*)primati [A *primatology* | F *primatologie* | G *Primatologie* | H *primatología* | I *primatologia* | R *приматология* | E ⁺*primatologio*].

***prokariot/o** [*Biol.*] Organismo, ordinare monocelula, sen celulal nukleo cirkondita da membrano: *bakterii esas *prokarioti* [A *prokaryote*, AF *procaryote* | G *Prokariot* | H *procarionte* | I *procariote* | R *прокариот* | E *prokarioto*]. 📖 STEVENSON (*Progreso* 315, p. 5-7). ► *EUKARIOTO

***prolaps/o** [*Med.*] Abaseso di organo pro laxeso di lua sustenili [A *prolapse*, AF *prolapsus* | F *ptôse* | G *Prolaps* | HE *prolapsso* | I *prolasso* | R *пролапс* | E *ptozo*]. ***prolapsar** (*ntr.*) Subisar *prolapsso.

***proparoxiton/a** [*Gram.*] Di qua la tonika acento falas sur la anteprelasta silabo: **proparoxitona* vorto [A *proparoxytone* | F *proparoxyton* | G (~o) *Proparoxyton* | H *esdrújulo, proparoxítono* | I *sdrucchiolo, proparossitono* | R *пропарокситонный* | E *proparoksitona*]. 📖 NEVES (*Nia justifiko*, p. 17). ► *PAROXITONA, *OXITONA

- ***propolis/o.** Rezinatra substanco quan abeli uzas kom mortero en abeluyo [AF *propolis* | G *Propolis* | H *propóleos* | I *propoli* | R *прополис* | E *propoliso*].
- ***proterozoik/o** [*Geol.*] La triesma eono di *prekambrio (c. 2 500 yM til c. 544 yM ante nun) [A *Proterozoic* | F *Protérozoïque* | G *Proterozoikum* | HI *Proterozoico* | R *протерозой* | E *proterozoiko*].
- ***proto/** Pref. ciencala signifika "unesma, tre frua, primitiva, ancestra": **protogalaxio*, **protogermana*, **protohistorio* [AFHIE *proto/*, AF *prot/* | G *Proto/* | R *прото/*].
- ***pudend/o** [*Anat.*] Extera sexuala organi [A *pudendum, genitals, genitalia*, AI *pudenda* | F *organes génitaux* | G *Scham, Genitalien* | H *partes pudendas, genitales* | I *pudende, genitali* | R *гениталии* | L *pudenda* | E *pudendo*]. ***pudendala.** Koncernanta la pudendo: **pudendala arterio*, **veyno, nervo*.
- ***puzl/o.** Ludilo konsistanta ek fragmenti o peci quin on mustas assembler por obtenar imajo od objekto [AFHI *puzzle* | G *Puzzle* | R *пазл* | E *puzlo*].

Q

- ***quak/ar** (*ntr.*) Bramar quale anado [A *to quack* | F *cancaner, nasiller* | G *quaken* | H *parpar* | I *starnazzare* | R *крякать* | E *kvaki*]. ► *HONKAR
- °**quaternar/a** 1 [*Geol.*] Qua aparis dum *cenozoiko pos °terciaro: °*quaternara formacuro*. 2 [*Mat.*] En qua quar unaji simpla formacas unajo ek klaso quaresma e tale pluse: °*quaternara numeral sistemo*. 3 [*Kem.*] Havanta quar valenci, okupita da sama o simila grupi: °*quaternara amoniala bazo*. **quaternaro** [*Geol.*] Periodo komencinta c. 1,8 yM ante nun e dividita en du epoki (*pleistoceno e *holoceno) [A *Quaternary* | F *Quaternaire* | G *Quatär* | H *Cuaternario* | I *Quaternario* | R *четвертичный период* | E *katernaro*].
- ***quino/o** [*Bot.*] Unyara herbo del fam. *Amaranthaceae*, indijena en

Andi, produktanta tre nutriva semini, uzata quale cerealo (*Chenopodium quinoa*) [AFHI *quinoa* | G *Quinoa* | H *quinua* | R *квиноа* | E *kvinoo*].

***quoniam.** Konjunciono kauzala signifika “esante ke, konsiderante ke, donite ke, egarde ke”: **quoniam tu timas esar male aceptata, ne vizitez lu* | **quoniam tua desfortuno ne havas remedio, tolerez ol kun pacienteso* [A *since, as, seeing that, inasmuch as, considering* | F *puisque, depuis que, du moment que, vu que, étant donné que, comme* | G *da, in Anbetracht dessen dass* | H *pues que, ya que, puesto que, visto que, como* | I *poiché, giacché, dal momento che, visto che, dato che, siccome* | R *поскольку, так как* | L *quoniam* | E *car*]. **REM.** *QUONIAM enduktas kauzo, motivo, cirkonstanco konocata (Latine: *causa cognita*), dum ke PRO KE expozas e revelas la kauzo determinanta di ul evento: **quoniam el esis nefidela* [konstato], *il abandonis el* | *il abandonis el, pro ke* [expliko] *el esis nefidela* | **quoniam tu promisis irar, irez* | **quoniam tu esas hike, helpes me* | **quoniam to plezas a ni e detrimantas nulu, pro quo renuncar lo?* | **quoniam nun ne pluvas, me quik ekiros e rapide marchos, nam me ne havas parapluvo, pro ke me perdis ol hiere.* 📖 ROZE (p. 96), PESCH, NARDINI (*Progreso* 328, p. 6, 11), NEVES (*Linguala babili*, p. 9, 25, 30), RODI (*La sucedanto*, p. 12; *Narkotanti*, p. 35, 54, 72, 99, 127, 131, 135).

R

°radi/o 1 Rekta fasko di lumo, kaloro od altra energio: *sun-°radio* | *lum-°radio* | *infrareda, ultraviolea °radii* | *X-°radii*. **2** Singla de la linei, bendi, edc departanta del centro di ulo **3** (*fig.*) Mikra quanto de ulo bona o joyigiva: *on vidis °radio di feliceso en lua okuli* | *extingesis lua lasta °radio di espero*. **4** Sistema di sendado e ricevado di mesaĵi tra la aero per elektromagnetala ondi: *°radio-emiso*, *°radio-frequeso*, *°radio-recevido*. **5** Praktikala organizado

di tala sistemo per stacioni od altra centri emisa informi ed altra programi: °radio-amatoro, °radio-askolteri, °radio-klubo, °radio-programo, °radio-staciono, °radio-taxio. 6 (*pop.*) Aparato por recevar tala emisi [A *ray* (1-3); *radio* (4-6); *radiobroadcasting* (5) | F *rayon* (1-3); *radio* (4-6); *radiophonie* (4); *radiodiffusion* (5) | G *Strahl* (1-3); *Radio* (4-6) | H *rayo* (1-3); *radio* (4-6); *radiodifusión* (5) | I *raggio* (1-3); *radio* (4-6); *radiodiffusione* (5) | R луч (1-3); спица (2); радио (4-6); радиоприёмник (6) | E *radio* (1-5); ⁺*radiodissendo*, ⁺*radiodisaŭdigo* (5); *radiatoricevilo* (6)]. ► RADIACAR (DE COCK), RADIUSO (CARNAGHAN), SPOKO (DE COCK). 📖 (4,5) FEDER/NORDIN (*Radio-lexiko*), JUSTE (*La jaro*, p. 82), PESCH (p. 100, che DEKREMENTO e DEKREMETRO; p. 363, che MEGAFONO), RYLANDER (p. 29, 253, 435), STEVENSON (*Progreso* 331, p. 17, 18); (6) DE COCK (p. 18, che TRANSISTORO).

***radian/o** [*Geom.*] Mezur-unajo por anguli en la Internaciona Sistemo di Mezur-unaji ($1 \text{ rad} = 180/\pi = 57,3 \text{ gradi}$) [AF *radian* | G *Radiant* | H *radián* | I *radiante* | R радиан | E *radiano*].

***radiestezi/o**. Arto perceptar (per la manui, pendulo, vergo, edc) ed interpretar la vibri quin emisas korpo od altra objekto, por trovar egarita objekti o personi, deskovrar subtera fonti, mineral jaceyi e kauzi di maladesi, respondizar desfacila questioni, edc. [A *dowsing* | F *radiesthésie* | G *Radiästhesie* | HI *radiestesias* | I *radioestesia* | R лозоходство | E *radiestezo*]. 📖 NEVES (*Progreso* 326, p. 17).

***radiologi/o** [*Med.*] Cienco pri diversa-speca radii (X-radii, ultrasoni, edc) e lia apliko a diagnozo e terapio [A *radiology* | F *radiologie* | G *Radiologie* | H *radiología* | I *radiologia* | R радиология | E *radiologio*].

***rank/o** [*Bot.*] Tenua organo, ordinare spirallatra, per qua planti klimera (exemple vito, piziero) akrochas su ad altra planti od objekti [A *tendril* | F *vrille* | G *Ranke* (Nd *rank*, Su *ranka*) | H *zarcillo* | I *cirro*, *viticcio* | R усьик | E *êiro*]. 📖 AUERBACH, DYER, FEDER e RYLANDER konfundas *RANKO a SARMENTO; BEAUFONT/COUTURAT e DYER propozas HELICO, quan sustenas nula AFGHIR-linguo.

***reaktanc/o** [*Elekt.*] Fizikala grandeso expresanta la imaginala parto di *impedanco, mezurata ye “ohm” (X) [A *reactance* | F

réactance | G *Reaktanz* | H *reactancia* | I *reattanza* | R реактивное сопротивление | E *reaktanco*]. 📖 ROZE (p. 96).

***recepcion/o**. Maniero quale la generala publiko ed experti (exemple per recens) reaktas a nova verko, teorio o koncepto artal, literatural, ciencal, edc [A *reception* | F *réception* | G *Rezeption* | H *recepción* | I *ricezione* | R *рецепция* | E **recepicio*].

***recikl/ar** (*tr.*) 1 Traktar materio ne plus uzata o ne plus uzebla, por krear nova uzebla materio: **reciklar journali, vitra boteli, plastika vazi* | **reciklebla materio* | **reciklerio por papero*. 2 Obtenar per traktado nova uzebla materio ek materio ne plus uzata o ne plus uzebla: *kuverti ek *reciklita papero* | *boteli ek *reciklita vitro* [A *to recycle* | F *recycler* | G *recyceln, rezyklieren* | H *reciclar* | I *riciclare* | R *рециклировать, повторно использовать, утилизировать* | E *recikligi*]. ***reciklo, *reciklado**. Tala traktado [A *recycling* | F *recyclage* | G *Recycling, Rezyklierung* | H *reciclaje* | I *riciclaggio* | R *переработка отходов* | E *recikligo*].

***redundanc/o** [*Ling.*] Uzo di expresuri, vorti, vorto-formi od altra gramatikal elementi qui ne esas absolute necesa por korekta transmisio di mesaĵo od informo [A *redundancy, redundance* | F *redondance* | G *Redundanz* | H *redundancia* | I *ridondanza* | R *избыточность* | E *redundanco, redundo*]. 📖 NEVES (*Progreso* 339, p. 16).

***rejisor/o**. Persono qua responsas pri artala prizentado di filmo o teatraĵo definante la ritmo e stilo di pleado dil aktori, donante a li instrukcioni pri eniri, ekiri, diplasi, gesti e toni, selektante apta dekori e kostumi, edc [A *director; stage manager* | F *régisseur* | G *Regisseur* | H *director, realizador; regidor (de escena), director de escena* | I *regista* | R *режиссёр* | E *reĝisoro*].

***reluktanc/o** [*Fizik.*] Fizikala grandeso expresanta la rezisto di magnetala cirkuito a magnetala fluo (R_m) [A *reluctance* | F *réluctance* | G *magnetischer Widerstand* | H *reluctancia* | I *riluttanza* | R *магнитное сопротивление* | E *reluktanco*]. 📖 ROZE (p. 96).

***reneklod/o** [*Bot.*] Frukto di *kultivaro di pruniero, ordinare ronda, verdatra o flavatra, tre sukoza e tre dolca [A *greengage* | F *reine-claude* | G *Reneklode, Reineclaude* | H *ciruela claudia* | I

Regina Claudia | R ренклюд | E *renklodo*].

***reologi/o** [*Fizik.*] Cienco qua studias la deformeso e fluado di tensata materio [A *rheology* | F *rhéologie* | G *Rheologie* | H *reología* | I *reologia* | R реология | E *reologio*].

***reptili/o** [*Zool.*] Komuna nomo di singla vertebroza animalo del klaso *Reptilia*, karakterizata da konstanta pulmonala respiro, varianta korpo-temperaturo e korpo kovrita da kornatra plaki o/e squami [A *reptilian* | AF *reptile* | G *Reptil, Kriechtler* | H *reptil* | I *rettile* | R рептилия, пресмыкающееся | E *reptilio*]. **REM.** Ne omna *REPTILII esas REPTERA, ed existas planti REPTERA qui certe ne esas *REPTILII.

***reserch/ar** (*tr.*) Sisteme esplorar temo, precipue por deskovrar nova informi pri fakti ciencal, historial, edc [A *to research* | F *faire des recherches sur* | G *erforschen, untersuchen; forschen* | H *investigar* | I *investigare, ricercare, indagare* | R исследовать; заниматься исследованиями | E *esplori*]. 📖 STEVENSON (*Progreso* 329, p. 6; *Kuriero internaciona* 2006, 2, p. 17).

***resurs/o**. Singla del elementi, moyeni, richaji, havaji, edc (material o figural) quin on disponas por kontentigar bezono od entraprezar ulo: *la aqua *resursi di lando* | *uzar omna *resursi di la linguo* [A *resource* | F *ressource* | G *Mittel, (~i) Ressourcen* | H *recurso* | I *risorsa* | R (~i) ресурсы, средства, запасы | E *rimedo; resurso*]. 📖 ROZE (p. 87), JACOB (*Kontributaji a la studio di la historio di nia linguo*, p. 2), JUSTE (*Progreso* 315, p. 10), CHANDLER (*Progreso* 326, p. 24, *Kuriero internaciona* 2006, 2, p. 10).

***rezistanc/o** [*Elekt.*] Fizikala grandeso expresanta la rezisto di substanco a trapaso da kurento, mezurata ye “ohm” (R) [A *resistance* | F *résistance* | G *Widerstand* | H *resistencia* | I *resistenza* | R сопротивление | E *rezistanco*].

⁺**rond/ir/ey/o**. Ronda voyo adube abutas plura voyi ed ube vehili mustas vehar unsinse cirkum centra “insulo” por transirar de un voyo ad altra [A *roundabout* | F *giratoire, carrefour giratoire* | G *Kreisverkehr, Kreisverkehrsplatz, Kreisel* | H *rotonda* | I *rotatoria* | R кольцевая развязка, кольцо | E *trafikcirklo, ⁺rondirejo, trafikrondo*].

***ror/ar** (*ntr.*) Bramar quale leono, tigo od altra granda felini [A *to roar* | F *rugir* | G *brüllen* | H *rugir* | I *rugire* | R рычать | E *rori*].

***rugbi/o** [*Sport.*] **1** Nomo di sporto en qua du esquadi ek 15 homi esforcas portar ovala °balono trans l’adversa *golo-lineo o ped-frape lansar ol super la horizontala stango di lua H-forma *goluyo. **2** Komuna nomo di plura varianti di ta sporto, kun esquadi min granda e kelke diferanta reguli [AFHI *rugby* | G *Rugby* | R *регби* | E *rugbeo*].

***Ruman/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Rumania e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: la **Rumana* (linguo) [A *Romanian* | F *roumain* | G *rumänisch* | H *rumano* | I *romeno, rumeno* | R *румынский* | E *rumana*]. ***Rumano**. Membro di ta *etnio [A *Romanian* | F *Roumain* | G *Rumäne* | HE *rumano* | I *romeno, rumeno* | R *румын*]. **REM.** RUMANIANO signifikez nur “habitanto di Rumania”.

***ruteni/o** [*Kem.*] Elemento kun atomola numero 44 (Ru), nomizita pro Ruthenia (olima nomo di Rusia) [A *ruthenium* | F *ruthénium* | G *Ruthenium* | HE *rutenio* | R *рутений*]. 📖 ROZE (p. 98). *RUTENO che PESCH (eroroza formo, nultempe aprobita, asteriskizita che DYER ed altra anciena vorto-libri).

S

sadist/o. Adepto o praktikanto di sadismo [A *sadist* | F *sadique* | G *Sadist* | H *sádico* | I *sadico* | R *садист* | E *sadisto*]. **REM.** Radiko ja oficala. 📖 ROZE (p. 57), RYLANDER, C@RNAGHAN, MÖLLER; tamen ol mankas che ESCUDER/MARCILLA, PESCH e DE COCK.

***sakaros/o** [*Kem.*] Ordinara sukro (C₁₂H₂₂O₁₁), ekstraktata de sukrokano o de betravo [AF *sucrose, saccharose* | G *Saccharose, Sucrose* | H *sacarosa* | I *saccarosio, saccaroso* | R *сахароза* | E *sakarozo*].

***Salomon/i** [*Geog.*] Insulara lando en *Melanezia, este di *Papua-Nova-Guinea [A *Solomon Islands* | F *îles Salomon* | G *Salomonen* | H *Islas Salomón* | I *Isole Salomone* | R *Соломоновы Острова* | E *Salomonoj*].

- ***Salvador** [*Geog.*] Lando en Mez-Amerika, inter Guatemala e Honduras [AGH *El Salvador* | F *Salvador* | I *Il Salvador* | R Сальвадор | E *Salvadoro*].
- ***samizdat/o**. Libro o broshuro pri ne-oficala od interdiktita temo, private editita e sekrete disdonata en olima Soviet-Uniono od en altra komunista landi [AFH *samizdat* | G *Samisdat* | R самиздат | E *samizdato*].
- ***samuray/o**. [*Hist.*] Membro di feudala militista kasto di Japonia ante la industrial epoko [AI *samurai* | F *samurai* | G *Samurai* | H *samurai*, *samuray* | R самурай | E *samurajo*].
- ***sanderling/o** [*Zool.*] Ucelo vadera del fam. *Scolopacidae*, kun beko kurta e nigra e plumaro hele-griza supre e blanka infre dum la vintro, qua iras rapide en mikra trupi alonge plaji adavane ed addope segun la fluxo e refluxo dil ondi, por nutrar su (*Calidris alba*) [A *sanderling* | F *bécasseau sanderling* | G *Sanderling* | H *correlimos tridáctilo* | I *piovanello tridattilo* | R песчанка | E ⁺*sablokalidro*].
- ***Santa-Kits-e-Nevis** [*Geog.*] Du-insula lando en *Karibia [A *Saint Kitts and Nevis* | F *Saint-Christophe-et-Niévès* | G *Saint Kitts und Nevis*, *Saint Christopher und Nevis* | H *San Cristóbal y Nieves* | I *Saint Kitts e Nevis*, *Saint Cristopher e Nevis* | R Сент-Китс и Невис | E *Sankta-Kito kaj Neviso*].
- ***Santa-Luci/a** [*Geog.*] Insula lando en *Karibia, sude di Martinik [AGI *Saint Lucia* | F *Sainte-Lucie* | H *Santa Lucía* | I *Santa Lucia* | R Сент-Люсия | E *Sankta-Lucio*].
- ***Santa-Vincent** [*Geog.*] Volkanal insulo en *Karibia, inter *Santa-Lucia e *Grenada [AGI *Saint Vincent* | F *Saint-Vincent* | H *San Vicente* | R Сент-Винсент | E ⁺*Sankta-Vincento*].
- ***Santa-Vincent-e-la-Grenadin/i** [*Geog.*] Insulara lando en *Karibia, konsistanta ek *Santa-Vincent e la du nordala triimi di *Grenadini [A *Saint Vincent and the Grenadines* | F *Saint-Vincent-et-les-Grenadines* | G *Saint Vincent und die Grenadinen* | H *San Vicente y las Granadinas* | I *Saint Vincent e Grenadine* | R Сент-Винсент и Гренадины | E *Sankta-Vincento kaj Grenadinoj*].
- ***sapodil/o** [*Bot.*] Frukto pomatra, kun pulpo flavatra, dolca e tre

sukoza, produktata da *sapodiliero [A *sapodilla* | F *sapote*, *sapotille* | G *Breiapfel*, *Sapotilla-Apfel* | H *chicozapote*, *zapotillo* | I *sapotiglia*, *sapotilla* | R саподилла | E *sapoto*]. ***sapodiliero**. Amerikana arboro sempre-verda, del fam. *Sapotaceae*, qua produktas *sapodili, e de la latexo di qua on obtenas *chiklo (*Manilkara zapota* = *Manilkara achras*, *Manilkara zapotilla*, *Achras sapota*, *Achras zapota*, *Sapota achras*) [A *sapodilla tree*, *sapodilla* | F *sapotillier*, *sapotier* | G *Breiapfelbaum*, *Sapote* | H *chicozapote*, *zapotillo* | I *sapotiglia*, *sapotilla*, *sapota* | R саподилла | E °*sapotarbo*].

***Saracen/o**. Tradicionala nomo por “islamano” en west-Europa dum mezepoko [A *Saracen* | F *Sarrasin* | G *Sarazene* | H *sarraceno* | IE *saraceno* | R сарацин]. ► *MAURA, *MUSULMANO

***sari/o**. Longa stofa bendo quan Indianini volvas e drapisas cirkum la korpo [AFHI *sari*, *A saree* | G *Sari* | H *sarí* | R сари | E *sario*].

***Saudi-Arabi/a** [*Geog.*] Lando en la Araba peninsulo, sude di Irak [A *Saudi Arabia* | F *Arabie Saoudite* | G *Saudi-Arabien* | HI *Arabia Saudita* | R Саудовская Аравия | E *Saud-Arabio*].

***saur/o** [*Zool.*] Komuna nomo di singla *reptilio ne-tortuga e ne-serpenta [A *saurian* | F *saurien* | G *Saurier* | H *saurio* | I *sauro* | E *saiuro*].

***Sefard/a** [*Etnog.*] Koncernanta la Judi de landi Mediteraneana, e lia kustumi, kulturo, edc: la *Sefardi [A *Sephardic* | F *séfarade* | G *sephardisch* | H *sefardí* | I *s(h)efardita* | R сефардский | E *sefarda*].

+**sekundar/a** 4 [*Ekon.*] (pri ekonomial agado) Qua transformas prima materii a material produkturi (konstruktado, transformal industrii). 5 [*Ekon.*] Konsistanta ek tal ekonomial agadi: +*sekundara sektoro*.

***Serb/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Serbia e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: la *Serba (linguo) [A *Serbian*, *Serb* | F *serbe* | G *serbisch* | H *serbio* | I *serbo* | R сербский | E *serba*].

***Serbo**. Membro di ta *etnio [A *Serb*, *Serbian* | FG *Serbe* | H *serbio* | IE *serbo* | R серб]. **REM.** SERBIANO signifikez nur “habitantato di Serbia”.

***sexologi/o**. Cienco qua studias la normal e patologia manifestado

dil homala sexualeso, konsiderata de vidpunto endokrinologia, nevrologia, fiziologia, psikologia e sociokultural [A *sexology* | F *sexologie* | G *Sexualwissenschaft, Sexualforschung, Sexologie* | H *sexología* | I *sessuologia* | R сексология | E *seksologio*].

***Seychel/i** [*Geog.*] Insularo lando en la Indiana Oceano, norde de Madagaskar [AFHI *Seychelles* | G *Seychellen* | I *Seicelle* | R Сейшелы | E *Sejšeloj*].

***seytan/o**. Sponjatra manjaro ek frumenta gluteno, tre proteinoza, ofte konsumata da vegetariani, *vegani e *makrobiotikani [AFI *seitan* | G *Seitan* | H *seitán* | R сейтан | E **sejtano*]. ► *TOFUO

***shaman/o** [*Rel.*] (origine che tribui en Siberia, Nord-Amerika e Chinio) Viro qua povas komuniki ed interagi kun spiritala forci e per lia helpo risanigi malsadi, dominaci la vetero, divini kozo, interpreti sonji, edc [A *shaman* | F *chaman* | G *Schamane* | H *chamán* | I *sciamaño* | R шаман | E *ŝamano*]. ***shamanismo**.

*Animista religio fondita sur kredo al povo de *shamani [A *shamanism* | F *chamanisme* | G *Schamanismus* | H *chamanismo* | I *sciamanismo* | R шаманизм | E *ŝamanismo*]. 📖 MARTIGNON (*Letro Internacia* 1999, nov.-dec., p. 3; *La Suno de Tiahuanako*, p. 10).

***siluri/o** [*Geol.*] La triuma periodo de *paleozoiko (c. 440 yM til c. 410 yM anta nun) [A *Silurian* | F *Silurien* | G *Silur* | H *Silúrico* | I *Siluriano, Silurico* | R силур | E *silurio*]. REM. *SILURI/O remplacez la tilnunon SILURIAN/O.

***Sinai** [*Geog.*] Dezerta peninsulo inter Mediteraneo e Ruĝa Maro, administrata da Egiptio [AGI *Sinai* | F *Sinaï* | H *Sinaí* | R Синай | E *Sinajo*].

***sinergi/o**. Reciproka influo da diversaj personoj, grupoj, organoj, forci, substancoj od aliaj elementoj, tale ke per kunlaboro o kunagado ili atingas rezulton pli efika kam olta atingebla da singla elemento per laboro od ago individuala [A *synergy* | F *synergie* | G *Synergie* | H *sinergia* | R синергия, синергизм | E *sinergia*].

***Singapur** [*Geog.*] Insulo ed urba stato sude de *Malayzia peninsulo [AI *Singapore* | F *Singapour* | GH *Singapur* | R Сингапур | E *Singapuro*].

***sintagmo/o** [*Ling.*] Sintaksa unuigo ek de o pluraj morfemoj (ekzemple: “ter-pomo”, “ruĝa-pelo”, “milit-hakilo de la ruĝa-pelo” [A *syntagm*,

syntagma | F *syntagme* | G *Syntagma* | HI *sintagma* | R *синтагма* | E *sintagmo*].

- ***situacion/o**. Ensemblo de circonstanci o kondicioni qui afektas ulu od ulu en certena instanto o periodo: *ekonomiala, politikala* **situaciono di lando* | *la situaciono dil *Ido-movemento* [AF *situation* | G *Lage, Situation* | H *situación* | I *situazione* | R *ситуация* | E *situacio*]. **REM.** SITUESO koncernez nur pozesos en ca o ta loko: *la mala *SITUACIONO ekonomiala di Portugal ne konsequas de lua SITUESO (inter Atlantiko e Hispania).*
- ***situacionismo**. Teorio filozofial e politikal segun qua la vidpunti e konduto di ulu dependas ne de lua interna qualesi ma de lua cirkonstanci [A *situationism* | F *situationnisme* | G *Situationismus, Situationsethik* | H *siutacionismo* | I *situazionismo* | R *ситуационизм* | E *+situaciismo*]. ***situacionisto**. Adepto di situacionismo [A *situationist* | F *situationniste* | G *Situationist* | H *situacionista* | I *situazionista* | E *+situaciisto*]. 📖 (~o) ANTON (*Progreso* 291, p. 6, 7; 307, p. 9), CHANDLER (*Progreso* 314, p. 10, 11), RODI (*Narkotanti*, p. 18, 31, 35, 65, 86, 93).
- ***Siu/a** [*Etnog.*] Koncernanta aborijena Nord-Amerikana tribuaro e lua lingui, kustumi, kulturo, edc: **la Siui* [AFGHI *Sioux* | R *сиу* | E *siua*].
- ***skan/ar** (*tr.*) Explorar la tota surfaco di ulu (texto, objekto, korpo, regiono, edc) per aparato uzanta radio-faski (lumala, elektronala, X-ala, edc), elektromagnetala ondi, ultrasoni, edc, por obtenar informi pri ol ed/o produktar imajo (*dijitala, televizionala, edc) de ol [A *to scan* | F *scanner* | G *scannen* | H *escanear* | I *scandire, scannerizzare, scansionare* | R *сканировать* | E *skani*]. ***skanilo**. Aparato uzata por *skanar fotografuro, ilustruro, texto od objekto ed obtenar *dijitala imajo de ol [AI *scanner* | F *scanne(u)r* | G *Scanner* | H *escáner* | I *scansionatore* | R *сканеп* | E *skanilo*]. 📖 F. KASPER (*Progreso* 337, p. 19); LANDAIS (*Progreso* 338, p. 4).
- ***Skandinav/a** [*Etnog.*] Koncernanta la plura indijena *etnii di Skandinavia e lia lingui, kustumi, kulturo, edc: *la *Skandinava lingui* | *la *Skandinava landi* [A *Scandinavian* | F *scandinave* | G *skandinavisch* | H *escandinavo* | I *scandinavo* | R *скандинавский* | E *skandinava*]. ***Skandinavo**. Irga membro di ta *etnii [A *Scandinavian* | F *Scandinave* | G *Skandinavier* | H *escandinavo* | I

scandinavo | R скандинав | E *skandinavo*]. **REM.** SKANDINAVIANO signifikez nur “habitanto di Skandinavia”. 📖 JUSTE (*Idala foliumi*, p. 15).

***skatologi/o** 1 Intereso od okupeso pri obcenaji. 2 Paleontologia studio pri koproliti. 3 Biologia studio pri ekskrementi, kun skopi *taxonomia o por determinar dieto. 4 Etologia studio pri ekskrementi, por seque la migrado di bestii [A *scatology* | F *scatologie* | G *Skatologie* | H *escatología* | I *scatologia* | R *скатология* | E **skatologio*]. **REM.** *SKATOLOGIO (< Gr σκῶρ / σκατός “ekskremento”) esas dicernenda de ESKATOLOGIO (< Gr ἔσχατος “fina, lasta”), ja oficala [A *eschatology* | F *eschatologie* | G *Eschatologie* | H *escatología* | I *escatologia* | R *эсхатология* | E *eskatologio*]. 📖 NEVES (*Progreso* 326, p. 18).

***skaut/o**. Membro di klubo praktikanta *skautismo [AFHI *scout* | G *Pfadfinder* | R скаут | E *skolto*]. ***skautismo**. *Movimento iniciita da Angla militisto Robert Baden-Powell (1857-1941), vizanta formar la karaktero, sentimento di honoro, saneso ed entreprezemeso di yuni, assemblante li en trupi qui subisas diciplino libere acceptata. 📖 (~o) *Mondo* (XI, p. 51), NEVES (*Progreso* 326, p. 17).

***Slavon/a** [*Ling.*] Nom-epiteto di olima komuna literaturala linguo di plura Slava *etnii, nun uzata kom liturgiala linguo da Slava ortodoxa eklezii: la **Slavona* (linguo) | **Slavona alfabeti*, *Biblo*, *oficio* [(~a linguo) A *Church Slavonic*, *Church Slavic*, (US) *Slavonic* | F *Slavon*, *vieux slave* | G *Kirchenslawisch*, *Kirchenslavisch* | H *eslavo eclesiástico*, *esclavón* | I *slavo ecclesiastico* | R старославянский язык, церковно-славянский, древнеславянский литературный язык | E *slavono*].

***Slovak/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Slovakia e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: la **Slovaka* (linguo) [A *Slovak*, *Slovakian* | F *slovaque* | G *slovakisch* | H *eslovaco* | I *slovacco* | R словацкий | E *slovaka*]. ***Slovak**. Membro di ta *etnio [A *Slovak*, *Slovakian* | F *Slovaque* | G *Slowake* | H *eslovaco* | I *slovacco* | R словак | E *slovak*]. **REM.** SLOVAKIANO signifikez nur “habitanto di Slovakia”. 📖 PONTNAU (*Progreso* 339, p. 8).

***Sloven/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di Slovenia e lua

linguo, kustumi, kulturo, edc: *la *Slovena (linguo)* [A *Slovene, Slovenian* | F *slovène* | G *slovenisch* | H *esloveno* | I *sloveno* | R *словенский* | E *slovena*]. ***Sloveno.** Membro di ta **etnio* [A *Slovene, Slovenian* | F *Slovène* | G *Slowene, Slowenier* | H *esloveno* | IE *sloveno* | R *словенец*]. **REM.** SLOVENIANO signifikez nur “habitanto di Slovenia”.

***softwar/o** [*Inf.*] Ensemblo de programi e procedi exekutanta certena taski en **komputorala sistemo* [AH *software* | F *logiciel* | G *Software* | R *программное обеспечение* | E *softvaro*]. ►
*HARDWARE

***soy/o** [*Bot.*] **1** Yarala planto del fam. *Fabaceae*, vaste kultivata pro sua tre nutritiva semini, ordinare nomata “grani” o (min korekte) “fabi” (*Glycine max*): **soy-fabi*. **2** Ta grani: **soy-faruno*, **soy-lakto*, **soy-sauco* [A *soya (bean)*, (US) *soy(bean)* | F *soja, soya* | G *Soja(bohne)* | H *soja*, (Amer.) *soya* | I *soia* | R *соя* | E *sojherbo; sojfabo*]. ***soya.** Qua konsistas ek **soyo* o kontenas ol: **soya butro*, *lakto*, *yogurto*. ► **TOFUO*. 📖 (~o) H. NEUSSNER (*Progreso* 341, p. 7).

***spagat/o** [*Sport.*] Movo o pozeso di ulu maxime eskartanta amba gambi adlatere, o l’una adavane e l’altra addope, til ke li jacas en opozita direcioni sur la sulo (ofta en gimnastiko, baleto, yogo, edc) [A *split, splits* | F *grand écart* | G *Spagat* | H *spagat* | I *spaccata* | R *шпагат* | E *spagato*].

***Spart/a** [*Geog.*] Urbo en sudala **Peloponezo*, antike tre famoza [AGIL *Sparta* | F *Sparte* | H *Esparta* | R *Спарта* | Gr *Σπάρτα, Σπάρτη* | E *Sparto*]. ***Spartana** **1** Apartenanta a **Sparta* ed a lua habitanti o civitani. **2** (*fig.*) Tre severa od austera: **Spartana edukado*. [A *Spartan* | F *spartiate* | G *spartanisch* | H *espartano* | I *spartano* | R *спартанский* | E *sparta*]. ***Spartano.** Habitanto o civitano di **Sparta* [A *Spartan* | F *Spartiate* | G *Spartaner* | H *espartano* | IE *spartano* | R *спартанец*].

***“spin”** [*Geol.*] Intrinseka angulal momento di elemental partikulo [AFI *spin* | G *Spin* | H *espín* | R *спин* | E *spino*]. 📖 RYLANDER (p. 530).

***spondilit/o** [*Patol.*] Inflameso di un o plura vertebri [A *spondylitis* | F *spondylite* | G *Spondylitis* | H *espondilitis* | I *spondilite* | R

спондилит | E *spondilito*].

***sponsor/ar** (*tr.*) Subvencionar evento (ordinare sportal, kultural o cienal) po la darfo reklamari ulo dum ol [A *to sponsor* | F *sponsoriser* | G *sponsorn* | H *patrocinar* | I *sponsorizzare* | R спонсировать | E *sponsori*]. ***sponsoranto**, ***sponsorero**. Individuo, institucuro o firmo qua *sponsoras ulo [AFHI *sponsor* | G *Sponsor* | H *patrocinador* | R спонсор | E *sponsoro*]. 📖 (~ar) NEVES (*Progreso* 339, p. 13).

***Sri-Lank/a** [*Geog.*] Nomo di insulo e lando en la Indiana oceano, sude di India, til 1972 nomata Ceylon [AFGHI *Sri Lanka* | R Шри-Ланка | E *Srilanko*].

***stafilokok/o** [*Biol.*] Komuna nomo di plura sferatra bakterii Gram-pozitiva del gen. *Staphylococcus*, ordinare nociva [A *staphylococcus* | F *staphylocoque* | G *Staphylokokkus* | H *estafilococo* | I *stafilococco* | R стафилококк | E *stafilokoko*].

***stegosaur/o** [*Paleo.*] Komuna nomo di plura granda herbivora *dinosauri del gen. *Stegosaurus* del *ordono *Ornithischia*, kun dornoza kaudo e konvexa dorso kovrita da salianta pintatra plaki, qui habitis precipue Nord-Amerika dum tarda °juraso [A *stegosaur* | F *stégosaure* | G *Stegosaurier* | H *estegosaurio* | I ~o | R стегозавр | E *stegosaŭro*].

***steward/o**. Oficisto qua sorgas voyajanti en treno o (plu ofte) en aviono, precipue per adportar a li drinkaji e nutriti. ***stewardino**. Muliero qua exekutas ta ofico [A *stewardess* | F *hôtesse de l'air* | G *Flugbegleiterin*, *Stewardess* | H *azafata*, *auxiliar de vuelo*, (Amer.) *aeromoza* | I *hostess*, *assistente di volo*, *assistente di bordo* | R бортпроводница, стюардесса | E *stewardino*].

***stewardulo**. Viro qua exekutas ta ofico [AFI *steward* | G *Flugbegleiter*, *Steward* | H *azafato*, *auxiliar de vuelo*, (Amer.) *aeromozo* | I *assistente di volo*, *assistente di bordo* | R бортпроводник | E *stewardo*]. 📖 MARTIGNON (*Progreso* 308, p. 13).

subsidiar/a**. Qua agas komplementale vice altra ento, sen supplantar lu [A *subsidiary* | F *subsidaire* | G *subsidiär* | H *subsidiario* | I *sussidiario* | R субсидируемый | E **subsidiara*]. **subsidiario Principo, aplikata en plura domeni (exemple, en Europeana yuro), segun qua la agado da ento centrala o superiora (exemple, la

Europana Komunajo) esas nura komplemento dil agado da enti lokala od inferiora (exemple, la membra stati); konseque, olta devas exekutar nur la taski quin olci ne povas efikive exekutar [A *subsidiarity* | F *subsidiarité* | G *Subsidiarität* | H *subsidiariedad* | I *sussidiarietà* | R субсидиарность | E **subsidiareco*].

***sufraj/o**. Voto-yuro en politikala elekto: *universal* **sufrajo* [A *right to vote*, AF *suffrage* | F *droit de vote* | G *Wahlrecht* | H *derecho de voto*, *sufragio* | I *diritto di voto*, *suffragio* | R право голоса | E *voêdon-rajto*]. ***sufrajismo**. *Movemento, precipue en Anglia fine dil 20ma yc, qua defensis la granto di **sufrajo* a mulieri [A *suffragism* | F *suffragisme* | H *sufragismo* | I *suffragismo*]. ***sufrajisto**. Adepto di **sufrajismo*. [A *suffragist*; (~istino) AF *suffragette* | F *suffragiste* | G (~istino) *Suffragette* | I *suffragista*; (~istino) *suffragetta* | R (~istini) суфражистки | E (~istino) *sufrageto*]. 📖 (~isto) *Progreso* 337, p. 5.

***Sulawesi** [Geog.] Granda Indoneziana insulo, inter Borneo e *Moluki, olim nomata *Celebes [AFGHI *Sulawesi* | R Сулавеси | E *Sulañesio*].

***supermerkato**. Granda butiko ofranta nutrivi, drinkaji, menajala vari, edc, ube la kompranti prenas ipse la vari de tabuli, ordinare aden korbi od ajuroza manuala chareti, e pagas li an kasi plasizita an la ekireyo [AI *supermarket* | F *supermarché* | G *Supermarkt* | H *supermercado*, *súper* | I *supermercato* | R супермаркет | E *superbazaro*, *supermarkto*]. 📖 MARTIGNON (*Letro internaciona* 1997, jan.-mart., p. 1; *Kuriero internaciona* 2004, 3, p. 8). ►

*HIPERMERKATO

***Swahili/a** 1 [Ling.] Nom-epiteto di *Bantua linguo uzata kom vehila linguo en est-Afrika e kom oficala linguo en *Kenya, Tanzania, Uganda e che la Afrika Uniono: la *Swahilia (linguo) [A *Swahili* | F *souahéli*, FHI *swahili* | G *Suaheli* | H *suahelí*, *suahili* | R суахили | E *svahila*]. 2 [Etnog.] Koncernanta *Bantua *etnio di Tanzania, *Kenya, Mozambik, Uganda, *Komori ed altra landi Afrikana, e lua kustumi, kulturo, edc. ***Swahilio**. Membro di ta *etnio.

***Swazilandi/a** [Geog.] *Enklava rejio en Sudafrika, sudweste di Mozambik [AFGI *Swaziland* | H *Suazilandia* | R Свазиленд | E *Svazilando*].

T

- ***Tadjik/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di *Tadjikistan e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: *la* *Tadjika (linguo) [A *Tajik* | F *tadjik* | G *tadschikisch* | H *tayiko* | I *tagiko*, *tagicco*, *tagico* | R таджикский | E *tagika*]. ***Tadjiko**. Membro di ta *etnio [A *Tajik* | F *Tadjik* | G *Tadschike* | H *tayiko* | I *tagiko*, *tagicco*, *tagico* | R таджик | E *tagiko*].
- ***Tadjikistan** [*Geog.*] Montara lando en mez-Azia, norde di Afganistan [A *Tajikistan* | F *Tadjikistan* | G *Tadschikistan* | H *Tayikistán* | I *Tagikistan*, *Tagichistan* | R Таджикистан | E *Tagikio*].
- ***Tahiti** [*Geog.*] Precipua insulo en la estala parto di Franca Polinezia [AFGI *Tahiti* | H *Tahití* | R Таити | E *Tahitio*]. ***Tahitiana**. Apartenanta a *Tahiti ed a lua habitanti: *la* *Tahitiana (linguo). **Tahitiano**. Habitanto di *Tahiti.
- ***Taiwan** [*Geog.*] 1 Moderna nomo di insulo Formoza. 2 Generala nomo por la teritorii administrata da “Republiko Chinia”, kontenanta ica ed altra insuli [AFGHI *Taiwan* | F *Taiwan* | R Тайвань | E *Tajvano*].
- ***talam/o** [*Anat.*] Nomo di du grosa kerni ek griza substanco, situata ye amba lateri dil triesma cerebrala ventrikulo [AF *thalamus* | G *Thalamus* | H *tálamo* | IE *talamo* | R таламус].
- ***talidomid/o** [*Farm.*] Substanco (C₁₃H₁₀N₂O₄) olim uzata i.a. kom kalmigivo por grvida mulieri, til ke on deskovris lua *teratogena efekti [A *thalidomide* | G *Thalidomid* | H *talidomida* | I *talidomide* | R талидомид | E **talidomido*].
- ***Tamil/a** [*Etnog.*] Koncernanta *etnio dil Indiana stato Tamil Nadu e *Sri-Lanka, e lua linguo *Dravida, kustumi, kulturo, edc: *la* *Tamili | *la* *Tamila (linguo) [A *Tamil* | F *tamoul*, FHI *tamil* | G *tamilisch* | R тамильский | E *tamula*].
- ***tanga/o**. Subvesto o balno-vesto ek mikra peco kovranta nur la

- *pudendo e ligita al korpo per du streta bendi, l'una cirkum la tayo e l'altra inter la glutei [A *thong*; T-string; G-string; V-string | FHI *tanga*; F *string* | G *Tanga* | R таңға; стринг | E **tangao*].
- ***tarsi/o** [Zool.] Komuna nomo di plura mikra sud-Aziana arborala (*)primati del gen. *Tarsius*, kun granda okuli ed orel e tenua fingri [AF *tarsier* | G *Koboldmaki* | HIE *tarsio* | R долгопят]. ►
*GALAGO, *LORISO, MAKIO
- ***taun/o** [Fizik.] Maxim pezoza *leptono [AF *tauon* | G *Tauon* | H *tauón* | I *tauone* | R тау-лептон | E *taŭono*].
- ***taxon/o** [Biol.] Nomenklaturala unajo uzata por klasifikar vivanta enti ed a qua on atribuas partikulara nomo (varietato, speco, familio, *ordono, klaso edc) [AFI *taxon* | G *Taxon* | H *taxón* | R таксон | E *taksono*].
- ***taxonomi/o** [Biol.] Cienco pri identifiko, deskripto e klasifiko di vivanta enti [A *taxonomy* | F *taxinomie, taxonomie* | G *Taxonomie* | H *taxonomía* | I *tassonomia* | R таксономия | E *taksonomio*]. 📖
NEVES (*Progreso* 326, p. 18).
- ***Tay/a** [Etnog.] Koncernanta la precipua *etnio di *Taylando (habitanta anke *Vietnam, Laos, *Myanmar e Chinia) e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: la *Taya (linguo) | *Taya masajo [A *Thai, Tai* | F *thaï* | G *thailändisch* | HI *tai* | I *thai, tailandese, thailandese* | R тайский | E *taja*]. ***Tayo.** Membro di ta *etnio [A *Thai, Tai* | F *Thaï* | G *Thailänder* | HI *tai* | I *thai, tailandese, thailandese* | R Тайц | E *tajo*]. REM. *TAYLANDANO signifikez nur “habitanto di *Taylando”.
- ***tayg/o** [Ekol.] Boreala foresto ek abieti ed altra koniferi sempre verda [AHI *taiga* | F *taïga* | G *Borealer Nadelwald, Taiga* | R тайга | E *tajgo*].
- ***Tayland/o** [Geog.] Moderna nomo di Siam (lando en *Indochinia, norde di kontinental *Malayzia) [AG *Thailand* | F *Thaïlande* | HI *Tailandia* | I *Thailandia* | R Таиланд | E *Tajlando*].
- ***tayp/ar** (tr.) Skribar ulo presante la klavi di *taypilo, *komputoro, edc [A *to type* | F *dactylographier* | G *tippen, eintippen* | H *mecanografiar, dactilografiar* | I *dattilografare, digitare* | R печатать (на машинке) | E *tajpi*]. ***taypilo.** Mashino, nun poke uzata, per qua on skribas sur papero presante klavi sur qui esas

grabita la korespondanta literi [A *typewriter* | F *machine à écrire* | G *Schreibmaschine* | H *máquina de escribir* | I *macchina per scrivere, macchina da scrivere* | R пишущая машинка | E *tajpilo, skribmaŝino*].

***taipan/o** [Zool.] Komuna nomo de pluraj Australiaj serpentoj de la gen. *Oxyuranus* de fam. *Elapidae*, longa, rapida kaj tre veneniga [AI *taipan* | F *taïpan* | G *Taipan* | H *taipán* | R тайпан | E **tajpano*].

***teleferik/o**. Vehikolo pendants de un a pluraj staloj kablaj, uzata por transporti personojn a variajn, ofte en montarojn loki [A *cable-car, cable car*, (US) *aerial tramway* | F *téléphérique, télécabine* | G *Luftseilbahn; Dachsteinseilbahn* | H *teleférico* | I *teleferica* | R канатная дорога | E *telfero*]. 📖 MARTIGNON (*Letro internacia* 2002, sept.-okt., p. 4).

***telex/ar** (*tr.*) Sendi mesaĝojn per speciala *tajpilo konektita al aparta reto simila al telefon-reto. ***telexilo**. Aparato por *telexar, nun apenaŭ uzata. ***telexo**. Ago kaj sistemo *telexar [AI *telex* | FH *télex* | G *Telex* | R телекс | E *teleksado; teleksa servo*].

***Telugu/a** [Etnog.] Koncernanta *etno de la Indiano ŝtato Andhra Pradesh, kaj lia lingvo *Dravida, kustumoj, kulturo, edc: la **Telugui* | la **Telugua* (lingvo) [AG *Telugu* | F *télougou* | H *telugú* | I *telugu* | R телугу | E *telugua*].

***tension/o** [Elekt.] Diferenco de elektrala potencialo inter du punktoj de elektrala cirkuito, produktanta kurento kaj mezurata je “volt” (U) [A *voltage* | F *tension* | G *Spannung* | H *tensión* | I *tensione* | R напряжение | E *tensio*].

***teratogen/a** [Med.] Qua produktas misformojn en feto [A *teratogenic* | F *tératogène* | G *teratogen* | H *teratógeno, teratogénico* | I *teratogeno* | R тератогенный | E *teratogena*].

***teratogeno**. *Teratogena substanco aĵo aŭ medikamento.

°**terciar/a** **1** [Geol.] Qua aparicio dum *cenozoiko antaŭ °kuaternaro: °*terciara formacio*. **2** [Med.] De qua la simptomoj aparigas post du evidenta etapo de malsato: °*terciara sifiliso*. **3** [Kem.] Havanta tri valencojn, okupita de sama aŭ simila grupoj: °*terciara amino*. **4** [Ekonom.] (pri ekonomia agado) De qua ne rezultas materiala produktado (komerco, transportado, bank-servoj, edukado, san-servoj,

- edc). 5 [*Ekon.*] Inkluzanta tal ekonomial agadi: *terciara sektoro*. **terciaro** [*Geol.*] La unesma periodo di *cenozoiko (c. 65 yM til c. 1,8 yM ante nun), dividita en kin epoki (*paleoceno, *eoceno, °oligoceno, mioceno e plioceno) [A *Tertiary* | F *Tertiaire* | G *Tertiär* | H *Terciario* | I *Terziario* | E *terciaro*].
- ***termonuklear/a** [*Fizik.*] Koncernanta alta-temperatura nukleala fuzado por liberigo di energio [A *thermonuclear* | F *thermonucléaire* | G *thermonuklear* | H *termonuclear* | I *termonucleare* | R *термоядерный* | E *termonuklea*].
- ***Teuton/a** [*Hist.*] Koncernanta plura Germanala tribui qui invadis Gallia ed exterminesis dal Romani en 102 a.K, e lia kustumi, kulturo, edc: la **Teutoni* [A *Teutonic* | F *teutonique* | G *teutonisch* | H *teutónico* | I *teutonico* | R *тевтонский* | E *teŭtona*].
- ***Timor** [*Geog.*] Insulo en la sudo dil Malaya arkipelago, di qua la estala parto esas nedependanta stato (*Est-Timor) e la westala apartenas ad Indoneziana provinco: **Timorani* | **Timorana maro* [AFGH *Timor* | R *Тимор* | E *Timoro*].
- ***tipi/o**. Konatra fela tendo [AI *teepee*, A *teepee* | FHI *tipi* | G *Tipi* | R *типи* | E **tipio*].
- ***tiranosaur/o** [*Paleo.*] Granda bipeda karnivora *dinosaurio grosakapa e longa-kauda, del *ordono *Saurischia*, qua habitis Nord-Amerika dum *kretaceo (*Tyrannosaurus rex*) [A *tyrannosaur* | F *tyrannosaure* | G *Tyrannosaurus* | H *tiranosaurio* | I *tirannosauro* | R *тираннозавр* | E *tiranosaurŭo*]. 📖 STEVENSON (*Progreso* 332, p. 15-17).
- ***tofu/o**. Kazeatra manjajo ek koaguleskinta soy-lakto, tre proteinoza, ordinare vendata sub formo di kubatra bloki ed ofte konsumata da vejetarani, *vegani e *makrobiotikani [AFHI *tofu* | F *tofou* | G *Tofu* | R *тофу* | E **tofu*, *toŭfu*]. ► *SEYTANO
- ***tomograf/ar** (*tr.*) Obtenar imaji, per X-radii od altra metodo, di interna strati di objekto ed eventuale asemblar li *komputore por obtenar tri-dimensiona detaloza imajo. ***tomografilo**. Aparato uzata por *tomografar. ***tomografo**, ***tomografado**. Ago e tekniko *tomografar, uzata en medicino, geologio, arkeologio, edc [A *tomography* | F *tomographie* | G *Tomographie* | H *tomografía* | I *tomografia* | R *томография* | E °*tomografo*, °*tomografado*]. ***tomografuro**. Imajo obtenita per *tomografilo.

REM. *TOMOGRAF/AR remplacez TOMOGRAFI/O, aprobata en 2001 (CARNAGHAN), nam ol esas plu komoda por derivado e kongruas kun *EKOGRAF/AR, FONOGRAF/AR, FOTOGRAF/AR, HELIOGRAF/AR, KALIGRAF/AR, KRIPTOGRAF/AR, LITOGRAF/AR, RADIOGRAF/AR, STENOGRAF/AR, TELEGRAF/AR, TIPOGRAF/AR, XILOGRAF/AR.

***totalitar/a** [*Pol.*] Qua akaparas la tota povo ed abolisas libera opinionado da civitani: **totalitara rejimo*, *stato* [*A totalitarian* | *F totalitaire* | *G totalitär* | *HI totalitario* | *R тоталитарный* | *E totalisma*]. ***totalitarismo**. Gubernala sistemo *totalitara [*A totalitarianism* | *F totalitarisme* | *G Totalitarismus* | *HI totalitarismo* | *R тоталитаризм* | *E totalismo*]. (~a) STUIFBERGEN (*Progreso* 329, p. 14).

***trag/o** [*Zool.*] Addopa kartilaga saliajo, ordinare triangula, an la orifiko di orelo [*AF tragus* | *G Tragus* | *HIIE trago* | *R козелок, трагус, козлец*]. ► *ANTITRAGO

°**trias/o** [*Geol.*] La unesma periodo di *mezozoiko (c. 245 yM til c. 200 yM ante nun) [*A Triassic* | *F Trias* | *G Trias* | *HI Triásico* | *I Triassico, Trias* | *R триасовый период* | *E triaso*].

***tritikal/o** [*Bot.*] Cerealo rezultinta di hibridigo di frumento e sekalo e kombinanta la produktiveso dil unesma kun la *ambientala rezistiveso dil duesma (x *Triticosecale*) [*AFHI triticale* | *G Triticale* | *R тритикале* | *E *tritikalo*].

***Troy/a** [*Geog.*] Antiqua urbo en Avan-Azia, en la nuna teritorio di Turkia: *la* **Troyani* | *la* **Troyana milito* [*A Troy* | *F Troie* | *G Troja* | *HI Troya* | *I Troia* | *R Троя* | *E Trojo*].

***turbul/ar** (*ntr.*) [*Fizik., Meteor.*] (pri gaso o liquido) Fluar tale ke olua strati intermixas. ***turbulo**, ***turbulado**. Tala ago [*AF turbulence* | *G Turbulenz* | *HI turbulencia* | *I turbolenza* | *R турбулентность* | *E turbulo, turbulado*]. ***turbulanta**. Qua *turbulas: **turbulanta atmosfero* [*AFG turbulent* | *G stürmisch* | *HI turbulento* | *I turbolento* | *R турбулентный* | *E turbula*].

***Turkmen/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di *Turkmenistan e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: *la* **Turkmena* (linguo) | *la* **Turkmeni* [(~o) *A Turkmen* | *F Turkmène* | *G Turkmene* | *HI turcomano* | *I turkmeno, turcomanno* | *R туркмен* | *E turkmeno*].

***Turkmenistan** [*Geog.*] Lando en mez-Azia, norde di Iran ed Afganistan [AGI *Turkmenistan* | F *Turkménistan* | G *Turkmenien* | H *Turkmenistán* | R Туркмения, Туркменистан | E *Turkmenio*].

***turniket/o** [*Med.*] Aparato por estancar od evitar hemoragio ek membro, ordinare konsistanta ek tensebla elastika bendo o kordono, od ek inflebla aer-tubo, quan on pozas e klemas admonte cirkum la koncernata membro [AFI *tourniquet* | G *Stauschlauch*, *Tourniquet*, *Aderpresse* | H *torniquete* | I *laccio emostatico* | R турникет, жгут | E *turniketo*]. REM. Dicerenda de TURNO-KRUCO [A *turnstile* | F *tourniquet* | G *Drehkreuz* | H *torniquete* | I *tornello*, *tornella* | R турникет | E *turnkruco*].

***Tuvalu** [*Geog.*] Insulara lando en Polinezia, inter Havayi ed Australia [AFGHI *Tuvalu* | R Тувалу | E *Tuvalo*].

U

***UAE** [*Geog.*] Abreviuro di “Unionita Araba *Emirati”

***Ugr/a** [*Etnog.*] Koncernanta linguo-grupo qua kontenas la *Hungara, la *Khanta e la *Mansa: la *Ugra lingui [A *Ugric*, *Ugrian* | F *ougrien* | G *ugrisch* | H *úgrico* | I *ugrico* | R угорский | E *ugra*].

***Ukrain/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di *Ukrainia e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: la *Ukraini | la *Ukraina (linguo) [A *Ukrainian* | F *ukrainien* | G *ukrainisch* | H *ucraniano*, *ucranio* | I *ucraíno* | R украинский | E *Ukraina*].

***Ukraini/a** [*Geog.*] Lando en est-Europa inter Polonia e Rusia, an la Nigra Maro [AFG *Ukraine* | H *Ucrania* | I *Ucraina* | R Украина | E *Ukrainio*].

***ultim/a** (*lit.*) La maxim lasta [A *last* | F *dernier* | G *letzt* | H *último* | I *ultimo* | R последний | E *plej lasta*]. 📖 JUSTE (*La jaro*, p. 45, 49, 97; *Idala foliumi*, p. 22, 45).

Union/it/a Arab/a *Emirat/i [*Geog.*] Federuro ek sep ⁺emirii en la sudesto dil Araba peninsulo, norde di Oman [A *United Arab Emirates* | F *Émirats arabes unis* | G *Vereinigte Arabische*

Emirate | Н *Emiratos Árabes Unidos* | I *Emirati Arabi Uniti* | R
Объединённые Арабские Эмираты | E *Unuiĝintaj Arabaj*
*Emirlandoj, Unuiĝintaj Arabaj *Emiratoj*]. ► *DUBAI, *EMIRATI,
*UAE

***Urdu/a** [*Ling.*] Nom-epiteto dil oficiala linguo di *Pakistan
(variante dil *Hindustana): la *Urdua (linguo) [AG *Urdu* | F
ourdou | HI *urdu* | I *urdù* | R урду | E *urdua*].

***Uzbek/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di *Uzbekistan e
lua linguo, kustumi, kulturo, edc: la *Uzbeka (linguo) [A *Uzbek* |
F *ouzbek, uzbek* | G *usbekisch* | Н *uzbeko* | I *usbeco, usbecco,*
usbeko, uzbeko | R узбекский | E *uzbeka*]. ***Uzbeko**. Membro di
ta *etnio [AF *Uzbek* | F *Ouzbek* | G *Usbeke* | HE *uzbeko* | I *usbeco,*
usbecco, usbeko, uzbeko | R узбек].

***Uzbekistan** [*Geog.*] Lando en mez-Azia, norde di *Turkmenistan
[AI *Uzbekistan* | F *Ouzbékistan* | G *Usbekistan* | Н *Uzbekistán* | I
Usbechistan | R Узбекистан | E *Uzbekio*].

V

***valut/o** [*Ekon.*] Pekunio cirkulanta en ula lando o banko-sistemo [A
currency | F *devise* | G *Valuta, Währung* | Н *divisa* | I *valuta* | R
валюта | E *valuto*]. 📖 ROZE (p. 104).

+**vampir/o** 3 [*Zool.*] Komuna nomo di tri speci di sangivora kiropteri
del subfam. *Desmodontinae* [A *vampire bat* | F *vampire* | G
Vampir | HE *vampiro* | R вампиры].

***Vanuatu** [*Geog.*] Insularo e lando en sud-Pacifiko, este di Australia
e nord-este di Nova Kaledonia, olim nomata Nova Hebridi
[AFGH *Vanuatu* | R Вануату | E *Vanuatu*].

***Vatikan/o** [*Geog.*] Urbo e stato en Italia, di qua la suvereno esas la
papo [AF *Vatican* | G *Vatikan* | Н *Vaticano* | I *Città del Vaticano* |
R Ватикан | E *Vatikan*].

***vegan/a**. Koncernanta filozofiala sistemo e vivostilo karakterizata
i.a. da severa evitado di irga manjajo od altra produkturo (vesto,

- medikamento, edc) qua konsistas ek bestio-substanci o kontenas olci o rezultas de irga uzado di bestii: **vegana disho, restorerio, vesti* [AF *vegan* | F *végétalien* | G *veganisch* | HI *vegano* | R *веганский* | E **vegana*]. ***veganismo.** Tala sistemo o vivostilo [A *veganism* | F *végétalisme, véganisme* | G *Veganismus* | HIE **veganismo* | R *веганизм*]. ***vegano.** Adepto di veganismo [AF *vegan* | F *végétalien* | G *Veganer* | HIE **vegano* | R *веган*].
- *vexilologi/o.** Sistemala studio pri standardi e flagi [A *vexillology* | F *vexillologie* | G *Vexillologie, Flaggenkunde* | H *vexilología* | I *vessillologia* | R *вексиллология* | E *veksilologio*]. 📖 MARTIGNON (*Letro internaciona* 2002, mart.-apr., p. 4).
- *vibrafon/o** [Muz.] Instrumento simila a xilofono, ek metala lami e kun pedalo [AF *vibraphone* | G *Vibraphon* | H *vibráfono* | IE *vibrafono* | R *вибрафон*].
- *video/** Pref. indikanta sistemo di enrejistro e riprodukto di signali imajala: **video-enrejistrilo, *video-kamero, *video-rubando, *video-kaseto, *video-ludo, *video-signalo* [AGHIE *video/* | F *vidéo/* | G *Video/* | R *видео/*].
- *Vietnam** [Geog.] Lando en **Indochinia*, este di Laos e Kambodja [AFGHI *Vietnam*, A *Viet-Nam* | F *Viêt-nam* | I *Viet Nam* | R *Вьетнам* | E *Vjetnamio*].
- *Viking/a** [Hist.] Koncernanta la **Skandinava* militista navigisti qui inter la 8ma e 11ma yc koloniizis plura regiono en Europa (i.a. en la nuna teritorio di Britania, Normandia e Rusia), e lia historio, kustumi, kulturo, edc: **Vikinga navo* [A *Viking* | F *vikings* | G *wikingisch* | H *vikingo* | I *vichingo* | R *викингский* | E *vikings*].
- *Vikingo.** Singla de ta militisti [A *Viking* | F *Viking* | G *Wikinger* | H *vikingo* | I *vichingo* | R *викинг* | E *vikings*].
- *vizon/o** [Zool.] Nord-Amerikana karnivora mamifero del fam. *Mustelidae*, di qua la felo esas multe prizata (*Mustela vison*) [A *American mink*, AF *vison* | G *Amerikanischer Nerz* | H *visón* | I *visone* | R *американская норка* | E *vizono*].
- *volan/o** [Sport.] Mi-sfero korka o (nun plu ofte) kauchuka, provizita an la plana parto per krono ek plumi o (nun plu ofte) plastika reto, quan on impulsas per raketo por **badmintono* [A *shuttlecock* | F *volant* | G *Federball* | H *volante* | IE *volano* | R *волан*]. ***volan-**

ludo. *Badmintono. 📖 DYER e BEAUFONT/COUTURAT propozas FLUG-BALONO, ma *VOLANO nek esas °balono nek esas plu flugera kam exemple *voleybal-balono.

***voleybal/o** [*Sport.*] Sporto en qua du esquadi sis-homa, plasizita amba-latere di pendanta reta bendo, esforcas igar °balono transirar la reto e falar adsur l'adversa agro, impulsante ol per la manui o (min ofte) per la kapo [A *volleyball* | F *volley-ball* | G *Volleyball* | H *voleibol*, *vóleibol*, *balonvolea*, *vóley* | I *pallavolo*, *volley* | R *волейбол* | E *volejbal*, *retpilko*].

***Volg/a** [*Geog.*] Fluvio en Rusia, la maxim longa en Europa [AFHI *Volga* | G *Volga* | R *Волга* | E *Volgo*].

+**volkan/ism/o** [*Geol.*] Ensemblo de fenomeni koncernanta volkani e lia produkturi [A *volcanism*, *vulcanism* | F *volcanisme* | G *Vulkanismus* | HIE *vulcanismo* | I *vulcanesimo* | R *вулканизм*].

***volkanologi/o** [*Geol.*] Cienco pri volkani [A *volcanology*, *vulcanology* | F *volcanologie*, *vulcanologie* | G *Vulkanologie* | H *vulcanología* | I *vulcanologia* | R *вулканология* | E *vulkanologio*].

***vudu/a** [*Rel.*] Koncernanta *animista religio, origine Afrikana, nun frequa anke en *Karibia, qua i.a. rekursas a tranco por komunikar kun sua deaji: *vudua deajo, kulto, sacerdoto. ***vuduo**. Tala religio [AI *voodoo*, A *vodun* | F *vaudou* | G *Voodoo*, *Wodu* | H *vudú* | I *vodù*, *vudu*, *vudù* | R *вуду* | E **vuduo*]. ► *ZOMBIO

W

***Walon/a** [*Etnog.*] Koncernanta la Franca-lingua civitani di *Walonia, lia kustumi, kulturo, edc [A *Wallonian* | F *wallon* | G *wallonisch* | H *valón* | I *vallone* | R *валлонский* | E *valona*].

***Walono**. Franca-lingua civitano di *Walonia [A *Walloon* | F *Wallon* | G *Wallone* | H *valón* | I *vallone* | R *валлон* | E *valono*].

REM. La *WALONA esas Romanala aparta linguo (simila al Franca) parolata kom duesma linguo da kelki en *Walonia e anke (min multe) en Givet (Franca komono) ed en mikra regiono en la

nordesto di Wisconsin (Usana stato). Ol do ne konfundesez al Franca linguo parolata da omna *Waloni en *Walonia, qua poke diferas lexike e pronunce del Franca linguo parolata en nordala Francia.

***Waloni/a** [*Geog.*] Autonoma regiono Franca-lingua (mikra-parte anke Germana-lingua) situanta en la sudo di Belgia e konsistanta ek la provinci Brabant wallon, Hainaut, Liège, Luxembourg e Namur [A *Wallonia* | F *Wallonie* | G *Wallonien* | H *Valonia* | I *Vallonia* | R Валлония | E *Valonio*]. ***Waloniano**. Irga habitanto di *Walonia. **REM.** La Germana-lingua habitanti di Walonia esas *WALONIANI ma ne *WALONI.

***Wiyot/a** [*Etnog.*] Koncernanta aborijena Nord-Amerikana tribuo e lua linguo (ja mortinta), kustumi, kulturo, edc: *la* *Wiyoti | *la* *Wiyota (*linguo*) [AGI *Wiyot* | E **vijota*].

X

***xenofobi/o**. Desfido, timo, antipatio od odio a homi o kozi stranjera [A *xenophobia* | F *xénophobie* | G *Fremdenfeindlichkeit*, *Xenophobie* | HI *xenofobia* | I *senofobia* | R ксенофобия | E *ksenofobio*]. ***xenofobiiko**. Homo havanta *xenofobiala principi.

***xilem/o** [*Bot.*] (en la planti vaskuloza) Tisuo ek mortinta celuli, qua konduktas adsupre la kruda sapto, kontenanta minerala sali absorbata dal radiki [A *xylem* | F *xylème* | G *Xylem* | HI *xilema* | I *silema* | R ксилема | E *ksilemo*]. ► *FLOEMO

Y

***Yakut/a** [*Etnog.*] Koncernanta la precipua *etnio di *Yakutia e lua linguo, kustumi, kulturo, edc: *la* *Yakuti | *la* *Yakuta (*linguo*) [A *Yakut* | F *iakoute* | G *jakutisch* | H *yakuto* | I *jacuto* | R якутский | E *jakuta*].

- ***Yakuti/a** [*Geog.*] Autonomia republika en nordokcidenta Siberia [*AH Yakutia* | *F Iakoutie* | *G Jakutien* | *I Jacuzia* | *R Якутия* | *E Jakutio*].
- ***Yidish/a** [*Ling.*] Nom-epiteto de Germana lingvo parolata precipe de Judi *Ashkenaza [*A Yiddish* | *FHI yiddish* | *I jiddish* | *G jiddisch* | *R идишский* | *E Jida*].
- ***Yugoslav/a** [*Etnog.*] Koncernanta la plura indijena *etnii de olima Jugoslavia e lia kustumoj, kulturo, edc [*A Yugoslav, Jugoslav, Jugoslavica* | *F yougoslave* | *G jugoslawisch* | *H yugoslavo* | *I iugoslavo, jugoslavo* | *R югославский* | *E jugoslava*].
- ***Yugoslavo**. Irga membro de ti *etnii [*A Yugoslav, Jugoslav* | *F Yougoslave* | *G Jugoslave* | *I iugoslavo, IE jugoslavo* | *R югослав*]. **REM.** YUGOSLAVIANO signifikez nur “habitanto de olima Jugoslavia”. RYLANDER (p. 224).
- ***yul/o** [*Hist.*] Celebro tre antikva de la solstico vintrala, poste adoptita ed adaptita kom Kristnasko-festo de la eklezio kristana [*AFHI yule* | *G Jul, Julfest* | *R июль, йуль* | *E julio*]. PESCH (p. 631), RYLANDER (p. 224).
- ***Yurok/a** [*Etnog.*] Koncernanta aborigena Nord-Amerikana tribuo e lia lingvo, kustumoj, kulturo, edc: la *Yuroki | la *Yuroka (lingvo). [*AGI Yurok* | *H yurok*].

Z

- ***zigurat/o** [*Hist.*] Alta turmo konsistanta ek ordinaraj sep gradoj, singla plu streta kam la suba, olim uzata kom templo en Babilonia [*AI ziggurat* | *F ziggourat* | *G Zikkurat* | *H zigurat* | *I ziqqurat* | *R зигурат* | *E zigurato*]. NEVES (*Progreso*, 325, p. 21; 326, p. 17).
- ***zip/o**. Klotilo por vestoj, ŝakoj, edc, konsistanta ek de paralela rangoj de dentetoj metalaj aŭ plastikaj, intrikeblaj aŭ desintrikeblaj per interŝovo de mov-peco tirata per tenilo: *zip-klozar, *zip-apertar vesto [*AI zip, A zip-fastener*], (US) zipper | *F fermeture à glissière, fermeture éclair* | *G Reissverschluss* | *H cremallera*, (Amer.)

cierre, cierre éclair | I *cerniera lampo, chiusura lampo* | R
молния (застёжка) | E *zipo*].

***zombi/o**. Mortinto rivivigita e dominacata dal riviviginto, origine segun *Karibiana *vuduo, pose frequa en moderna horor-filmi [AFI *zombie* | FHI *zombi* | G *Zombie* | R зомби | E **zombio*]. 📖
RODI (*Narkotanti*, p. 45).

***zoril/o** [*Zool.*] Afrikana mamifero del fam. *Mustelidae*, nigra kun larja blanka bendi, simila a mofeto (*Ictonyx striatus*) [A *striped polecat, zoril*, AI *zorilla*, AF *zorille* | G *Zorilla* | H *zorrillo* | R зорилла | E **zorilo*].

BIBLIOGRAFIO

- BEAUFONT, Louis de: *Kompleta gramatiko detaloza di la linguo internaciona Ido*. Luxembourg, Esch/Alzette 1925: Solimpa, Meier-Heucke. 232 p.
- BEAUFONT, Louis de; COUTURAT, Louis: *Dictionnaire Français-Ido*. Paris 1915: Imp. Chaix. 12 + 588 p.
- BEAUFONT, Louis de; COUTURAT, Louis; THOMANN, Robert: *Deutsch-internationales Wörterbuch*. Stuttgart 1908: Franckh'sche Verlagshandlung. 24 + 294 p.
- CAEIRO, Alberto (pseud. di Fernando PESSOA): *La gardero di trupi*. Trad. Gonçalo Neves. Lisboa 2002: Editerio Sudo. 77 p.
- CARLEVARO, Tazio: *Eseo pri Ido*. La Chaux-de-Fonds 1976: Kultura Centro Esperantista. 49 p.
- CARNAGHAN, Robert: *Lexiko di nova vorti kun tradukuri Angla, Franca, Germana, Hispana, Italiana*. 2001: Editerio Progreso (Uniono por la Linguo Internaciona). 16 p.
- CARNAGHAN, Robert: *Lexiko Ido-Angla. Ido-English vocabulary*. 2005: <http://idolinguo.org.uk/idan.htm>.
- CHERPILLOD, André: *Ido, unu jarcenton poste*. Courgenard 2007: La Blanchetière. 48 p.
- DE COCK, Camiel: *Lexiko di nova vorti adoptita depos 1922. /Marcinelle/ 1988: Editerio Progreso (Uniono por la Linguo Internaciona). 20 p.*
- DYER, Luther H.: *English-Ido dictionary*. London 1924: The International Language (Ido) Society of Great Britain. 12 + 392 p.
- DYER, Luther H.: *Ido-English dictionary*. London 1924: Isaac Pitman & Sons. 16 + 408 p.
- ESCUDE, Manuel; MARCILLA, Pedro: *Diccionario Ido-Español*. Barcelona 1964: Sociedad Idista Española. 173 p.
- FEDER, Kurt: *Grosses Wörterbuch Deutsch-Ido*. Lösslingen 1919: Ido-Weltsprache-Verlag (Imp. Chaix). 18 + 823 p.
- FEDER, Kurt; NORDIN, John: *Internaciona radio-lexiko en Ido e Germana, Angla, Franca, Italiana e Hispana kun defini, formuli, tabeli edc*. Stockholm 1924: P. Ahlbergs Bokförlag. 12 + 259 p.
- JACOB, Henry: *Kontributaji a la studio di la historio di nia linguo. /Marcinelle/ 1987: Editerio Progreso (Uniono por la Linguo Internaciona). 24 p.*

- JUSTE, Andreas: *Idala foliumi*. Bellinzona 1998: Editerio Hans Dubois. 80 p.
- JUSTE, Andreas: *La jaro*. /Gilly/ 1984: /autoro/. 154 + 84 p.
- JUSTE, Andreas: *Un parlar d'amis. L'Ido-linguo, langue auxiliaire 1907-1995*. /Gilly 1995: autoro/. 92 p.
- KÜNZLI, Andreas: *Universalaj lingvoj en Svislando. Svisa enciklopedio planlingva*. La Chaux-de-Fonds 2006: SES, CDELI. 1129 p.
- MÖLLER, Ferdinand: *Wurzelwörterbuch Ido-Deutsch. Radikaro Ido-Germana*. Berlin 2007: /autoro/. 306 p.
- MRABET, Mohammed: *La spegulo granda*. Trad. Hans Stuijbergen. Amsterdam 2001: Editerio Tia Libro! 56 p.
- NEVES, Gonçalo: *Dazlo. Originala poemaro en Ido*. Lisboa 2002: Editerio Sudo. 26 + 1 p.
- NEVES, Gonçalo: *Disparati di la frati. Listo di 454 homonimi e paronimi en Ido ed Esperanto*. Lisboa 2002: Editerio Sudo. 23 p.
- NEVES, Gonçalo: *Nia justifiko. Esayo pri la existo-yuro di Ido*. Lisboa 2002: Editerio Sudo. 49 + 2 p.
- NEVES, Gonçalo: *Sajeso dil popolo. Cent proverbi e dicaji en Ido*. Lisboa 2002: Editerio Sudo. 18 p.
- PESCH, Marcel: *Diccionario de la 10.000 radiki di la linguo universala Ido*. Genève, New York, Paris 1964: autoro. 631 p.
- RODI, Eduardo A.: *La sucedanto*. Ponferrada 2005: Editerio Krayono. 53 p.
- RODI, Eduardo A.: *Narkotanti*. Ponferrada 2007: Editerio Krayono. 143 p.
- ROMANIN, G.T. (pseud. di Jean MARTIGNON): *La suno di Tiahuanako*. 3ma ed. Ponferrada 2004: Editerio Krayono. 10 p. (1ma ed. Savigny sur Orge /1999/: /autoro/. 15 p.)
- ROZE, Jānis: *Raporto. Decidi dil akademio interimala e du suplementi*. Rīgā 1937: autoro. 106 p.
- RYLANDER, Axel: *Svensk-Ido ordbok*. Örebro 1989: Svenska Ido-Förbundet. 693 p.
- TALMEY, Max: *Non raporti al Idoakademio*. New York 1922: Ido Press. 32 p.
- WARREN, Hans: *Stono di helpo*. Trad. Hans Stuijbergen. Amsterdam 2004: Editerio Tia Libro! 47 p.
- ZWAAP, René: *Arthur Rimbaud. Biografio*. Trad. Hans Stuijbergen. Amsterdam 2002: Editerio Tia Libro! 75 p.